

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Серія “Вчені НПУ імені М. П. Драгоманова”

ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ БЕХ

*доктор філософських наук,
кандидат соціологічних наук, професор,
академік Української Академії політичних наук,
заслужений діяч науки і техніки України*

Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2011

УДК 316 (01)
ББК 60.5я1
Н 34

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(протокол № 2 від 27 вересня 2010 р.)*

РЕЦЕНЗЕНТИ: *В. М. Вашкевич*, доктор філософських наук, професор;
М. І. Михальченко, доктор філософських наук, професор,
член-кореспондент НАН України.

Н 34 Володимир Павлович Бех : біобібліографічний покажчик / Міністерство освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; голов. ред. *Г. І. Волинка* ; відп. ред. : А. А. Кравченко, Л. Л. Макаренко ; уклад. бібліогр. пок. : Л. В. Савенкова, Н. І. Тарасова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 174 с. – (Серія “Вчені НПУ ім. М. П. Драгоманова”).

Видання присвячене творчому доробку відомого в Україні вченого, заслуженого діяча науки і техніки України, академіка Української академії політичних наук, відмінника освіти України, доктора філософських наук, кандидата соціологічних наук, першого проректора Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, професора Володимира Павловича Беха. Ця праця містить нарис життя і науково-педагогічної діяльності, в ній висвітлено коло наукових інтересів професора, подано хронологічний покажчик друкованих праць, представлені роботи послідовників наукової школи – доктори та кандидати наук.

УДК 316 (01)
ББК 60.5я1

© Бех В. П., 2011
© Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011

***Володимир Павлович БЕХ –
вчений, філософ, соціолог,
політолог, спеціаліст із самоорганізації та
саморегуляції соціальних систем, педагог***

НАУКОВИЙ ДОРОБОК

*В. П. Беха становлять
понад **300** друкованих праць, серед яких
286 наукових і науково-методичних публікацій;
10 індивідуальних, **11** колективних і
11 монографій за науковою редакцією.*

*ЗА НАУКОВИМ КЕРІВНИЦТВОМ,
консультуванням та сприянням В. П. Беха
підготовлено 28 кандидатів
та 3 докторів наук.*

Вертикаль вченого і педагога

Володимир Павлович Бех – вчений-філософ, новатор, дослідник, який в основу своїх наукових поклав проблеми дослідження ноосоціогенезу, самоорганізації і саморегуляції соціальних систем, вакуумної або квантово-хвильової природи Всесвіту. Він має понад 300 наукових праць з питань самоорганізації та саморегуляції суспільного життя, оптимізації розвитку політичних інститутів, розбудови української державності, сучасних проблем розвитку освіти. Він є автором 20 монографій, 6 з яких підготовлено ним одноосібно. Значний інтерес у науково-педагогічного загалу викликали його авторські книги — “Людина і Всесвіт” (1998), “Соціальний організм” (1998), “Філософія соціального світу” (1999), “Соціальний організм країни” (1999), “Генезис соціального організму країни” (2000), “Фірма у дискурсі організаційної ідеї” (2006), “Саморегуляція соціального організму навчального закладу” (2009), “Технократизм у дискурсі проблем вищої школи” (2009), “Функціональна модель особистості: пошуки полікультурних детермінант поведінки” (2009), “Самоорганізація соціального організму країни” (2010). Володимир Бех зробив значний внесок як співавтор та

член редакційної колегії семитомного видання “Соціальна робота”, яке структуровано складається із двох монографій з актуальних проблем соціальної роботи в Україні, хрестоматії, короткого енциклопедичного словника, посібника для вищої школи.

Як дослідник Володимир Павлович Бех поєднав у сфері своїх наукових інтересів, з одного боку, організменний напрям у науці, що активно опрацьовувався ще Платоном, Аристотелем, Плутархом, Гоббсом, Шелінгом, Шлегелем, Спенсером, Шеффле, Лілієнфельдом, Вормсом, Ізуле, Новиковим, де Грефом, Салісберійським, Контом, Гегелем, Дюркгеймом, Ковалевським та іншими соціологами, а з другого — концепцію ноосфери, основоположниками якої є, як відомо, В. Вернадський, П'єр Тейяр де Шарденом, де Леруа. Він не тільки теоретично і глибоко опанував логіку розвитку напрямів світової науки, що базувалася на основі глибокого вивчення білково-нуклеїнової форми життя, а й знайшов засіб інтеграції цих напрямів у алгоритм дослідження інформаційної (семантичної) або польової форми життя. Цим самим, включивши у сферу наукових досліджень найновітніші теорії і відкриття, власні дослідницькі напрацювання, значно збагатив вчення В. І. Вернадського про ноосферу і заклав теоретико-методологічні підвалини вивчення генезису, сутності та змісту інформаційної цивілізації, яка входить у дотичність з Майбутнім.

Особистий внесок Володимира Беха у сучасну науку полягає у розробці цілісної філософської концепції саморозгортання соціального життя як протиріччя між особистістю та суспільством. При цьому всебічно обґрунтовано алгоритм саморозгортання соціального світу, який виникає і функціонує спочатку в структурі

біологічного організму людини як потенційна форма соціального світу, потім, внаслідок дії механізму саморуху універсуму, трансформується у соціум — об'єктивовану форму існування змісту соціальності, нарешті, піднімається до організмової форми як найбільш універсального засобу організаційного поєднання у діалектичне протиріччя суб'єктивної та об'єктивної форм співіснування соціальності, породжуючи при цьому третю природу.

Мають велике значення практичні наробки В. П. Бега, оскільки обґрунтування значимості застосування вивчення соціального світу організмової ідеї відкриває принципово нові горизонти розуміння польової форми саморуху універсуму та механізм її вивчення на планетарному рівні. По-перше, використання в дослідженні ідеї Семантичного Всесвіту для освоєння соціального світу розкриває перспективу для філософсько-теоретичного осягнення горизонтів інформаційної фази розвитку планетарного співтовариства. Це, на думку автора, означає, що перед дослідниками відкривається ера квантової філософії.

По-друге, закладено основу для вивчення суспільними науками різних видів організаційних форм соціального організму: родової (організму країни), видових (галузевих) та найпростіших. Такий аналіз значно наближає дослідників до вивчення соціального організму України, континентальних та міжконтинентальних соціальних структур, а також планетарного соціального організму. Окремо треба відзначити те, що це значно наближає час глибокого вивчення явища саморегуляції у сімействі соціальних організмів.

Загалом система управління Україною, при відповідному програмно-математичному забезпеченні, має реальну можливість: імітувати хід техніко-економічних, природно-соціальних, організаційно-політичних, духовно-ідеологічних процесів не тільки у рамках окремих регіонів, а й вести ефективне пошукове та нормативне прогнозування суспільного прогресу світового співтовариства; виконувати за допомогою запропонованих у дослідженні евристичних моделей соціального організму оптимізацію системи законів країни; здійснювати операції наукового проектування та конструювати суспільні процеси; уточнювати предмети суспільних наук і вести підготовку управлінських кадрів для XXI століття на якісно новій світоглядній та ідеологічній основі та багато ін.

Отже, В. П. Бех надав ідеї соціального організму світоглядну перспективу, ідеологічну привабливість, строгу науково-теоретичну методологію та іманентну теоретичну чистоту, розкрив перспективу переходу теоретичної думки від вивчення білково-нуклеїнової до дослідження польової форми життя або Семантичного Всесвіту, спрямувавши пошук у напрямі опанування таємницями глибин Всесвіту і пошуку вияву інопланетного Розуму.

В. П. Бех опублікував понад 300 наукових праць з питань самоорганізації та саморегуляції суспільного життя, оптимізації розвитку політичних інститутів, розбудови української державності. їх наукова цінність полягає у тому, що вони розглядають квантово-хвильову природу соціального світу, синтез світоглядних парадигм, піддають аналізу протилежні наукові течії, які століттями спрямовувалися одна проти одної. У

науковому розгляді автора вони становлять частини єдиного потоку і доповнюють одне одного через процес входження до різних фаз саморуху соціального цілого.

В. П. Бех керує аспірантурою з філософії, політології та соціології. Його учнями уже захищено 3 докторських та 28 кандидатських дисертацій, які охоплюють різні аспекти і проблеми сучасного ноосоціогенезу, саморегуляції соціальних систем.

Крім того, під його керівництвом здійснюються наукові дослідження з проблем соціального хаосу, самоорганізації соціального процесу, пульсації соціальних структур, тектонічних зсувів у соціальних системах, принципів інформаційної цивілізації, метаболізму соціальних систем, культурологічного ядра як матриці соціального світу, організаційної свідомості, влади як фактора саморозгортання громадянського суспільства, ноократології, саморозгортання особистості в умовах інформаційного суспільства, механізму саморегуляції соціального організму України, конкурентоспроможності майбутніх фахівців з менеджменту, соціологістики, артефактів культури як медіаторів соціального метаболізму, філософії освіти, порівняльного аналізу освітніх парадигм Сходу і Заходу, соціальної терапії, співвідношення соціуму і суспільства та ін.

В. П. Бех бере найактивнішу участь у підготовці кадрів вищої кваліфікації, розробляє науково-теоретичні пропозиції для органів державної влади. Він організував підготовку управлінців нової генерації, постійно сприяє підвищенню наукового рівня практичних працівників органів державного управління та системи місцевого самоврядування.

В. П. Бех є головним редактором журналу “Нова парадигма” і шеф-редактором наукового і літературного журналу “Пам’ять століть”. Він входить до складу редакцій низки фахових наукових видань ВАКУ України, а саме: “Практична філософія”, “Соціальна психологія”, “Соціальна робота в Україні”, “Науковий вісник Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова”, “Культурологічний вісник Нижньої Наддніпряниці”, “Соціальні технології” та ін.

Понад 30 років В. П. Бех працює у вищій школі, викладає низку навчальних дисциплін, серед яких: “Теорія особистості”, “Самоорганізація особистості”, “Історичні форми саморегуляції історичного процесу”, “Загальна теорія управління”, “Теорія прийняття рішень”, “Проектування організацій”, “Актуальні проблеми самоорганізації соціального організму України” та ін.

Наукова школа Володимира Павловича Беха з дослідження проблем ноосоціогенезу, самоорганізації і саморегуляції соціальних систем стала базовою основою для подальших досліджень вчених у різноплановому векторі наукових площин, дозволила виділити саморегулятивні процеси не лише в соціальній сфері, а й сферах освіти, антропології, політології, ідеології, культурі тощо. Послідовники Володимира Павловича, розвиваючи ідею ноосоціогенезу, створюють власні наукові теорії, які в загальному прочитанні формують оригінальне філософське бачення загального суспільного розвитку.

Віктор Андрущенко

ВОЛОДИМИР БЕХ

Людина. Керівник. Науковець.

Якщо людині чи то природою, чи то богом даровано талант, то цей талант обов'язково проявиться, яким би шляхом не довелось йти по життю. Талант філософа, соціолога, політолога, вмілого керівника-організатора переміг механіка-технаря і привів Володимира Павловича Беха до вершин наукового пошуку, філософського, політологічного, соціального осмислення буття. Філософ по суті, педагог за покликанням, висококваліфікований керівник із величезним досвідом організаторської роботи Володимир Павлович Бех сьогодні працює на дуже відповідальній посаді першого проректора провідного педагогічного вищого навчального закладу країни – Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

У Запорізькій області, в селі Мар'янівка, у сім'ї селянина 14 січня 1951 року народився син, якого назвали Володимир. Батьки хлопчика навіть гадки не мали, яка доля його чекає. Хлопець змалку привчився до хліборобської праці, від землі він увібрав силу духу,

простоту у спілкуванні, широту душі. Риси характеру, притаманні цілісній, сильній особистості, почали формуватися в нього ще у шкільні роки. Саме в школі у Володимира почали виявлятися тяга до наук, любов до книги, цікавість до пізнання світу.

На вибір професії та місця подальшого навчання вплинуло середовище, в якому виріс Володимир: батьки-селяни, робота в колгоспі, любов до праці на землі. Все це підказувало, що найкраще обрати спеціальність інженера-механіка. Тому юнак їде до Мелітополя і, успішно склавши вступні випробування, стає студентом Мелітопольського інституту механізації сільського господарства за спеціальністю “Механізація сільського господарства”. Студентське життя захопило та поглинуло юнака: цікаве навчання, перші спроби наукового пошуку, різнопланова громадська робота. Організація студентського побуту та дозвілля стала основою життя Володимира, змусила його по-іншому визначити життєві пріоритети. Саме ця діяльність сформувала у ньому задатки майбутнього керівника.

Після закінчення інституту в 1973 році з дипломом інженера-механіка сільського господарства Володимир Бех почав працювати за фахом у колгоспі. Його організаторські здібності, які яскраво проявились у студентські роки, стали у нагоді в нелегкій праці. Тому вже у 1974 році перспективного молодого спеціаліста призначають комісаром Запорізького обласного штабу студентських будівельних загонів. Досвід, набутий під час цієї відповідальної роботи, став основою організаторських та керівних якостей Володимира Павловича. Навіть сьогодні поряд із вимогливістю та наполегливістю, професіоналізмом та високою компетентністю він як

керівник виявляє широкий демократизм, юнацький запал та авантюризм.

У 1975–1977 роках Володимир Бех служив у армії, був лейтенантом-інженером, заступником командира роти з політичної роботи військової частини у Середньоазіатському військовому окрузі. Військова служба загартувала юнака, сформувала у його характері риси мужньої людини, готової нести відповідальність за справу, якою займається.

Традиційно і, мабуть, небезпідставно вважали, що юнакам, які відслужили в армії, можна доручати відповідальні справи, адже вони є більш підготовленими до складної роботи, загартованими, справжніми чоловіками. Саме тому Володимира Беха починають призначати на відповідальні посади в керівних структурах області: у 1979–1980 рр. він став керівником лекторської групи Запорізького обкому комсомолу, у 1980–1982 рр. – консультантом-методистом Будинку політосвіти Запорізького обкому Компартії України, у 1982–1988 рр. – заступником завідуючого відділом пропаганди, ректором університету марксизму-ленінізму Будинку політпросвіти Запорізького обкому Компартії України.

Працюючи над удосконаленням власного професійного рівня, Володимир Бех у 1979 році вступає до Вищої Комсомольської школи при ЦК ВЛКСМ (м. Москва). Там він закінчує факультет комсомольської роботи і отримує концептуальні знання з політології, загальної теорії управління та виховання молоді.

Проте бажання займатись науковою роботою спонукає Володимира Павловича продовжити навчання. З 1988 по 1991 рік він навчається аспірантурі Академії суспільних наук та соціального управління при ЦК

Болгарської Соціалістичної партії (м. Софія, Республіка Болгарія). Тут молодий науковець отримав фундаментальну підготовку з теорії та історії соціології і соціального управління, ідеології суспільних процесів та громадських рухів. Це був складний період у житті країни. Розпад Радянського Союзу, утворення незалежної України, зміна суспільних орієнтирів, втрата дружніх зв'язків між країнами соціалістичного табору, анулювання договорів про співпрацю, крах усталеної системи. Проте молодий науковець не розгубився. Він ще до закінчення аспірантури у травні 1991 року достроково захистив кандидатську дисертацію із соціології в Інституті соціології Національній Академії наук Республіки Болгарії на тему "Соціальне забезпечення формування особистості". У дисертації було викладено систему і механізм соціальної роботи, що на десятки років випередили практику впровадження цього феномена у практичну діяльність.

Після повернення у рідне Запоріжжя Володимир Павлович обирає викладацьку роботу та йде працювати у Запорізький державний університет. Більше десятиліття, а саме з 1991 по 2003 рік, його життя пов'язано із Запорізьким університетом. Тут він працював старшим науковим співробітником науково-дослідного сектору, старшим викладачем, доцентом, професором, завідувачем кафедрою соціології, політології та теорії управління, деканом факультетів післядипломної освіти і соціології та управління.

Організаторський талант, бурхлива енергія ініціатора та новатора Володимира Беха були спрямовані на збільшення наукового потенціалу Запорізького університету. За ініціативою та під керівництвом

Володимира Павловича 1 вересня 2001 року у Запорізькому державному університеті було відкрито факультет соціології та управління, виконано чотири державні наукові теми на замовлення Міністерства освіти і науки України та чотири наукові теми на замовлення регіональних структур.

У цей період відбувається становлення наукового потенціалу Володимира Беха. Поступово формуються концептуальні засади його наукової теорії, виникає наукова школа вченого. Для удосконалення свого фахового рівня Володимир Павлович у 1993 році вступає до докторантури Запорізького державного університету за фахом "філософія". Під час навчання у докторантурі Володимир Павлович досліджує проблему генезису ноосфери, алгоритмів самоорганізації соціальних систем, специфіки процесів морфогенезу та функціонування семантичних структур, що мають польову, або функціональну, форму існування.

Результатом творчого наукового пошуку філософа стала докторська дисертація з соціальної філософії на тему "Соціальний організм: філософсько-методологічний аналіз", яку він блискуче захистив у жовтні 1999 року в Інституті філософії Національної Академії наук України.

Соціально-філософська теорія Володимира Беха отримує визнання у провідних наукових колах країни. У цей час виходять друком його написані особисто чи у співавторстві монографії: "Людина і Всесвіт", "Філософія соціального мира: гносеологический аналіз", "Соціальний організм країни", "Человеческая личность как детерминанта модернизации педагогических технологий", "Человек и Вселенная: когнитивный аналіз" та ін. У 2001 році йому присвоюють звання професора. У

грудні цього ж року за вагомі досягнення у науковій сфері Володимира Павловича Беха обирають академіком Української академії політичних наук. А у 2002 році Володимира Беха нагороджують Почесним знаком “Відмінник освіти України”.

У 2003 році Володимира Павловича запрошують на роботу до Києва у Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Тут він обіймає посади проректора-директора Інституту соціальної роботи та управління, завідувача кафедри соціальної роботи та управління. А з січня 2004 року Володимир Павлович Бех – перший проректор цього університету, а також завідувач кафедри соціології, управління та євроінтеграції.

Саме у драгомановському університеті повною мірою розкрився талант Володимира Павловича Беха як організатора, керівника, науковця, новатора.

За його безпосередньої участі у червні 2003 року у структурі Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова було створено Інститут соціальної роботи та управління, у якому розпочалася підготовка студентів за фахом “Соціологія” зі спеціалізаціями “Соціологія освіти”, “Соціологія управління”, “Соціальне управління”, “Менеджмент організацій”, “Соціальна робота”, а також “Управління навчальними закладами”, “Управління персоналом”, “Адміністративний менеджмент”, “Інформаційні мережі в управлінні”. У 2008 році на базі кафедри соціології, управління та євроінтеграції, яку очолював Володимир Павлович, в НПУ імені М. П. Драгоманова було створено Інститут соціології, психології та управління, в якому зараз навчають студентів за спеціальностями “Соціологія”,

“Психологія”, “Менеджмент”, “Педагогіка вищої школи”, “Управління навчальними закладами”, “Адміністративний менеджмент”.

Незважаючи на зайнятість адміністративною роботою, Володимир Павлович завжди знаходить час для спілкування зі студентами. Його лекції є взірцем новітніх підходів до подачі матеріалу, а нестандартне трактування сучасних наукових філософських та соціальних проблем спонукає студентство до ґрунтовних наукових досліджень. За більш ніж 30 років педагогічної діяльності Володимир Павлович викладав цілу низку оригінальних навчальних дисциплін, таких як: “Теорія особистості”, “Самоорганізація особистості”, “Історичні форми саморегуляції історичного процесу”, “Загальна теорія управління”, “Теорія прийняття рішень”, “Проектування організацій”, “Актуальні проблеми самоорганізації соціального організму України” та ін. Студенти під його керівництвом стають лауреатами та переможцями обласних та національних конкурсів із суспільствознавчої тематики.

Як правило, найкращі студенти, учні Володимира Павловича, продовжують власне наукове зростання під керівництвом свого вчителя в аспірантурі, а згодом і в докторантурі. Адже Володимир Павлович Бех керує аспірантурою з філософії, політології та соціології. Під його керівництвом захищено 28 кандидатських та 3 докторських дисертацій.

З жовтня 2008 року він очолює в НПУ імені М. П. Драгоманова спеціалізовану вчену раду МОН України з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня

доктора (кандидата) наук за спеціальностями “соціальна філософія та філософія історії” і “філософія освіти”.

Він також є членом спеціалізованої вченої ради, створеної у Інституті вищої освіти Академії педагогічних наук України, і спрямовує свої зусилля на підготовку кадрів вищої кваліфікації з соціальної філософії та філософії освіти.

Володимир Павлович – головний редактор журналу “Нова парадигма” і шеф-редактор наукового і літературного журналу “Пам’ять століть”. Він входить до редколегій низки фахових наукових видань ВАК України, а саме: “Практична філософія”, “Соціальна психологія”, “Культурологічний вісник Нижньої Наддніпрянщини”, “Соціальні технології”, “Соціальна робота в Україні” та ін.

Науковий доробок Володимира Павловича нараховує понад 250 публікацій, у яких висвітлено питання ноосоціогенезу, самоорганізації та саморегуляції соціальних систем, оптимізації розвитку політичних інститутів, розбудови української державності, вакуумної або квантово-хвильової природи Всесвіту.

Його наукові, педагогічні та організаторські здобутки визнані державою. Володимир Павлович має почесні грамоти Міністерства освіти і науки України, Академії педагогічних наук України, нагороджений почесними знаками “Петро Могила” та “Відмінник освіти України”, Указом Президента України йому присвоєно почесне звання “Заслужений діяч науки і техніки України”.

Незважаючи на пристрасть до роботи та задоволення від творчого наукового пошуку, Володимир Павлович знаходить час і для сім’ї, у колі якої почуває себе найбільш затишно. Разом з дружиною Наталією

Петрівною та донькою Юлією вони часто подорожують країною, відкривають для себе незвідані куточки рідного краю. Батько прищепив доньці не лише любов до рідної землі, а й захоплення науковим пошуком. Продовжуючи шлях батька, Юлія Володимирівна Бех сьогодні є кандидатом філософських наук, автором понад 20 наукових праць у галузі соціальної філософії.

*Алла КРАВЧЕНКО,
кандидат історичних наук, доцент*

Біографічна довідка

Народився Бех Володимир Павлович 14 січня 1951 року у селі Мар'янівка Михайлівського району Запорізької області у сім'ї селянина.

За фахом інженер-механік. У 1973 році закінчив Мелітопольський інститут механізації сільського господарства (м. Мелітополь Запорізької області, Україна).

У 1979 році закінчив Вищу Комсомольську школу при ЦК ВЛКСМ. Навчався на факультеті комсомольської роботи і отримав концептуальні знання з політології, загальної теорії управління та виховання молоді (м. Москва, Російська Федерація).

З 1988 по 1991 рік навчався в аспірантурі Академії суспільних наук та соціального управління при ЦК Болгарської Соціалістичної партії (м. Софія, Республіка Болгарія). Тут отримав фундаментальну підготовку з теорії та історії соціології і соціального управління, ідеології суспільних процесів та громадських рухів.

У 1991 році достроково захистив кандидатську дисертацію із соціології в Інституті соціології Національній Академії наук Республіки Болгарії. Тема кандидатської роботи – “Соціальне забезпечення формування особистості”. В ній подано систему і механізм соціальної роботи, що на десятки років випередила практику впровадження даного феномена у практичну діяльність.

З 1993 по 1996 рік навчався у докторантурі Запорізького державного університету з філософії. За цей час опанував проблемами генезису ноосфери, алгоритмів самоорганізації соціальних систем, специфікою процесів морфогенезу та функціонування семантичних структур, що мають полеву або функціональну форму існування.

У жовтні 1999 року захистив в Інституті філософії Національної Академії наук України докторську дисертацію з соціальної філософії на тему: “Соціальний організм: філософсько-методологічний аналіз”.

14 грудня 2001 року його обрано академіком Української Академії політичних наук.

Працював: інженер–механік у колгоспі імені Я. М. Свердлова Михайлівського району Запорізької області – вересень 1973 – лютий 1974 рр.; комісар обласного штабу студентських будівельних загонів – лютий 1974 – серпень 1975 рр.; лейтенант – інженер, заступник командира роти з політичної частини військової частини 14464 у Середньоазіатському військовому окрузі – 1975 – 1977 рр.; керівник лекторської групи Запорізького обкому комсомолу – 1979 – 1980 рр.; консультант-методист Будинку політосвіти Запорізького обкому Компартії України – 1980 – 1982 рр.; заступник завідуючого відділом пропаганди, ректор університету марксизму-ленінізму Будинку політпросвіти Запорізького обкому Компартії України – 1982 – 1988 рр.; старший науковий співробітник науково-дослідного сектору, старший викладач, доцент, професор, завідувач кафедрою соціології, політології та теорії управління, декан факультетів післядипломної освіти і соціології та управління Запорізького державного університету – 1991 – 2003 рр.; проректор-директор Інституту соціальної роботи та управління, завідувач кафедри соціальної роботи та управління Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова – 2003 – січень 2004 рр.; перший проректор, завідувач кафедри соціології, управління та

євроінтеграції Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова – з січня 2004 року до т/часу.

За час роботи у Запорізькому державному університеті В. П. Бех акредитував у Міністерстві освіти і науки України спеціальності – “Соціологія”, “Політологія”, “Соціальна робота” та спеціалізації: “Управління соціальними процесами”, “Соціологія управління”, “Управління персоналом”. На цьому підґрунті у ЗДУ з 1 вересня 2001 року відкрито факультет соціології та управління на якому нині навчається понад 500 осіб.

За цей час у ЗДУ під керівництвом Беха В. П. виконано чотири державні наукові теми на замовлення Міністерства освіти і науки України та чотири наукові теми по замовленню регіональних структур. Серед них: “Характер індивідуальних та групових духовних потреб у трудовому колективі та фактори оптимізації їх розвитку в умовах оновлення усіх сфер суспільства” (№ держреєстрації 01910041711), “Соціальна технологія включення закладів середньої освіти у ринкові відносини” (№ держреєстрації 0193У018660), “Соціальний організм країни” (№ держреєстрації 0197У012793), “Онтогенез соціального організму країни” (№ держреєстрації 0100У001733). Протягом 2002–2003 рр. виконувалась тема “Саморегуляція соціального організму країни (№ держреєстрації 0103У000730).

Започаткував проведення в Україні олімпіад з соціології (2003 рік) і соціальної роботи (2005 рік). Студенти ЗДУ під його керівництвом стали лауреатами та переможцями обласних та національних конкурсів з суспільствознавчої тематики.

У червні 2003 року він створив у структурі Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова Інститут соціальної роботи та управління, у якому відкрита підготовка студентів за фахом “Соціологія” зі спеціалізаціями – “Соціологія освіти”, “Соціологія управління”, “Соціальне управління”, “Менеджмент організацій”, “Соціальна робота”, а також “Управління навчальним закладами”, “Управління

персоналом”, “Адміністративний менеджмент”, “Інформаційні мережі в управлінні”, ведеться перепідготовка та підвищення кваліфікації практичних соціальних працівників, а також досліджуються актуальні проблеми розбудови системи соціальної роботи в Україні, що є стрижнем розбудови соціальної держави.

Царина його наукових інтересів – ноосоціогенез, самоорганізація та саморегуляція соціальних систем, вакуумна або квантово-хвильова природа Всесвіту. Він є автором 16 монографій, сім з яких підготовлено ним одноосібно. Серед них – “Людина і Всесвіт” (1998 р.), “Соціальний організм” (1999 р.), “Філософія соціального світу” (1999 р.), “Соціальний організм країни” (1999 р.), “Генезис соціального організму країни (2000 р.), “Фірма у дискурсі організменної ідеї” (2005 р.), “Соціальна робота у контексті формування громадянського суспільства” (2005 р.). Він є співавтором та членом редакційної колегії 7-томного видання “Соціальна робота”. До його складу входить дві монографії з актуальних проблем соціальної роботи в Україні, хрестоматія, короткий енциклопедичний словник, посібник для вищої школи, програмне забезпечення підготовки фахівців з соціальної роботи та менеджмент соціальної роботи.

В. П. Бех започаткував науковий напрямок, який органічно поєднав, з одного боку – організмичний напрямок в науці, що активно опрацьовувався ще Платоном, Аристотелем, Плутархом, Гоббсом, Шелінгом, Шлегелем, Спенсером, Шеффле, Лілієнфельдом, Вормсом, Ізуле, Новиковим, де Грефом, Салісберійським, Контом, Гегелем, Дюркгеймом, Ковалевським та іншими соціологами, а з другого – концепцію ноосфери, авторами якої є, як відомо, В. Вернадський, П’єр Тейяр де Шарденом, де Леруа. Він не тільки теоретично опанував логіку попередніх етапів розвитку напрямків світової науки, що зростала на основі глибокого вивчення белково-нуклеїнової форми життя, а й знайшов засіб інтеграції їх у алгоритм дослідження інформаційної (семантичної) або

полевої форми життя. Цим самим він значно посилив вчення В. І. Вернадського про ноосферу і заклав теоретико-методологічні підвалини вивчення генезису, сутності та змісту інформаційної цивілізації, що швидко часується з Майбутнього.

Тож його особистий внесок у сучасну науку полягає у розробці цілісної філософської концепції саморозгортання соціального життя як протиріччя між особистістю та суспільством. При цьому всебічно обґрунтовано алгоритм саморозгортання соціального світу, який виникає і функціонує спочатку у структурі біологічного організму людини як потенційна форма соціального світу, потім, внаслідок дії механізму саморуху універсуму, трансформується у соціум – об'єктивовану форму існування змісту соціальності, – нарешті, піднімається до організаційної форми як найбільш універсального засобу організаційного поєднання у діалектичне протиріччя суб'єктивної та об'єктивної форм співіснування соціальності, породжуючи при цьому третю природу.

Отже, В. П. Бех розробив і вніс на високий суд світової і вітчизняної наукової думки цілу низку концептуальних положень, що утворюють якісне нове проблемне поле досліджень, як для сучасних, так і майбутніх соціальних філософів, соціологів, політологів, психологів, біологів, кібернетиків, етиків, акмеологів, а саме:

- Цілісна концепція соціального організму, який формується за синергетичними законами і являє собою протиріччя між людською особистістю та соціумом. У науково – філософській літературі це протиріччя відбивається як органічна сукупність усіх видів діяльності людини, суспільних відносин, зв'язків. Завдяки наявності оригінальних механізмів, з боку людини – це хронотоп, а з боку суспільства – це соціальний хронотоп або традиція, протилежності “входять” одна в одну і постійно взаємодіють, оскільки вони є протилежними лише за формою, а не за змістом. При цьому

філософська ідея “соціальний організм” є усвідомленням єдності форми і змісту соціального світу.

- Особистість та суспільство, як складові частини соціального організму, виникають, формуються і розвиваються в органічній єдності, кожна з яких є дійовим засобом розвитку іншої. Кожна з них сама по собі є лише односторонність визначення, а свою істину вони досягають лише у їх занятості, у єдності їх поняття.

- Головним підґрунтям саморозгортання соціального організму є подолання всіх форм суспільного відчуження, бо особистість породжує соціум, а соціум збагачує особистість.

- Соціальний організм детермінується двома чинниками. З одного боку, *підставою*, якою виступає людина. Саме у структурі особистості зароджується й існує у потенційній формі соціальність, яка розглядається як певна система її атрибутивних властивостей або сутнісних сил. З другого боку, – це *умови*, серед яких чітко виділяються два види. Первинні умови пов’язані з якістю функціонування біологічного організму людини, як продуцента потенційного соціального світу, а вторинні – це параметри космічного середовища (екології), оскільки людина є у субстанціональній єдності з універсумом.

- Соціальне явище породжується інтелектуальною енергією людини, яка завдяки єдності з субстанцією Всесвіту у необмеженій кількості спонтанно вивільняється у зовнішнє середовище, де й виконує роботу по переформуванню природи у продукти культурогенезу.

- Сутність соціального явища розглядається як функціональний аспект, до якого належить на мікрорівні інтелектуальна взаємодія людей між собою, на макрорівні – обмін діяльністю або її матеріальними та духовними продуктами, а на мегарівні – існування специфічного стану органічної єдності взаємодіючих особистостей – колективізму.

• Під змістом соціального світу розуміється не сам по собі субстрат соціального, а його внутрішній стан, сукупність процесів, що характеризують взаємодію утворюючих соціальний світ елементів між собою і з середовищем і зумовлюють їх існування, розвиток і зміну; в цьому сенсі самий зміст соціального виступає як процес. Завдяки трансакціям, особистість у процесі взаємодії з іншими породжує соціум, який послідовно проходить три стадії саморозгортання: хаосу, середовища та ноосфери. Кожна зі стадій розкривається на основі процесу формоутворення і тому має “свої” специфічні процеси та продукти.

• Буття соціального світу набуває організаційної форми, яка має перетворений або польовий характер, оскільки опосередковується людською особистістю і сприймається завдяки наявності у неї духовних почуттів. При цьому організаційна форма, як особлива інтелектуальна структура, формалізує і зберігає в цілісності потоки речовини, енергії та інформації.

• Соціальний організм як організаційна форма соціального життя виникає шляхом морфогенезу, у якому особистість є активним джерелом не тільки виробництва суспільних відносин, але й їх постійного оновлення, а суспільство виконує провідну роль на етапі функціонування сталих відносин. При цьому у соціальному організмі формується нове протиріччя, оскільки інтелектуальне виявляється розірваним на індивідуальне і колективне, яке потребує свого вирішення на вищому рівні, тобто у третій природі.

• Соціальний організм як специфічна жива цілісність складається з системи морфологічних одиниць – функціональних органів, що утворюють соціальне тіло. Оскільки соціальне тіло розгортається у координатах “цінність – смисл” та “потреба – дія”, то воно знаходиться між взаємодіючими особами.

- Життєдіяльність соціального організму розглядається як обмін процесами та продуктами, що виробляються людиною у процесі матеріального та духовного виробництва. Цей обмін у науковій літературі відомий як соціальний метаболізм. Важливою умовою забезпечення ефективності функціонування його є нерозривність слова та діла або теорії та практики.

- Соціальний організм як цілісність, що здатна до саморозвитку, формує власну систему саморегуляції, що призводить до поділу його у морфологічному аспекті на керуючу та керовану підсистеми, а у функціональному – до виникнення кругообігу специфічної інформації, яка у науковій літературі дістала назву управлінської. Соціальне планування та управління є формою зв'язку соціального знання та соціальної практики.

- Еволюційний аспект соціального організму пов'язується з переходом його від стану гомеостазу до гомеорізу при позитивному характері трансформації соціальних процесів і до гомеоклазу при негативному сценарії зміни соціального життя, що на практиці виглядає як саморозпад імперій та самозникнення окремих держав. Детермінантами еволюції соціального світу виступають два види причинності: природна, що ґрунтується на зв'язках локального типу, та вільна, що ґрунтується на зв'язках нелокального типу.

- Соціальний організм, незважаючи на функціональне походження, можливо моделювати у залежності від рівня, на якому розглядається взаємодія людей між собою. За основу такого типу систематизації соціальних утворень покладено рівень держави, тому така соціальна цілісність дістала назву – родовий соціальний організм. На підґрунті цього сформована ієрархія рівнів соціальних конструкцій. Соціальні організми меншої складності, ніж родовий, віднесені до видових (економічний, антропогенний, політичний та ідеологічний),

клітинних (підприємства, організації та установи). Окреме місце при цьому відводиться соціальним інститутам – шлюбу, моралі, праву, релігії, власності та іншим. При цьому функціональні утворення більшої складності, ніж країна, віднесені до надорганізменних. Серед них названі: популяційний (регіональний, континентальний, міжконтинентальний та інші); системний (планетарний або ноосферний); надсистемний – Всесвіт. Разом вони розглядаються як сімейство соціальних організмів, яке має еквіпотенційний устрій, тобто побудовано за голографічним принципом відтворення атрибутивних властивостей соціального світу.

- Евристичні моделі родового соціального організму або країни, антропогенного соціального організму та найпростішого соціального організму, що запропоновані у дослідженні, з одного боку, сприяють чіткому виділенню (артикуляції) морфологічного аспекту, а з другого – слугують еталоном завдяки співставленню, за яким можна судити про міру віддалення або наближення до нього підлягаючої дослідженню емпіричної реальності, наприклад, соціального організму України або його складових.

З боку практики наробки В. П. Беха мають велике значення, оскільки обґрунтування плідності застосування до вивчення соціального світу організменної ідеї відкриває принципово нові горизонти у розумінні польової форми саморуху універсуму та механізму її вивчення на планетарному рівні.

По-перше, використання в дослідженні ідеї Семантичного Всесвіту для освоєння соціального світу розкриває перспективу для філософсько-теоретичного осягнення горизонтів інформаційної фази розвитку планетарного співтовариства. Це означає, на думку автора, що перед дослідниками відкривається ера квантової філософії.

По-друге, закладено підґрунтя для вивчення суспільними науками різних видів організаційних форм соціального

організму: родової (організму країни), видових (галузевих) та найпростіших. Такий аналіз значно наближає дослідників до вивчення соціального організму України, континентальних та міжконтинентальних соціальних структур, а також планетарного соціального організму. Окремо треба відзначити те, що цей крок значно наближає час глибокого вивчення явища саморегуляції у сімействі соціальних організмів.

У цілому ж система управління Україною, при відповідному програмно-математичному забезпеченні, має реальну можливість: імітувати хід техніко-економічних, природно-соціальних, організаційно-політичних, духовно-ідеологічних процесів не тільки у рамках окремих країн, регіонів; вести ефективне пошукове та нормативне прогнозування суспільного прогресу світового співтовариства; виконувати за допомогою запропонованих у дослідженні евристичних моделей соціального організму оптимізацію системи законів країни; виконувати операції наукового проектування та конструювати суспільні процеси; уточнювати предмети суспільних наук і вести підготовку управлінських кадрів для XXI століття на якісно новій світоглядній та ідеологічній основі та багато ін.

Таким чином, В. П. Бех надав ідеї соціального організму світоглядну перспективу, ідеологічну привабливість, строгий методологічний вигляд та іманентну теоретичну чистоту, розкрив перспективу переходу теоретичної думки від вивчення білково-нуклеїнової до дослідження полевої форми життя або Семантичного Всесвіту, підняв її до рівня глибин Всесвіту і інопланетного Розуму.

В. П. Бех має більш ніж **300** опублікованих наукових праць з питань самоорганізації та саморегуляції суспільного життя, оптимізації розвитку політичних інститутів, розбудови української державності.

Наукова цінність його праць полягає в тому, що вони ґрунтуються на квантово-хвильовій природі соціального світу,

синтезі світоглядних парадигм, ідеологічно узгоджуються протилежні у науці течії, що століттями були спрямовані одна проти одної, а у науковому доробку даного автора вони є частинами одного й того цілого і які одне одного доповнюють шляхом входження до різних фаз механізму саморуху соціального цілого.

В. П. Бех керує аспірантурою з філософії, політології та соціології. Під його керівництвом захищені 3 докторські та 28 кандидатських дисертацій.

У галузі соціальних наук В. П. Бех є автором функціональної парадигми існування соціальних структур, алгоритму саморозгортання інформаційної цивілізації, семантичної (інформаційної) структури особистості людини, соціального організму країни, видових соціальних організмів (антропогенного та політологічного), системи саморегуляції соціального організму країни, формалізації феномену організаційної свідомості, соціального організму фірми, варіаційної моделі системи суспільних відносин, алгоритмів проектування соціальних систем різного призначення, а також розбудови системи органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, створенню сучасних технологій системного аналізу та проектування систем управління.

Крім того, сьогодні під його керівництвом здійснюються наукові дослідження з проблем соціального хаосу, самоорганізації соціальних процесів, пульсації соціальних структур, тектонічних зсувів у соціальних системах, принципів інформаційної цивілізації, метаболізму соціальних систем, культурулогічного ядра як матриці соціального світу, організаційної свідомості, влади як фактора саморозгортання громадянського суспільства, ноократології, саморозгортання особистості в умовах інформаційного суспільства, механізму саморегуляції соціального організму України, конкурентоспроможності майбутніх фахівців з менеджменту, соціології, артефактів культури як медіаторів соціального

метаболізму, філософії освіти, порівняльного аналізу освітніх парадигм Сходу і Заходу, соціальної терапії, співвідношення соціуму і суспільства та ін.

Його аспіранти та співробітники кафедри “Соціології, управління та євроінтеграції” є авторами унікальних монографій, що значно випереджають сьогодення і покладені в основу навчально-виховного процесу у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова і Запорізького державного університету. Наприклад, С. Мартинюк є автором монографії “Генезис інформаційної цивілізації” (Запоріжжя : Просвіта, 2002. – 192 с.), Н. Крохмаль – “Історичні форми саморегуляції соціального процесу” (Київ – Запоріжжя : Просвіта, 2004. – 144 с.), Г. Нестеренко – “Особистість у нелінійному суспільстві” (Запоріжжя : Просвіта, 2004. – 140 с.), А. Ярошенко – “Ціннісний дискурс освіти” (Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004 – 156 с.)

Аспіранти В. П. Беха, як правило, продовжують працювати над докторськими дисертаціями у галузі суспільствознавчої науки.

Крім того, В. П. Бех бере активну участь у підготовці кадрів вищої кваліфікації та науково-теоретичних пропозицій для органів державної влади, організував підготовку корпусу управлінців нової генерації, постійно сприяє підвищенню наукового рівня практичних працівників органів державного управління та системи місцевого самоврядування.

У Запорізькому державному університеті протягом декількох років він очолював спеціалізовану вчену раду К 17.051.01, що готувала фахівців зі спеціальності 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії.

З 2004 року В. П. Бех очолює спеціалізовану вчену раду з політології К 26.053.12, що готує фахівців зі спеціальності 23.00.01 – теорія та історія політичної науки, та 23.00.03 – політична культура та ідеологія.

Крім того, він також є членом спеціалізованої вченої ради Д.26.456.01, що створена в Інституті вищої освіти Академії педагогічних наук України і спрямовує свої зусилля на підготовку кадрів вищої кваліфікації з соціальної філософії та філософії освіти.

В. П. Бех є головним редактором журналу “Нова парадигма” та “Пам’ять століть”. Вчений входить до складу редакційних рад низки фахових наукових видань ВАКУ України, а саме: “Практична філософія”, “Соціальна психологія”, “Соціальна робота в Україні”, “Науковий вісник Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова”, “Культурологічний вісник Нижньої Наддніпрянщини”, “Соціальні технології” та ін.

Педагогічна діяльність В. П. Бека пов’язана з вищою професійною школою понад 30 років. Тут він викладає цілу низку оригінальних навчальних дисциплін. Серед них: “Теорія особистості”, “Самоорганізація особистості”, “Історичні форми саморегуляції історичного процесу”, “Загальна теорія управління”, “Теорія прийняття рішень”, “Проектування організацій”, “Актуальні проблеми самоорганізації соціального організму України” та ін.

Він очолює секцію педагогіки та психології Міністерства освіти і науки України.

Має нагороди:

– медаль “За освоєння целинних земель” – Указ Президії Верховної Ради СРСР від 29 серпня 1972 року;

– медаль – “60 років визволення України від фашистських загарбників” – Указ Президента України від 17 вересня 2004 року;

– Указом Президента України від 16 травня 2007 року № 411 присвоєно почесне звання “Заслужений діяч науки і техніки України”;

– Почесний знак “Петро Могила” за розвиток вищої освіти – наказ Міністра освіти і науки України № 579 від 30.05.2008;

– Почесний знак “Відмінник освіти України” – наказ Міністра освіти і науки України № 698 – к від 09.10.2000 року;

– Почесні грамоти МОН України – 1997, 2001, 2002 рр.;

– Почесна грамота АПН України (2006 рік).

– орден “За заслуги” III ступеня – указ Президента України за № 10 від 11.01.2010.

Коло наукових інтересів

Професор В. П. Бех започаткував новий напрямок, поєднавши організмичний напрямок у науці з концепцією ноосфери, розробив цілісні філософські концепції саморозгортання соціального життя як протиріччя між особистістю та суспільством. Коло його інтересів охоплює сфери філософії, соціології, педагогіки, політології. Дисертаційні дослідження науковця присвячені вирішенню саме цих аспектів проблем.

* * *

Історія розвитку людської думки переконливо свідчить про те, що кінець минулого і початок майбутнього століття, як правило, знаменується тим, що на передній край теорії пізнання висувається чергова вузлова проблема суспільного розвитку. Сучасна криза переконливо показує, що такою проблемою на стику ХХ і ХХІ століть є оптимізація нашого життя в планетарному масштабі. До цього нас підштовхують глобалізація і інформаційна революція, що тягнуть за собою становлення інформаційної єдності соціального світу.

Процес актуалізації проблеми фундаментальної раціоналізації суспільного життя спостерігається давно і в ній можна виділити, як мінімум, три етапи: перший – пов'язаний з обґрунтуванням

примата ролі особистості в історії і земного походження суспільства і держави (епоха Відродження); другий – пов’язаний зі становленням соціальної доктрини марксизму, що розкриває суть суспільного життя на основі примата матеріального над духовним при зростанні творчої ролі народних мас як суб’єкта соціальної дії (кінець XVIII – кінець 80-х років XX сторіччя); нарешті, третій – пов’язаний з пошуком “філософської єдності” серед безлічі відносно самостійних і взаємовиключних способів пояснення ліній розвитку соціального світу – теологічного, матеріалістичного, технократичного, феноменологічного, екзистенціального й інших (з середини XX сторіччя).

І завжди у цих випадках перед дослідниками гостро поставала проблема обґрунтування нового алгоритму організації наукового пошуку, оскільки методологія, як інструмент філософського, соціологічного, політичного або будь-якого іншого дослідження, представляє собою систему принципів та способів організації і побудови теоретичної і практичної діяльності, а також вчення про таку систему. Це загальновідомий факт. Проблема тут полягає лише в тому, що на кінець XX століття існуючі методології пізнання соціального світу майже вичерпали себе, як на Сході, так і на Заході, і не здатні були попередити світову спільноту про наближення тотальної кризи соціального світу, а сьогодні вони не спроможні відтворити тректорію трансформації соціальних систем.

У той же час склалося так, що на практиці реалізуються два протилежні методологічні підходи до організації соціальних досліджень. Один з них полягає в тому, що в галузь суспільствознавства активно запроваджується синергетика як принципово новий метод дослідження соціальних явищ. Її прихильники вбачають переваги синергетики в тому, що вона розкриває механізми самоорганізації та саморозгортання соціальних систем. Звісно, що на певному етапі такий метод забезпечує виробництво нових наукових продуктів і це треба вважати позитивним здобутком методологічного знання, як вчення про організацію теоретичного аналізу проблем сучасного світу.

В спину їм “дихають” прихильники постмодернізму та етнометодологи. Етнометодологи, наприклад, вважають за доцільне взагалі не розглядати проблему методів дослідження. Для них те, що безпосередньо спостерігається, являє собою зусилля людей по створенню загального смислу соціальної реальності. Субстанція цієї реальності розглядається як щось менш цікаве, ніж засоби, завдяки яким створюється образ того, що існує “поза”. Хоча ця позиція молода і має неясно сформульовані принципи, які позначають, як співтовариство діючих осіб активно сприяє домовленості про загальні образи реальності. Тим не менш, участь етнометодології розглядається як потенційно революційне явище для соціологічного теоретизування. Ми судимо про це, виходячи з матеріалів і документів XII і XIII світових конгресів соціологів.

Протистоїть цьому підходу у методології соціального пізнання інший алгоритм вивчення соціального світу. Сутність його полягає у тому, що проблема методу пізнання відходить на другий план, а увага дослідників концентрується на центральній, на їх думку, проблемі сучасності. У свій час таку системоутворюючу роль у науці відіграла проблема так званого “вічного двигуна”. Звісно, що вона не була вирішена, але у ході її теоретичного дослідження було зроблено багато таких знахідок, що суттєво просунули світову спільноту по шляху загальноєволюційного розвитку.

Сьогодні, здається нам, що у суспільствознавстві на перший план виходить проблема дослідження майбутнього суспільства. Для того щоб переконатись в цьому, достатньо звернутись до праць Д. Белла – “Грядущее постиндустриальное общество”, У. Бека – “Общество риска: На пути к другому модерну”, І. Валлерстайна – “Конец знакомого мира”, Е. Гідденса – “Устроение общества: очерк теории структуризации”, Дж. К. Гелбрейта – “Новое индустриальное общество”, О. Зінов’єва – “На пути к сверхобществу”, В. Ляха – “Постиндустриальное общество как новая парадигма социального развития: проблемы и перспективы”, Й. Масуди – “Комп’ютопія”, Т. Парсонса – “Система современных обществ”, Л. Мельника – “Социально-экономические проблемы информационного

общества”, В. І. Франчука “Основы современной теории обществ” та ін.

Отже, оптимізація суспільного життя розглядається стосовно її провідного природного утворення – країни. Остання аналізується як система матеріальних і духовних процесів, для цілісної характеристики якої дослідники застосовують термін “соціальний”, “духовний” чи “суспільний” організм. З цією ж проблемою ми маємо справу й у випадку, коли для її пояснення застосовуються системний, органічний, надорганічний, суперорганічний чи організмичний підходи.

Ми вбачаємо певну перспективу у застосуванні до вивчення сучасного суспільства саме організмичну методологічну призму, оскільки сучасні країни переходять під тиском глобалізації до створення континентальних соціальних структур. Тому далеко не випадково, що під час святкування 250-річчя Московського державного університету імені М. Ломоносова на соціологічному факультеті у ролі центральної методологічної проблеми обговорювалась ідея організмичного устрою соціального світу та її евристичні можливості для теорії соціального пізнання.

Тож, не заперечуючи плідність синергетичної парадигми, постмодерністських та інших підходів до вивчення соціальних явищ, перевагу ми віддаємо саме другому алгоритму організації суспільного пізнання, залишаючи за собою право: по-перше, використовувати будь-які методи, що плідно працюють на виявлення законів та закономірностей соціального світу. Звісно, що ми тут не звертаємось до теологічного світосприйняття в силу специфіки його змісту і не впадаємо у крайній релятивізм. По-друге, створювати принципово нові методологічні процедури, якщо цього потребує проблемна ситуація, над якою працює дослідник.

Пояснимо, чому ми є прихильниками того, щоб розглядати організмичну ідею у ролі потужного і провідного на даний час методологічного засобу організації дослідження соціального світу. По-перше, вона, організмична ідея, інтегрує соціологічні теорії минулого з ідеєю ноосфери В. Вернадського. Зміст і форма у даному випадку знаходять один одного. По-друге, соціальні системи розглядаються тут як форми специфічного

енергоінформаційного життя, що виводить наші пошуки у Космос. По-третє, ми приступаємо до вивчення унікального явища планетарного походження – безсуб’єктної форми існування зверхколективних структур та безособистністних форм соціальної суб’єктивності – продуктів життєдіяльності розумної живої речовини, що має підняти завісу над таємницею існування інопланетних цивілізацій і сприяти пошуку форм спілкування з ними.

Водночас, це означає, що у філософії і суспільній науці для вирішення проблеми оптимізації соціального життя планетарного людства спочатку необхідно пояснити декілька основних її аспектів, а саме: по-перше, треба розкрити філософську ідею-зміст, сконцентровану в понятті “соціальний організм”, показавши її як сутність, зміст і форму соціального життя: по-друге, треба представити соціальний організм як об’єктивну реальність з відповідними морфологічними і функціональними характеристиками; нарешті, по-третє, треба розглянути соціальне явище як оригінальний об’єкт теорії пізнання, для освоєння якого потрібно мати спеціальний філософсько-методологічний інструментарій. Дані аспекти цієї проблеми розглянуті нами у цій низці робіт. Тож, тут є сенс викласти лише її провідні елементи.

СОЦІАЛЬНИЙ ОРГАНІЗМ ЯК ФІЛОСОФСЬКА ІДЕЯ

Ідея організмичного втілення життя людини має багатовікову історію. Перші згадування про суспільний організм як форми існування людини відносяться, як відомо, ще до давньоіндійських Вед (близько 3,5 тис. років) і ранньої Римської історії (близько 2,5 тис. років). У більш пізніший час ця ідея була підтримана Платоном, Аристотелем, Гоббсом, Контом, Спенсером, Марксом, Енгельсом, Леніном, Дюркгеймом і багатьма іншими філософами. У світовій соціології склався цілий напрямок, що одержав назву “організмична школа”. Із сучасних вчених її підтримують академіки М. М. Моїсєєв, А. В. Аганбегян, Р. Ф. Абдєєв, багато вітчизняних дослідників, наприклад, В. П. Андрущенко, В. І. Воловик, М. І. Михальченко, В. Ф. Шаповалів та інші.

Наш аналіз показує, що ІДЕЯ СОЦІАЛЬНОГО ОРГАНІЗМУ виникла для відображення в логічній формі специфічного планетарного явища, а саме саморозгортання соціального життя, чи розумної живої речовини, що співіснує поряд зі звичним нам белково-нуклеїновим життям або простою живою речовиною.

Звідси виникає завзяте прагнення дослідників, використовуючи метод аналогій, накласти закономірності живого виду планетарної речовини на розумну живу речовину. Саме з цієї причини історія її саморозгортання тісно переплітається з поняттям “фізичний організм”. Цей зв’язок може бути представлений в такому виді: у Платона він є метафорою, в Аристотеля – аналогією, у Спенсера – паралелізмом, у Лілієнфельда – абсолютною тотожністю. Нині ж ми констатуємо її як відносно самостійне явище, предмет особливого науково-філософського аналізу.

Тому суть проблеми полягає в тому, щоб дану ідею перетворити у філософську концепцію саморозгортання соціальної реальності як щодо самостійного геологічного процесу. Генетично соціальна дійсність впливає з розвитку біосфери, має унікальне самостійне буття в ноосфері і закономірно переходить у електромагнітосферу як елемент уже космічного середовища. Це спосіб, яким перед нами розгортається явище ноокосмогенеза, що включає в себе три рівні: Преджиття, Життя і Зверхжиття.

Таким чином, сучасна криза суспільного розвитку впритул наближає нас до того, щоб розкрити думку В. І. Вернадського про те, що в різних областях і на різних рівнях ієрархічної організації Всесвіту, використовуючи різні типи матеріально-енергетичних потоків, існують надзвичайно різноманітні форми живої речовини, засновані на різній полевій формі. Це означає, що в умовах нашої планети існує специфічна форма розумної живої речовини з електромагнітним видовим полем. Дана гіпотеза хоча й дискусійна, однак вона не суперечить відомим функціональним визначенням життя, що раніше формулювалися А. М. Колмогоровим і О. О. Ляпуновим.

Наступним кроком у гносеологічному аналізі енергоінформаційної форми життя, після визначення її сутності, є встановлення її специфічного змісту, що ще байдуже до форми, а

форма зовнішня йому: зміст – щось інше, ніж форма. Тому важливо під змістом соціального життя розглядати не сам по собі субстрат соціального, а його внутрішній стан, сукупність процесів, що характеризують взаємодію утворюючих другу природу елементів між собою і з космічним середовищем і обумовлюють їхнє існування, розвиток і зміну; у цьому розумінні сам зміст соціального виступає як тотальність.

Загальновідомо, що специфічний зміст, укладений в ідеї “соціальний організм”, розвертається перед нами як соціальний світ. Але точніше всіх, мабуть, виразився І. Кант, що назвав його ноогонічним світом, тобто світом, зробленим розумом людини. Останній представлений як інтелігібельна матерія, тобто специфічна реальність, що сприймається людиною за допомогою духовних почуттів.

Вищезгаданий специфічний зміст, постійно відтворений людиною в планетарному масштабі, вимагає особливих умов для ефективного функціонування і розвитку. І тут виявляється надзвичайно важливим правильно зрозуміти місце і роль форми для існування другої природи. Організмена форма необхідна соціальному життю, оскільки розвинена до визначеного ступеня зрілості розумна жива речовина вимагає її для того, щоб, з одного боку, зберігати і примножити основні атрибутивні якості інтелігібельної матерії, а з другого – досягати необхідну і достатню потенцію реалізувати свою специфічну генеральну (стадійну) функцію – породжувати космічну форму життя (Зверхжиття) на Землі.

СОЦІАЛЬНИЙ ОРГАНІЗМ ЯК ОБ’ЄКТИВНА РЕАЛЬНІСТЬ

Аналіз соціального організму як специфічної реальності варто починати з встановлення його природи. Це в теорії пізнання загальноприйняте правило. На великий жаль, у філософсько-соціологічній літературі немає сьогодні сталої точки зору на природу ноогонічного світу. Її пов’язують зі способом життєдіяльності людей, діяльністю людини, суспільними відносинами, суспільною й індивідуальною свідомістю, ноосферою, божественною субстанцією тощо. Але жодна з цих позицій не може нас влаштувати з тієї простої причини, що немає

вказівки на специфіку, тобто ми не можемо її відрізнити від інших. Тут треба знайти вихід із семантичного тупика. При цьому треба пам'ятати про те, що теоретичне обґрунтування квантово-хвильової природи соціального життя інтегрувало б її з біологічним життям (Преджиттям) і космічним життям (Зверхжиттям).

В обґрунтуванні її генезису одне, безумовно, ясно – вихід на обґрунтування специфіки природи соціального явища треба шукати з боку його джерела, тобто з боку атрибутивних властивостей живого людського організму. І тут особливу увагу привертає опосередкована функція біологічного організму, оскільки останній функціонує як орган опосередкування психофізичного і психологічного компонентів структури людини, а ширше – матеріального і духовного світів. При цьому з психології добре відомо, що психофізичний компонент зв'язаний з почуттями людини, а психологічний – зі змістами. Перший базується на структурній інформації, а другий – на фенотипічній.

У зв'язку з цим представляється дуже важливою і перспективною справою пояснення сутності та функцій у розумній живій речовині інформації, що у польовій формі життя грає провідну системоутворювальну роль. Інформаційні потоки, обумовлені взаємодією організму з навколишнім середовищем, складаються з прийняття, засвоєння їжі (структурної інформації), з одного боку, і сприйняття різної оперативної (соціальної, науково-технічної, видовищної, музичної тощо) інформації органами почуттів – з другого.

Особливе зусилля потрібно від дослідників для концептуального пояснення механізмів засвоєння розумною живою речовиною “зовнішнього” чи космічного матеріалу і створення з нього індивідуальних віртуальних соціальних світів. Так, наприклад, засвоєння потоку протонів відбувається у формі порушення в людському організмі, того ж самого змісту, що є присутнім в об'єктивній формі універсуму, тобто у Всесвіті. “Та обставина, що замість впливу зовнішніх причин ми знайшли для організму визначення порушення зовнішніми потенціями, – писав

Г. Гегель – складає важливий крок на шляху до істинного представлення організму”.

У фізичному плані взаємодія виглядає як хвилювання внутрішнього силового поля окремої людини і коливання зовнішнього енергоінформаційного поля соціальної спільності – групи, колективу, етносу, народу, нарешті, людства. Пасіонарність, за Л. Гумільовим, саме і підводить нас впритул до наукового розуміння механізму даного процесу.

При додатку фундаментальних принципів буття до соціального організму з метою з'ясування його основних атрибутивних властивостей і закономірностей існування в бутті важливо виходити з того, що нормальний стан універсуму є постійне відтворення вихідної субстанції або безперервний рух становлення. Це означає, що соціальний організм варто розглядати як нескінченну діяльність або як суб'єкт. Але оскільки соціальний організм має стійкість, то його треба розглядати і як об'єкт, а отже, можна говорити про його морфологічну будову.

Вихідним моментом у дослідженні морфології соціального організму є визначення матеріалу (так званої морфи), з якого виготовлене соціальне тіло. Тому найважливішим завданням майбутніх досліджень як раз і є те, щоб пояснити, що це за продукт, що виробляється людським духом і репрезентує всередині нас об'єктивний соціальний світ. Вироблення цього внутрішньоособистісного продукту, а на нашу думку це може бути тільки ЗНАННЯ, є спосіб існування соціальної реальності всередині нас.

Саме знання, а тим більше наукове знання, є справді об'єктивна реальність, що, як деякий осад, виробляється самим людським духом, виділяється їм і нерозривно з ним пов'язана. З відкриттям даної елементарної частки є можливість перейти до освоєння морфології соціального організму, представивши його як надорганічне (полеве) тіло, що у звичайних для нас координатах “простір-час” зайняло те, що нині ховається під поняттям “ноосфера”.

Вивчаючи соціальне життя, що протікає в організаційній формі, ми маємо справу з полем, що постійно змінюється, що є,

на відміну від сенсигельної, інтелегібельною матерією. Соціална реалність, що з'явилася таким чином, є утворення, що підтримувало саме себе за рахунок безперестанного руху. А це значить, що суб'єктивна інтелектуална сила і колективно породжена об'єктивна інтелектуална сила, виникнувши, починають взаємодіяти між собою. Це обумовлено тим, що вони являють собою дві різні форми того самого матеріалу. А раз так, то вони неминуче вступатимуть у взаємодію між собою. Тому для того, щоб завершити вивчення даного процесу в бутті, треба показати, як ці сили взаємодіють між собою тепер, уже як органічне ціле, що, власне кажучи, тільки і варто називати соціалним організмом.

Природно, що в структурі цілісної системи необхідно виділити специфічні утворення – видові і найпростіші соціалні мікроформи, що є продуктом органіценоза в соціалному організмі. До видових соціалних організмів варто віднести те, що нині ми маємо на увазі під сферою суспільства: економічної, соціалної у вузькому розумінні слова, політичної і культурно-історичної. До найпростіших соціалних мікроорганізмів відносяться ділові мікроформи, що виробляють товари і послуги, і тканинні мікроформи, що обслуговують перших, одночасно включаючи їх у видові соціалні організми.

Особливий інтерес являє собою вивчення функціалного аспекту соціалного організму. Складність тут викликає уявлення його складових частин як органічної сукупності функціалних органів. І тут виявляється важливим вказівка О. О. Ухтомського, який писав, що органом може бути будь-яке тимчасове сполучення сил, здатне здійснити певне досягнення. При цьому, вводячи поняття рухливого органу, він попереджав проти звичок зв'язування цього поняття з уявленням про морфологічно сформоване, статично постійне утворення.

Елементи структури особистості і суспільства в такому випадку можна розглядати як семантичні одиниці, з яких легко вже збираються функціалні органи. Ці функціалні органи діють, за О. М. Леонтєвим, “так само, як і звичайні морфологічні постійні органи; однак вони відрізняються від останніх тим, що

являють собою новоутворення, які виникають у процесі індивідуального (онтогенетичного) розвитку”.

На етапі функціонування соціального організму відбувається істотне збільшення, тому що функціональні органи породжують якісно нове функціональне утворення – систему саморегуляції. Конструктивно така система складається з гомеостата – онтологічного органа, що володіє двома контурами зворотного зв'язку для здійснення функції саморегуляції другої природи.

Власне кажучи, ми можемо почати вирішувати проблему оптимізації розвитку планетарного людства тільки тоді, коли досягнемо розуміння сутності, змісту і специфіки функціонування гомеостата соціального життя – цього похідного функціонального органу від первинних функціональних структур соціального організму.

Подальше поглиблення онтологічного аналізу соціального життя напевно буде йти шляхом послідовного розгляду проблем функціонування і розвитку соціального організму в онтогенезі і сімейства соціальних організмів у філогенезі.

ПОШУК ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНИХ ЗАСОБІВ РІШЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ

З усього вищевикладеного випливає висновок про те, що для усунення негативних наслідків сучасної кризи треба запропонувати надійну теорію ноосоціогенеза, чи краще, ноокосмогенеза. Її неможливо розробити без відновлення коштів дослідження проблем соціального життя. Це означає, що на практиці в області методології науки має бути застосованим наступний алгоритм: спочатку підвести якісно іншу світоглядну основу під розглянуту проблему, потім сформулювати нове ідеологічне кредо, після чого упорядкувати інструментарій досліджень.

Починати тут треба з оновлення світоглядної основи. Нині широко розповсюджена природничо-наукова картина світу, побудована на принципах класичної механіки, вже вичерпала свій евристичний потенціал. Для просування вперед необхідно обґрунтувати новий погляд на походження та функціонування

Всесвіту. У зв'язку з цим філософії потрібно уважно придивитися до спроб природничих наук обґрунтувати єдність Всесвіту на основі гіпотези про її квантово-вакуумне походження.

Природно, що нова світоглядна основа прямо відсилає нас до пошуку нової ідеологічної настанови в організації дослідницького матеріалу. Тут, як видно, дослідників не може влаштувати суб'єктивна діалектика, яку майстерно розробив і залишив нам Гегель, з тієї простої причини, що вона буде ефективною тільки для вивчення закономірностей прояву духовного компоненту основної субстанції. З цієї ж причини нас не може влаштувати й об'єктивна діалектика, яку залишили нам К. Маркс, Ф. Енгельс та В. І. Ленін, яка розкриє нам, з сформульованої вище гіпотези, закономірності прояву матеріального компоненту основи Всесвіту. Криза соціалізму це наглядно показала. Вихід тут треба шукати, як завжди, в інтеграції протилежностей.

Тому, намагаючись філософськими методами проникнути у глибини ХХІ століття, ми повинні зробити прорив до нового типу ідеологій. Для цього потрібно зробити, як мінімум, два принципових кроки. По-перше, потрібно відмовитись від монізму в ідеології, оскільки матеріальний та духовний інгредієнти субстанційної основи Всесвіту настільки інтегровані до органічної єдності, що пояснення будь-якої форми планетарного життя з позиції матеріалізму або ідеалізму принципово неможливе. По-друге, потрібно перейти від ідеології руйнування до ідеології утворення. Й тут важливий сам поворот у мисленні філософів та вчених, що визначають характер й організацію духовного виробництва в епоху інформаційної фази розвитку планетарного людства.

З цієї точки зору ідеологію, перспективну для майбутніх досліджень проблему багатокритеріальної оптимізації соціального життя, можна визначити як спеціально конструюючий елемент, що організує діяльність дослідників в процесі засвоєння ними духовної спадщини минулого через призму ідеї соціального організму.

Одночасно необхідно істотно збагатити комплекс засобів філософського й наукового пошуку більш універсальним

методологічним інструментом. Це потрібно для того, щоб використовуючи різнорідну теоретичну спадщину, можна було б цілеспрямовано й раціонально виконувати перетворення накопиченої людством сукупності філософських ідей.

Застосування категорії “організм” до енергоінформаційної (польової) форми життя означає, що соціальним філософам, а отже, й усім суспільствознавцям не варто боятися включати в арсенал методологічних засобів терміни, що зміцнилися останнім часом в арсеналі природних наук. В першу чергу це стосується таких високопродуктивних інструментальних засобів дослідження як синергетика, трансперсональність, спонтанність, хаос, віртуальність, самоорганізація, саморегуляція, ентропія, органоценоз, гомеостат, гомеорез, онтогенез, філогенез та багато інших.

Отже, для вирішення найбільш складної проблеми сучасності – оптимізації соціального життя планетарного людства – у нас сьогодні є явно малий заділ, оскільки саме соціальне життя як польова форма існування розумної живої речовини ще не отримала достатньо філософського й наукового обґрунтування. Тому проблема оптимізації соціального життя дійсно є явно унікальним й архіскладним об’єктом сучасної теорії пізнання.

І якщо не прогнозувати якісного стрибка в удосконалюванні методології досліджень, то освоєння вищеназваної проблеми може навіть вийти далеко за межі ХХІ століття. Але як би там не було, планетарне людство повинно освоїти свою генеральну функцію у саморозгортюванні Всесвіту. Для цього йому необхідно узгодити своєю поведінку з потребами розвитку космічного середовища. І щоб створити необхідні для цього соціальні технології сучасної теорії пізнання, необхідно пройти той шлях, який ми виклали вище. Й чим раніше ми почнемо рухатись у цьому напрямку, тим більшого ми зможемо досягти.

Отже, перед нами дві протилежні тенденції у підході до організації дослідження соціального світу. Одна з них полягає у конструюванні принципово нових алгоритмів та методик організації теоретичних досліджень, а інша – зорієнтована на центральну надпроблему, вирішення якої буде сприяти цілісному

відтворенню безсуб'єктної форми існування надколективних структур та безособистісних форм соціальної суб'єктивності. При суворому дотриманні правил логіки та технології теоретичного аналізу обидва підходи дають позитивний результат. Професійний дослідник має ними володіти – так само, як він володіє дедуктивним та індуктивним, раціональним та ірраціональним методами дослідження. Їх використання – справа смаку дослідників, а скоріше складності проблеми, що досліджується.

Для вирішення цієї надпроблеми я вважаю за доцільне зробити три кроки, а саме: 1) зайнятися особисто її вирішенням; 2) створити наукову школу з дослідження проблем ноосоціогенезу, самоорганізації і саморегуляції соціальних систем, у рамках якої накопичувати теоретичний матеріал для наступного узагальнення; 3) створити наукове видання “Нову парадигму” для подання громадськості і науковцям результатів теоретичних знахідок аспірантів і докторантів цієї наукової школи, тобто дати можливість молодим вченим друкувати свої праці з цього питання та запрошувати інших дослідників до співпраці у цій сфері теорії пізнання.

“НОВА ПАРАДИГМА” – ЯК АТРАКТОР ФОРМУВАННЯ ТЕОРІЇ НООСОЦІОГЕНЕЗУ САМООРГАНІЗАЦІЇ І САМОРЕГУЛЯЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО СВІТУ

Ідея створення “Нової парадигми” – спеціального видання для молодих учених Запорізького регіону – народилася у 1996 року в процесі творчої роботи співробітників Запорізького держуніверситету над освоєнням природи і закономірностей саморозгортання соціального організму України, а також континентальних, міжконтинентальних структур, нарешті, загальнопланетарного соціального організму.

При цьому стало ясно, що криза суспільного розвитку, що переживається нині, з явно вираженими теоретичною, методологічною, ідеологічною і світоглядною характеристиками, є слідством того, що діяльність *Homo sapiens* вступила в суперечність із закономірностями саморозгортання не тільки першої, але і другої природи.

І це закономірно, тому що, старіючи, Всесвіт знаходить все більш тонку організацію, і тому вимагає більш філігранного поведіння з собою, а діяльність же сучасної людини, і не стільки матеріально-виробнича, скільки культурно-виробнича, в загальнопланетарному масштабі продовжує залишатися на примітивному рівні. Її антигуманна спрямованість і руйнівний характер отримують все більше засудження, і не тільки в середовищі учених і інтелігенції. Причиною цього залишається пануючий світогляд, який сьогодні вже втратив свої наукові риси. Боротися з ним тільки словесною полемікою немає ніякого сенсу. Його антинаукові побудови треба знищити фактами, що розкривають їх наукову необґрунтованість.

Треба спробувати намацати світогляд, перспективний для прийдешнього третього тисячоліття. З огляду на це роздуми про день, що настає, стають насущним обов’язком філософів, політологів, соціологів, економістів, культурологів, психологів, лінгвістів і інших учених. Такі дослідження актуальні ще і тому, що вони повинні сприяти встановленню інтелектуального і етичного клімату в регіоні, а ширше – в країні і світі, необхідного для кардинальної зміни того руслу нашої річки життя, яке

невблаганно вабить нас, через декілька затушовані примари ядерного Молоха, Чорнобиль і Хіросіму, Арал і озонові дірки, до планетарної катастрофи, якщо ми не навчимося по-новому мислити, якщо загальнопланетарна Перебудова не завершиться успіхом.

Виходом з драматичної ситуації, що створилася, є, на нашу думку, пошук і обґрунтування **НОВОЇ ІДЕОЛОГІЧНОЇ ПАРАДИГМИ** суспільного прогресу, на основі якої тільки і можливе вирішення щонайгострішого протиріччя між особою і суспільством, властивого всій попередній історії розвитку людства. Патологія ж в ноосоціогенезі, так само як і у фізіології – царстві білково-нуклеїнового життя, безцінний помічник для виявлення причин захворювання соціального організму і його подальшого усунення.

Інтуїція підказує, що примара інформаційної цивілізації, що з'явилася в результаті саморозгортання атрибутивних властивостей людської особи, є тим магічним початком, який здатний захопити нас у сферу творення майбутнього. Проблемне поле майбутніх досліджень, насторожує, навіть лякає своєю космічною глибиною, оскільки мова йде про Семантичний Всесвіт, вражає тематичною різноманітністю, оскільки духовний компонент властивий всьому живому, нарешті, обнадіює тим, що дослідницький досвід, набутий старшим поколінням учених при вивченні Фізичного Всесвіту, може бути конструктивно використаний при освоєнні якісно нового вигляду живої речовини – енерго-інформаційного.

Як завжди, найбільш чуйними на потребі часу безумовно є молоді розуми, які здатні інакше поглянути на енергоінформаційну форму життя і запропонувати свої оригінальні варіанти рішення насущних проблем людства, і молоді України в тому числі. Але для підтримки конструктивних, з погляду настання інформаційної цивілізації, ідей молодих учених потрібна особлива трибуна, яка б дозволяла не тільки вільно висловлювати свої погляди, що сьогодні вже можна робити достатньо широко, але і цілеспрямовано концентрувати найбільш конструктивні думки, синтезувати їх в оригінальні побудови функціонального плану, дбайливо зберігати і накопичувати методологічний інструментарій

дослідження Всесвіту, що складається з Фізичного і Семантичного інгредієнтів.

Важливе значення “Нова парадигма” полягає у тому, що вона має функціонувати як організатор і як агітатор наукової молоді в регіоні для залучення її до досліджень нагальних проблем сучасності в області суспільного розвитку. Редакційний колектив нового видання до цього готовий.

У зв’язку з цим ми бачимо, що генеральною метою “Нової парадигми” є забезпечення функції каталізатора в колективному пошуку ефективного вирішення глобальної проблеми сучасності – становлення цілісності людства і формування механізму саморозгортання, заснованого на субстанціональній єдності природи, людини і суспільства. Принципово це можливо тільки в тому випадку, якщо редакційний колектив “Нової парадигми” буде послідовно віддавати перевагу матеріалам, що ґрунтуються на визнанні квантово-вакуумного походження Всесвіту, на основі чого забезпечується певна чистота космічного світогляду і визнання перспективності ідеології інформаційної цивілізації.

Причому, при ліквідації відставання досліджень по проблемах Семантичного Всесвіту, даний світогляд зажадає більш пропорційного розподілу уваги учених між проблематикою Фізичного і Семантичного Всесвітів. Хоча це буде не швидко. Диспропорція тут величезна. Проте не можна виключати і якісні стрибки в пізнанні, оскільки інформаційна фаза розвитку, що відкривається, активізує всю нашу роботу з інформацією, а комп’ютерна техніка невідворотно веде нас до створення Штучного інтелекту.

Час квапить. Тому ми запрошуємо молодих учених регіону спробувати через киплячу несамовитість подій, що протікають в рамках історичного процесу, заглянути в безодню геологічного процесу, через стихію Антирозуму, що розігралася, розгледіти контури складного полімеханізму еволюції Всесвіту, такого, що піднімає світову спільноту до вершин космічного Розуму, невід’ємною частиною якого є і ми з Вами, дорогий читач.

Це треба зробити для того, щоб об’єктивно оцінити те величезне зрушення вперед, яке підготувало і здійснює сьогодні ХХ століття, чий значення і сила для ХХІ століття ще абсолютно не зрозуміли і не виявлені. Здійснити це необхідно саме зараз для

того, щоб світова спільнота, що народжується, могла сміливіше вступати в таємниче, але загадкове, що невідворотно насувається, ХХІ століття і третє тисячоліття свого існування.

Це ще необхідно і для того, щоб в найближчій перспективі, якщо ще і неможливо цілеспрямовано проектувати механізми саморозвитку окремих країн, скажімо, України, Росії, Білорусії, а ширше – СНД, континентальних і міжконтинентальних соціальних конструкцій, то хоч би з розумінням відноситися до природних процесів завершення морфологічного становлення і ефективного функціонування ноогонічної форми руху універсуму в умовах Землі. Планетарне Людство, якщо не почало, то вже впритул підійшло до переходу в космічну фазу свого розвитку, а за інформаційною фазою розвитку планетарного співтовариства вже майорить антропогенна або інтелектуальна.

Так, зараз інший час, і тому відкриваються нові можливості в збагненні соціального світу. Але тут не все так просто, як може показатися на перший погляд. Попереду багато складнощів і непорозумінь, а деколи і протидій з боку інших учених, які щиро вірять у непогрішність своїх ідеологічних і методологічних позицій. І все це не із-за складності процесів, що вивчаються, а із-за тонкості і незвичності для сучасної науки і філософії понять, в яких може бути осягнуте сучасне, а тим більше космічне життя *Homo sapiens*.

Але нам сили додає усвідомлення того, що час вже набагато сильніше, ніж це було раніше, “часується з майбутнього”, а справа, за яку належить узятися, “складає внутрішню сутність часу”, в якому ми живемо.

Тому, наш дорогий читач, ми раді побачити Вас в числі наших авторів, для яких жертовне прагнення до Істини, Добра і Творчості є життєвим кредо.

м. Запоріжжя, ЗДУ
Січень 1999 року

Послідовники наукової школи

ДОКТОРИ І КАНДИДАТИ НАУК,
ПІДГОТОВЛЕНІ В. П. БЕХОМ

ДОКТОРИ НАУК

Спеціальність
соціальна філософія та філософія історії

ХАЛАМЕНДИК В. Б.

***Інфраструктура соціальної роботи:
філософсько-методологічний аналіз***

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії / Інститут вищої освіти АПН України. – К., 2007.

У дисертації подається цілісна концепція інфраструктурного забезпечення соціальної роботи в умовах формування та розбудови соціально орієнтованої держави. Соціальну роботу представлено як вид

продуктивної діяльності людини та як системне утворення, що потребує свого інфраструктурного забезпечення.

Обґрунтовується соціально-філософський сенс концепту “інфраструктура соціальної роботи”, його природа, сутність, зміст, морфологічний та функціональний виміри. Проаналізовано процес управління розвитком інфраструктури соціальної роботи з визначенням шляхів його оптимізації, запропоновано евристичну модель функціонування об’єктів інфраструктури соціальної роботи в соціально-орієнтованій державі.

Означено тенденції модернізації соціальної інфраструктури в країнах Європейського Союзу, процес її формування в Україні, проблеми й перспективи інтеграції національної та європейської систем соціальної роботи.

ШАВКУН І. Г.

***Менеджмент як соціокультурне явище:
соціально-філософський аналіз***

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії / Інститут вищої освіти АПН України. – К., 2008.

Дисертацію присвячено створенню світоглядно-ідеологічних підвалин теорії менеджменту як складової загальної теорії управління, що за родо-видовими ознаками, разом з теорією управління технічними системами і теорією управління біологічними системами, утворює онтологічне поле сучасної науки кібернетики; своїм предметом має “суб’єкт-суб’єктні відносини”, людиноцентризм визначає як провідну ідеологему; теоретичним ядром є доктрина людських відносин; у морфологічному вимірі подається як система специфічних органів функціонального походження, що інституалізується у вигляді держави і міждержавних утворень на кшталт ООН, ЮНЕСКО, ОБСЄ, різноманіття політичних систем та систем місцевого самоврядування, об’єднань профспілок, громадських рухів і організацій; у функціональному вимірі проявляє себе як цілераціональна організаційна діяльність, що детермінується організаційною свідомістю людини і регулюється ціннісно-

смісловим субстратом; зміст розгортається як прийняття управлінських рішень у царині соціального життя, має оригінальні атрибутивні властивості – стохастичність, відкритість, демократизм, гуманізм, децентралізацію, а також стилі, принципи і методи, що відрізняють її від інших інгредієнтів кібернетичного знання.

ДУБІНІН В. В.

***Інтереси народу
як предмет соціально-філософського аналізу***

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук за спеціальністю 09.00.03 соціальна філософія / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2011.

В дисертації автором поглиблено теоретичні підвалини вивчення народу як провідної субстанції суспільно-історичного процесу та інтересів як пошуку і вибору раціональних та ірраціональних шляхів, форм, методів та засобів розв'язання протиріч в суспільному житті, обґрунтовано теоретико-методологічні підходи до вивчення інтересів народу у порівнянні з інтересами інших етнічних структур.

Автором започатковані етнічні аспекти теорії народу, висунуто ряд пропозицій для обговорення щодо вивчення і врахування інтересів народу в розв'язанні економічних та політичних проблем, на теоретико-методологічному рівні здійснено структурний аналіз і синтез результатів дослідження етногенетичної ситуації в суспільстві.

На широкому історико-філософському масиві автор виявив механізми вираження і захисту інтересів українського народу, починаючи з доби Київської Русі і закінчуючи ХХ століттям.

В дисертації зроблено акцент на тому, що суб'єктом самореалізації інтересів народу має бути не тільки держава, а й політичні партії, релігійні організації, словом, громадянське суспільство, яке має бути опозиційною та альтернативною силою стосовно держави. Дисертант висловлює впевненість у тому, що майбуття України залежить у значній мірі від балансу, врівноваженості всіх атрибутивних та модульних сторін його життєдіяльності, передусім, держави, громадянського суспільства, його

пасіонарних особистостей та елітних кіл, а врешті-решт, від природного, суспільного та духовного потенціалу самого народу.

КАНДИДАТИ НАУК

Спеціальність Соціальна філософія та філософія історії

СУЩЕНКО Л. П.
***Здоровий спосіб життя людини
як об'єкт соціального пізнання***

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії / Запорізький державний університет. – Запоріжжя, 1997.

Захищається евристична модель життєдіяльності людини, що інтегрує у органічну єдність фізичний, соціальний і психічний компонент структури людського організму. Здоровий спосіб життя людини розглядається як позитивна тенденція у саморозгортанні людського організму. Запропонована модель є засіб формалізації нормативів здорового способу життя для різних категорій населення країни.

Доведено, що філософська категорія “здоровий спосіб життя” людини, що сформувався у результаті інтеграції його морфогенетичних та структурно-функціональних характеристик, є ніщо інше як життєдіяльність, що при позитивно-вольовому настрої людини забезпечує збереження екологічної рівноваги її з першою природою й неухильне зниження ентропії суспільних зв'язків у соціальному організмі країни, в який вона включена як джерело інтелектуальної енергії, а й відповідно, і його головна рушійна сила.

Розкрита технологічна залежність між якістю життя індивіда, а точніше, його потенційним соціальним світом, і соціальним організмом країни. Сформульовано низку “соціальних замовлень” для фахівців з соціально-філософського аналізу, а також для феноменологічного напрямку

філософської думки, без напрацювань яких неможливо пояснити “вузькі місця” у зазначеній проблемі, а також вийти на закон, з яким узгоджується позитивна тенденція у життєдіяльності людини.

МАРТИНЮК С. Є.

Генезис інформаційної цивілізації

Дисертація на здобуття вченого ступеня кандидата філософських наук з спеціальності 09.00.03. – соціальна філософія та філософія історії. Запорізький державний університет, Запоріжжя, 2000.

Дисертація являє собою соціально-філософське дослідження явища взаємодії людини та суспільства, тип якої визначається як інформаційна цивілізація, її зміст та співвідношення з іншими поняттями у системі філософських категорій. Розглядається методологічний аспект дослідження людини як джерела саморозгортання інформаційної форми зв'язку у соціальному світі. Осмислюється специфіка взаємодії людини та суспільства на сучасному етапі переходу до нового способу відтворення соціальності людини. Автор аналізує детермінанти переходу до інформаційної фази розвитку та механізм взаємодії людини та суспільства у процесі становлення соціального організму, функціонування якого базується на соціальному метаболізмі інформаційного характеру.

Вирішальна роль у становленні нового типу взаємодії людини та суспільства належить людській особистості, розвиток сутнісних сил якої перетворюється на її нагальну потребу, обумовлюючи тим самим трансформації у способі організації соціального життя, де на перше місце виходить духовне виробництво як спосіб здійснення духовних потреб людини.

Поширення цих тенденцій в Україні зустрічає певні перепони, пов'язані із перехідним характером сучасного стану українського суспільства. Дисертант визначає основні напрямки оптимізації становлення інформаційного суспільства в Україні з урахуванням особливостей її історичного розвитку, менталітету українців та їх домінуючих цінностей.

ШЕЙКО О. С.

Традиція як фактор саморозвитку суспільства

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.03. – соціальна філософія та філософія історії. Запорізький державний університет. Запоріжжя, 2001.

Дисертація присвячена дослідженню традиції як фактору саморозвитку суспільства. Конкретизована діяльнісна сутність традиції, що має ціннісно-нормативний характер. Зміст традиції розкрито у формах її прояву на різних рівнях суспільної практики, а також у розробленій типології традицій, виходячи з критерію їх відповідності стану автентичності. Проаналізований діалектичний взаємозв'язок традиції і новаторства як закономірність розвитку суспільної системи з акцентуванням особливостей функціонального навантаження цих явищ. Виявлений соціально-психологічний механізм дії традиції, необхідний для забезпечення ефективної взаємодії суспільства і особистості. Розглянуті основні тенденції розвитку традицій українського суспільства і подані детермінанти їх оптимізації в умовах сучасного трансформаційного періоду.

ВОЛОБУЄВ В. В.

***Внутрішньофірмова ідеологія:
соціально-філософський аналіз***

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія і філософія історії. – Запорізький державний університет, Запоріжжя, 2001.

Дисертацію присвячено комплексному соціально-філософському осмисленню проблеми внутрішньофірмової ідеології у структурі формальної організації виробничого типу.

Розкрито механізм породження внутрішньофірмової ідеології, її генезис в структурі соціального організму виробничого типу. Проаналізовано природу, сутність і зміст внутрішньофірмової ідеології як сукупності духовних процесів, зумовлених життєдіяльністю формальної організації. Виявлено місце та основні функції внутрішньофірмової ідеології в структурі фірми. Вивчено умови і чинники функціонування

внутрішньофірмової ідеології, механізм її впливу на економічну поведінку сукупного працівника фірми. Розроблено технологію проектування та класифіковані можливі зміни внутрішньофірмової ідеології в умовах ринкової моделі розвитку суспільства.

КРОХМАЛЬ Н. В.

Історичні форми саморегуляції соціального процесу

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії. – Запорізький державний університет, Запоріжжя, 2002.

Дисертацію присвячено комплексному аналізу умов виникнення, формування, становлення та розвитку системи саморегуляції соціального процесу, її механізмів. Визначено її елементи, структуру, типи та рівні.

Подано характеристику трьох рівнів системи саморегуляції та розглянуті їх історичні форми.

ГАШЕНКО А. В.

***Внутрішньофірмова система цінностей:
соціально-філософський аналіз***

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук зі спеціальності 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії. – Запорізький державний університет, Запоріжжя, 2004.

Дисертацію присвячено соціально-філософському аналізу фенотипу соціального організму фірми. Висвітлюється природа, генезис, сутність, зміст, форма, елементи, структура і властивості системи корпоративних цінностей, її функції, механізм її впливу на особистість і соціальну систему фірми та обумовленість нею системи управління. Система внутрішньофірмових цінностей (фенотип) подається як орган фірми, який проявляється як цілісна система елементів – мислеформ, що детермінує самоорганізацію соціального організму фірми.

Доводиться, що людина, завдяки ціннісній свідомості, шляхом її актуалізації, вступає в резонанс зі змістом фенотипу і відтворює в структурі особистості всі елементи аксіосфери фірми. Моделюється

морфогенетичний процес, який супроводжується породженням нормативної системи, формуванням структури, системи управління, виникненням владних відносин, нових потреб, норм поведінки тощо. Відтворюється цикл саморуху механізму її життєдіяльності, висвітлюється роль середнього класу, який формує ціннісний фундамент громадянського суспільства і держави. Аналізується механізм оптимізації формування даної системи.

Горпинич О. В.

Соціальна робота як фактор формування громадянського суспільства

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії / Інститут вищої освіти Академії педагогічних наук України. – К., 2004.

Дисертацію присвячено комплексному аналізу формування громадянського суспільства та соціальної роботи як цілого і частини у структурі соціального організму країни. В роботі встановлено їх єдину природу, структурні відмінності та функціональні залежності. Поряд з цим визначено топологічні параметри між ними та функціональні залежності між соціальною роботою та елементами алгоритму саморозгортання громадянського суспільства, встановлено фази прямої та зворотної їх взаємодії. Розглянуто механізм взаємодії соціальної роботи та громадянського суспільства, виділено фази прямого (особистість людини – сім'я – перехідного (трудові колективи) – зворотного (середній клас – еліта) руху.

Виокремлено провідний фактор оптимізації формування громадянського суспільства засобами соціальної роботи в Україні – реалізація соціальних прав людини на основі Конституції (право у сфері житла, соціального захисту, зайнятості, охорони здоров'я та освіти), що, з одного боку, веде до зростання рівня соціальності української держави, а з другого – реально відкриває можливість вступу її до Ради Європи.

ЧАЙКА І. Ю.

***Системна цілісність суспільства
як фактор його прогресивного розвитку***

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії / Інститут вищої освіти Академії педагогічних наук України. – К., 2005.

Дисертація присвячена проблемі прогресивного розвитку суспільства як соціальної системи та з'ясуванню його факторів. Встановлено, що така соціальна система являє собою сукупність індивідів, об'єднаних ієрархічною структурою, що включає інформаційно-знаковий, інституціональний рівні та рівень матеріальної взаємодії. Характеристикою суспільства як соціальної системи є цілісність, що постає як структурна, компонентна та генетична цілісність. Остання забезпечується наявністю етнокультурного ядра (особливості мислення, поведінки тощо представників будь-якої нації) і визначає збереження самоідентичності системи в процесі розвитку. Розвиток соціальної системи передбачає її структурну трансформацію, через зміну мети функціонування системи на інформаційно-знаковому рівні, формування нових норм на інституціональному рівні, які врегульовуватимуть нові типи взаємодії. Цілісність соціальної системи є фактором її прогресивного розвитку.

Сьогодні необхідною є оптимізація цілісності соціальної системи України для забезпечення її прогресивного розвитку шляхом відновлення компонентної та структурної цілісності, через подолання дестабілізуючих факторів та створення ідеології, що відображала б мету прогресивного розвитку системи, з наступним впровадженням її у суспільну свідомість.

АВЕРІНА О. І.

***Мінливість соціальних систем:
теоретико-методологічний аналіз***

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії / НПУ імені М. П. Драгоманова. – К., 2008.

Дисертація присвячена дослідженню принципу мінливості, його

природи, сутності, змісту й форм та ролі в існуванні й розвитку соціальних систем. Автором доводиться правомірність застосування мінливості як одного з трьох відомих законів Ч. Дарвіна (спадкоємність, мінливість та добір) до функціональних систем. Мінливість визначено як принцип, котрий обумовлює пластичність соціальних систем, забезпечує їх оновлення шляхом набуття якісно нових станів і форм існування з метою подальшого еволюційного розвитку. Автором запропоновано дві евристичні моделі соціальної мінливості: перша відображує її роль і функції в культурі соціуму, друга дала змогу описати механізм дії мінливості, визначити рушійні сили, умови, фактори, що спонукають мінливість, окреслити основні альтернативні варіанти вибору системою подальшого шляху розвитку. Визначено специфіку реалізації мінливості в українському соціумі, що зумовлюється певними ментальними рисами, надмірною фрагментарністю політичного поля країни й сучасним глобалізаційним тиском.

МАЛОВІЧКО О. В.

Організаційний потенціал держави у дискурсі глобалізації та інформатизації

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2010.

У дослідженні з позицій синергетичного підходу аналізується організаційний потенціал держави як потенційна готовність і спроможність держави реалізувати себе в дискурсі саморозгортання соціального організму країни завдяки власним організаційним властивостям, що регулюється розподілом влади між державою і громадянським суспільством. Подається філософська характеристика головних параметрів явища: сутності, змісту та форми, а також на основі системи взаємозв'язків між державою і громадянським суспільством аналізується поведінка держави в структурі системи саморегуляції соціального цілого, розподіл влади в просторі національних і транснаціональних структур подається як параметр управління

саморозгортанням соціального світу. Аналізуються критерії оцінки ефективності поведінки держави в системі саморегуляції цілого. Висвітлюються перспективи розвитку організаційного потенціалу національних держав і наддержавних утворень у вимірі космополітичного принципу; обґрунтовуються потенціальні можливості розвитку української держави на шляху до Об'єднаної Європи і становлення інформаційної єдності сучасного світу.

ЄМЕЛЬЯНЕНКО Є. О.

***Стратегічне мислення в моделюванні
політичної поведінки: соціально-філософський аналіз***

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2010.

Вихідною ідеєю роботи є уявлення про стратегічне мислення як іманентно людський спосіб організації суспільно-політичної дії, спрямованої на досягнення мети в умовах протистояння через застосування непрямих маневрів. Природою стратегічного мислення постає здатність індивідів оперувати факторами рефлексивної реальності. Зміст розкривається через теорії ігор як низки мисленнєвих операцій, що уможливають побудову стратегічної пастки. Створено концептуальну схему застосування стратегічного мислення в політичній діяльності. Підтверджено історичну укоріненість стратегічного мислення в політичній діяльності, обґрунтовано можливість оптимізації прийняття політичних рішень засобами стратегічного мислення через узгодження утилітарних і деонтологічних аспектів політики тощо.

МИРОШНИЧЕНКО С. А.

***Саморозпад соціальних систем:
теоретико-методологічний аналіз***

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії. –

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2011.

Дисертацію присвячено логіко-методологічному аналізу концепту “саморозпад соціальних систем”, що розуміється як припинення існування форми суспільного устрою, детермінований деформацією взаємозв’язків організаційних компонентів, які забезпечують її цілісність, і слабкістю внутрішніх механізмів, які забезпечують її стабільність.

У роботі досліджено природу та сутність саморозпаду соціальних систем, зазначено, що саморозпад може проявлятися у двох варіантах: саморозпад змісту соціальної системи та саморозпад форми соціальної системи. Визначено механізми та закономірності саморозпаду соціальних систем.

Проаналізовано низку чинників, що впливають на саморозпад, зокрема, сучасні світові тенденції (глобалізація сучасного світу; демократизація суспільного життя; інформатизація суспільства; його індивідуалізація; зростання швидкості суспільних змін).

Спеціальність – філософія освіти

БІРЮКОВА Т. Ф.

***Болонський імператив підготовки
майбутніх менеджерів***

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.10. – філософія освіти / Інститут вищої освіти Академії педагогічних наук України. – К., 2006.

Проблематика підготовки майбутніх менеджерів у контексті принципів Болонської декларації аналізується через призму самоорганізаційного підходу. Основним поняттям, на ґрунті якого будується авторська концепція, є соціалізація особистості майбутнього менеджера, яка реалізується шляхом засвоєння норм і цінностей полікультурного соціуму, притаманних об’єднаній Європі (адаптаційна складова), а також через формування організаційної поведінки шляхом впровадження особистісно орієнтованої освіти (професійна складова).

Реалізація принципів Болонської декларації є шляхом ефективного розв'язання суперечності між національною освітньою системою підготовки майбутніх менеджерів (професійною соціалізацією) та загальноєвропейською культурою (процесом соціалізації, що має загальноцивілізаційне спрямування). Специфіка сучасної підготовки конкурентоздатних управлінських кадрів в Україні полягає в інтеграції здобутків національної освіти в полікультурну європейську спільноту.

СЕМЕНЕНКО Л. М.
Ціннісно-сміслова детермінація
управління навчальним закладом

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.10 – філософія освіти / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2007.

Дисертація присвячена системному аналізу ціннісно-сміслової детермінації управління навчальним закладом. У роботі обґрунтовується необхідність вивчення специфіки цього виду регуляції, послідовно розглядаються генетичні, морфологічні і функціональні аспекти ціннісної і смислової детермінації, аналізується їх органічна взаємодія, що веде до набуття соціальним організмом навчальної форми якісно нових атрибутивних властивостей: самоорганізації і саморегуляції. З'ясовується, що вони “сходяться” у процесі прийняття управлінських рішень. У залежності від кута зору дослідника ціннісна і смислова компоненти набувають рис детермінанти або регуляції, обумовлюють види причинності або зворотного зв'язку. Кінцевими продуктами є, відповідно, гомеостаз, гомеорез та аутопоезис навчальної форми. Назвні протистояння цих детермінант виходить як суперечність між педагогічними традиціями і новаторством. З цих позицій аналізується вітчизняна педагогічна практика і вносяться пропозиції щодо оптимізації управління закладами освіти.

Найчук А. В.
Філософсько-педагогічна думка України
в контексті світової: цивілізаційна взаємодія

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.10 – філософія освіти / Інститут вищої освіти АПН України. – К., 2007.

Дисертаційна робота присвячена соціально-філософському аналізу освіти як соціального інституту. Дослідження охоплює значне коло проблем, пов'язаних з теоретико-методологічним розглядом поняття “філософсько-педагогічна думка”, вивченням освіти на рівні спеціального інституту, виявленням їхніх особливостей розвитку.

Суть дисертаційного дослідження, яке визначається його змістом та основними ідеями, полягає у розгляді філософсько-педагогічної думки на різних етапах цивілізаційного розвитку та її впливу на формування освітньої парадигми. Розкривається характер змін у системі освіти, її функції під впливом глобалізаційних хвиль, які виникають при переході від одного типу цивілізації до іншого.

У контексті цивілізаційного розвитку характеризуються зміни у характері, змісті навчання та виховання в Україні під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів. Висвітлюються специфічні прояви глобалізаційних процесів у сучасній парадигмі національної освіти України, аналізуються заходи модернізації національної системи освіти у зв'язку із приєднанням до Болонського процесу.

Малик І. В.
Філософський дискурс технократизму
в освітніх концепціях ХХІ століття

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.10 – філософія освіти / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2008.

У дослідженні запропоновано цілісну концепцію еволюції технократизму як соціального явища, висвітлено його генезис, семантичну природу, сутність, зміст і форми: об'єктивовану і суб'єктивовану, а також механізм його самовідтворення засобами освіти. Показано його місце і

роль у саморозгортанні суспільства, протистояння технократизму і гуманізму в індустріальній парадигмі розвитку світової спільноти, шляхи гармонізації їх взаємодії в освіті розколотої цивілізації. Доведено, що технонаука формує не тільки новий дискурс, а й породжує новий чинник управління суспільством знань і освітою – ноократію або меритократію, що має бути опанований філософією освіти, оскільки він формує симбіоз науки і освіти (магістратура та PhD) і тому на основі парадигмальної ідеї про визнання особистості фундаментальною цінністю має бути запропонована гуманістична парадигма освіти, що потребує індивідуалізації форм освіти, розгалуження дистанційної форми навчання, електронної педагогіки, самоосвіти і самовиховання, освіти протягом життя.

НЕВМЕРЖИЦЬКА О. О.

Студентське самоуправління у контексті демократизації вищої освіти України

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.10. – філософія освіти / Інститут вищої освіти АПН України. – К., 2008.

Дисертація присвячена системному аналізу процесу демократизації вищої освіти у дискурсі розбудови системи студентського самоврядування шляхом визначення його місця і ролі у процесі–посереднику або так званому управлінському циклі. Послідовно аналізується самоорганізаційний потенціал студентства, як підстави, і делегування частини владних повноважень органом адміністративного управління/ректором ВНЗ на рівень органів студентського самоврядування, як умови. Аналіз відбувається за алгоритмом: сутність – зміст – форма – критерій якості процесу демократизації на кожному з цих двох етапів. Особлива увага приділяється системному ефекту, що виникає у ході інтеграції самоорганізації і самоменеджменту студентства і децентралізації влади ректоратом ВНЗ, оскільки тут формується саморегуляція навчальної форми на основі ціннісно-сміслової детермінації поведінки членів трудового колективу, з'являється пульсація соціального організму ВНЗ, формується гомеостат як орган саморегуляції цілого.

Критерієм цього процесу визнається організаційна свобода особистості, що ґрунтується на її організаційній свідомості. При цьому ґрунтовно висвітлюються продукти і ефекти цього явища: смислова детермінація забезпечує гомеорез, ціннісна – гомеостаз, а разом вони породжують аутопоезис/самовідтворення соціального організму ВНЗ.

КАМІНСЬКА О. В.
Раціональне й ірраціональне
в управлінні навчальним закладом

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.10 – філософія освіти / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2009.

Дисертація присвячена дослідженню механізму взаємодії раціонального і ірраціонального в управлінні навчальним закладом. Когнітивними засобами відтворюється раціональне і ірраціональне як процеси, що породжують специфічні продукти: з одного боку, систему педагогічних цінностей, в якій сконцентровані смисли, що стали артефактами; з другого – інноваційні смисли, що утворюють динамічні локалізовані енергосилові поля; разом вони утворюють егрегори, що наповнюють простір навчального закладу і визначають характер взаємовідносин між учасниками освітянського процесу або його атмосферу. Їх взаємозв'язок забезпечується смислами, що несе у собі управлінська інформація під час прийняття рішень. Механізм їх взаємодії відтворює саморегуляцію у контурі соціального організму навчальної форми. У відповідності до ціннісно-смислового субстрату, що циркулює по комунікативних каналах, у персоналу навчального закладу формується ціннісно-смислова мотивація, що детермінує появу культурологічної, смислової та інтегративної форм менеджменту освіти.

ЯБЛУНЕВСЬКА А. О.

***Педагогічні традиції та новаторство в управлінні
навчальним закладом***

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.10 – філософія освіти / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2011.

Дисертація присвячена аналізу місця і ролі педагогічних традицій і новаторства у системі організації освітянської діяльності на корпоративному рівні. Послідовно аналізується організаційний потенціал традицій і педагогічних інновацій і доводиться, що у просторі навчального закладу вони як протилежності, у боротьбі поєднуються, а в єдності борються. У бутті вони утворюють багатовимірну суперечність між: етнопедагогікою і педагогічною інноватикою, адміністративним і інноваційним менеджментом, культурогенезом і смислогенезом, індивідуальним (сміслом) і колективним (цінностями), суб'єктивним і об'єктивним, підставою і умовами. Культурологічна і смислова форма переходять у інтеграційну завдяки чому управління і самоорганізація трансформуються у саморегуляцію соціального організму навчальної форми, що набуває самовідтворювального характеру і починає пульсувати. Посередником у їх взаємодії є ціннісно-сміслові поле, що утворюється у соціальному просторі закладу. Наводяться результати моніторингу стану українських закладів освіти на рівні середніх загальноосвітніх шкіл і ВНЗ.

Спеціальність – філософська антропологія

КОЗЛОВСЬКА Г. В.

***Організаційна свідомість:
діалектика індивідуального і суспільного***

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2006.

У дослідженні запропоновано узагальнюючу концепцію існування організаційної свідомості, дано визначення означеного терміну як

відображення, осмислення та переживання людиною впливу організаційних ідей, знань, поглядів, цінностей, норм поведінки, почуттів тощо на процеси утворення, упорядкування та вдосконалення оточуючого та свого власного буття. В роботі визначено наукові підходи та методологічну базу характеристики організаційної свідомості, проаналізовано її природу, сутність, зміст та форми, досліджено діалектику індивідуальної та суспільної організаційної свідомості, виділено критерій та показники її зрілості, які простежені на розвитку організаційної свідомості.

БОНДАРЕВИЧ І. М.

***Духовна цілісність особистості
як атрибут саморозгортання людини***

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2007.

У дослідженні запропоновано концепцію становлення духовної цілісності особистості як атрибуту саморозгортання людини. Поняття “духовна цілісність особистості” визначено як коеволюційне самоструктурування на засадах утримування впорядкованості внутрішньоособистісних механізмів. В роботі визначено наукові підходи та методологічну базу щодо характеристики духовної цілісності особистості, проаналізовано її природні передумови, сутність, зміст, структуру та рівні, досліджено діалектику внутрішніх та зовнішніх факторів становлення духовної цілісності особистості, виділено механізми та критерій її формування в умовах українського трансформаційного суспільства.

КОЛЕСНИКОВА І. Є.

***Саморозгортання особистості в умовах інформаційного
суспільства: соціально-філософський аналіз***

Дисертація на здобуття ученого ступеня кандидата філософських наук зі спеціальності 09.00.04 – філософська антропологія, філософія

культури / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2011.

Дисертація присвячена дослідженню закономірностей розвитку особистості в умовах становлення інформаційного суспільства. Встановлено, що духовний розвиток людини відбувається на основі зв'язку зі смисловим універсумом, обумовленого онтологічним актом виникнення в структурі особистості смислової сфери – особливого функціонального органу, що транслює смисловий континуум в особистісні смислові структури і відповідні елементи, представляє собою польове утворення і є системою, що самоорганізується завдяки низці послідовних трансформацій її станів, сполучених зі сходженням ієрархією внутрішньоособистісних структур. Обґрунтовано, що смислогенез є внутрішнім механізмом розвитку особистості, тим стрижнем, навколо якого виникає нова упорядкованість як внутрішнього світу, так і навколишньої дійсності, з якою пов'язана людина. Подано його етапи. Доведено, що смислогенез завжди має високу стохастичну динаміку. Принциповим є висновок автора про те, що на межах біфуркації розвиток смислогенезу припускає ряд альтернативних сценаріїв, серед яких особистісний є лише одним з можливих його напрямків. З цих позицій обґрунтовано, що подолання кризових явищ і вихід на більш високий рівень суспільного розвитку в умовах становлення інформаційного суспільства України вимагає підвищення рівня духовного розвитку (смислогенезу) людей на основі усвідомлення і прийняття нових уявлень про дуальність Всесвіту, оновлення світоглядної культури особистості, розуміння взаємозв'язку між її внутрішнім станом і зовнішнім світом, раціонального і ірраціонального.

Спеціальність – теорія та історія політичної науки

Бойчук М. А.

Влада і громадянське суспільство: механізми взаємодії

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.01 – теорія та історія політичної науки / НПУ імені М. П. Драгоманова. – К., 2005.

Дисертація присвячена філософсько-політологічному аналізу влади з метою обґрунтування її як самодостатнього соціального інституту, до якого рівною мірою мають відношення як держава, так і громадянське суспільство. У роботі подаються генезис, природа, сутність, зміст, форми, види та різновиди влади. При цьому у горизонті громадянського суспільства влада розглядається як атрактор самоорганізації родового життя людини, а у вимірі держави – як інструмент організації соціальних процесів. У ході дослідження діалектики самоорганізаційних і організаційних впливів на формування громадянського суспільства доведено, що влада дійсно є параметром управління у самовідтворенні соціального організму України. На прикладі аналізу сучасної політичної реальності доведено, що влада впливає на трансформацію українського суспільства завдяки наявності розвинутого архетипічного рівня системи саморегуляції у структурі соціального організму України, оскільки його нормативний рівень ще тільки формується. Одночасно поставлено питання про вивчення специфіки існування влади на мегарівні, завдяки якому відбувається інформаційно-знакова регуляція соціальних процесів.

КУРГАН Я. М.

Принцип спадкоємності в розвитку демократичних політичних систем: аналіз теоретико-методологічних підходів

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.01 – теорія та історія політичної науки / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2009.

Дисертація присвячена цілісному теоретичному дослідженню явища спадкоємності у політичній сфері сучасного суспільства.

У роботі ґрунтовно подається специфіка прояву принципу спадкоємності у політичних системах через категорії природи, сутності, змісту, форми та функції. Встановлено ціннісно-сміслову природу спадкоємності, сутність якої полягає у забезпеченні цілісності та стабільного розвитку конкретної політичної системи в загальнополітичному просторі шляхом відтворення власного ціннісно-сміслового поля, а зміст представлено як сукупність трьох типів

самовідтворюваних процесів. Наголошується, що при переході по щаблях розвитку завдяки дії принципу спадкоємності зберігається специфіка демократичної політичної системи. Дію принципу спадкоємності в процесі такого поступового розвитку автор демонструє за допомогою алгоритму, який пояснює можливі шляхи розвитку системи.

ІВАНІЛОВ О. В.

Принцип альтернативності та його вплив на розвиток теорії і практики модернізації політичних систем

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.01 – теорія та історія політичної науки / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2009.

Дисертація присвячена системному дослідженню теоретичних основ та ролі принципу альтернативності в модернізації політичних систем. Визначено його роль у сучасному політичному управлінні та прогнозуванні. На основі вивчення широкого комплексу наукових джерел та літератури охарактеризовано елементи прояву принципу альтернативності у теорії та практиці модернізації політичних систем. Подається дефініція, сутність, зміст, підходи, методичний інструментарій, функції. Конкретизовано специфіку форм існування принципу альтернативності в процесі трансформації політичної сфери сучасного суспільства. Визначено механізм дії означеного принципу, представлено та проаналізовано варіативні алгоритми його прояву. Особлива увага приділяється висвітленню особливостей політичної модернізації в Україні в контексті демократичного транзиту, пошуку альтернативного розвитку тощо. Запропоновано ряд рекомендацій щодо оптимізації української політичної системи з урахуванням механізму дії принципу альтернативності.

РЯБЕКА О. Г.

***Організації громадянського суспільства
та їх роль у функціонуванні державної влади***

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.01 – теорія і історія політичної науки / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2011.

Дисертація присвячена політологічному аналізу місця і ролі організацій громадянського суспільства (ОГС) в демократизації управління суспільством, що веде до становлення системи державно-громадського управління (СДГУ). На основі морфогенетичної функції інтересів народу розкривається походження організаційних рівнів, форм, засобів, структури і механізму державної влади. Продуктом процесу демократизації є віртуальна наддержавна конструкція – СДГУ, що діє на основі інтегративних принципів організації і діяльності Центрів соціального партнерства з опорою на механізм соціального партнерства, і органічно вмонтована у систему саморегуляції соціального організму країни, є її інваріантом за рахунок перерозподілу функцій між ОГС і державою.

***Спеціальність – політичні процеси
та політичні інститути***

КАЛЬЦЕВА С. І.

Системний аналіз традицій у політичному процесі

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні процеси та політичні інститути / Одеська національна юридична академія. – Одеса, 2004.

Дисертацією є комплексне історико-теоретичне дослідження проблеми місця та ролі традицій у процесі конституювання політичної системи суспільства. Традиція визначається як закріплений повторюваний елемент громадського життя, що виконує функції фіксації, трансляції й відтворення окремих її сторін. Специфічна особливість політичних традицій виявляється в їх безпосередньому зв'язку з реалізацією

політичних інтересів, з механізмом здійснення політичної влади. У дисертації запропонована класифікація політичних традицій.

Аналізу підлягає взаємозв'язок традицій з підсистемами політичної культури: пізнавальною, поведінковою, емоційною, нормативно-оцінною. Традиції виконують інтегративну функцію.

Досліджено аспект функціонування традицій в процесі конституювання політичної системи сучасної України. Специфіка національно-державного будівництва України визначається наявністю і взаємодією двох основних політичних субкультур.

Спеціальність – культура та ідеологія

ЄРОПУДОВА О. В.

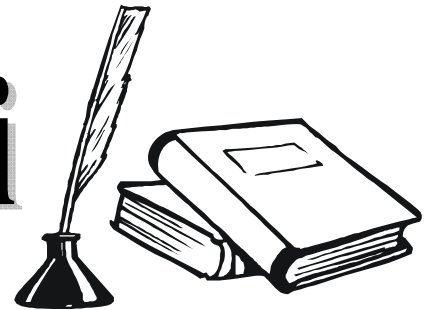
***Політична субкультура хакерів:
філософсько-політологічний аналіз***

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політологічних наук за спеціальністю 23.00.03. – політична культура та ідеологія / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2010.

Дисертація є комплексним філософсько-політологічним дослідженням політичної субкультури хакерів, в рамках якого проаналізовані основні етапи генезису поняття „політична субкультура”, та визначена методологічна база дослідження політичної субкультури хакерів. Виявлено сутність політичної субкультури хакерів у специфіці політичної сфери інформаційного суспільства, та встановлено діалектичний характер взаємозв'язку її структури та функцій. Досліджено синергетичний механізм інституціоналізації субкультури хакерів у політичній сфері. Виявлені ознаки розвитку політичної субкультури хакерів в Україні та визначені напрями оптимізації української державної політики відносно політичної діяльності хакерської субкультури.

Науковi праці

Дисертаційні роботи

1. Социално осигуряване на формирането на личността : дис. ... канд. социолог. наук / Академия суспільних наук і соціального управління при Болгарській соціалістичній партії. – Софія, 1990.

В резултат на проведеното изследване на диалектичкото взаимодействие на човешкия и социалния фактори или на личността и социосферата на обществото в научния апарат: се въвежда понятието “формообразуване на личността” като особен стадий в процеса на нейното формиране; предлага се идеята за равнище на факторите за формиране на личността и обосновката на тяхното разделяне на основни и спомогателни, както на родови, видови и подвидови; уточнява се общият строеж на полимеханизма за саморозгръщането на човека, структурата на неговия външен ингредиент, както и механизмът за взаимодействието на индивида и личността в човешкия организъм. В методологически план се задълбочава познанието за междисциплинарните връзки на науката за човека както общите спрямо нея науки. Усъвършествуван е инструментариумът на изследователската дейност по проблемите на развитието на човешката личност.

Разработва се концепция за социално осигуряването на личността, която: разкрива същността, съдържанието, специфичните подфункции и механизма на действие на системата за социално осигуряване; описва особените продукти, получени като резултат от функционирането на социалния фактор в структурата на човешкия личност. Изгражда механизъм за регулиране на социалната дейност на човека и се предлага идеята за запазване на социалното или необходимо време като специфичен феномен на жизнестойността на социална компонента на обществения организъм и който найважен принцип за управление на социално поведение на човека. От тази позиция се осъществява комплексна оценка на практиката за регулиране на

социалното осигуряване на формирането на личността в условията на съветската и българската действителност.

2. Социальное обеспечение формирования личности : автореф. дис. ... канд. полит. наук / Специализир. науч. совет по политич. наукам при высш. аттестац. комиссии. – София, 1990. – 28 с.
3. Соціальний організм: теоретико-методологічний аналіз : дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.03 / Запорізький держ. ун-т. – Запоріжжя, 1999. – 375 л. – Бібліогр.: л. 362–375.

Дисертація присвячена вивченню організмової форми соціального життя як цілісного процесу функціонування та розвитку розумної живої речовини. Детально аналізується світоглядний підхід, ідеологія інструментарію для вивчення суспільного життя, пояснюються причини патології у сімействі соціальних організмів.

Розкривається особистість як основа соціального світу, квантово-хвильова природа соціальних зв'язків, суть, зміст, форма інтелігібельної матерії. Обґрунтовується поняття “соціальний організм” як протиріччя між особистістю і суспільством. Висвітлюється механізм його саморуху та головні атрибутивні характеристики. Подаються також евристичні моделі (родового, галузевого та найпростішого) соціального організму.

4. Соціальний організм: теоретико-методологічний аналіз : автореф. дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.03 / Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України. – К., 1999. – 35 с.

Одноосібні монографії

1. Бех В. П. Человек и Вселенная: когнитивный анализ / В. П. Бех. – Запорожье : “Тандем–У”, 1998. – 148 с.
2. Бех В. П. Социальный организм: философско-методологический анализ / В. П. Бех. – Запорожье : “Тандем–У”, 1998. – 186 с.
3. Бех В. П. Философия социального мира: гносеологический анализ / В. П. Бех. – Запорожье : “Тандем–У”, 1999. – 284 с.
4. Бех В. П. Соціальний організм країни / В. П. Бех. – Запоріжжя : ЗДУ, 1999. – 306 с.
5. Бех В. П. . Человек и Вселенная: когнитивный анализ : монографія / В. П. Бех. – 2-е изд. доп. – Запорожье : Просвіта, 2000. – 148 с.
6. Бех В. П. Генезис соціального організму країни : монографія / В. П. Бех. – 2-е вид. доп. – Запоріжжя : Просвіта, 2000. – 288 с.
7. Бех В. П. Фірма в дискурсі організмової ідеї : монографія / В. П. Бех, А. В. °Гашенко. – Суми : ВТД “Університетська книга”,

2006. – 376 с.

8. *Бех В. П.* Саморегуляція соціального організму навчального закладу : монографія / В. П. Бех, Л. М. Семененко. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 330 с.
9. *Бех В. П.* Функціональна модель особистості: пошуки полікультурних детермінант поведінки : монографія / Бех В. П., Шалімова Є. О. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 255 с.
10. *Бех В. П.* Технократизм у дискурсі проблем вищої школи : монографія / В. П. Бех, І. В. Малик ; за ред. В. П. Беха. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 263 с.

Монографії, що вийшли за науковою редакцією В. П. Беха

1. *Крохмаль Н. В.* Історичні форми саморегуляції соціального процесу / Н. В. Крохмаль ; за наук. ред. проф. В. П. Беха. – Запоріжжя : Просвіта, 2004. – 144 с.
2. *Бойчук М. А.* Влада і громадянське суспільство: механізми взаємодії / М. А. Бойчук ; за наук. ред. проф. В. П. Беха. – К. : ТОВ “Атлант ЮЕмСі”, 2007. – 207 с.
3. *Козловська Г. В.* Організаційна свідомість: індивідуальне і суспільне : монографія / Г. В. Козловська ; за наук. ред. проф. В. П. Беха. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – 203 с.
4. *Малик І. В.* Технократизм в освіті ХХІ століття : монографія / І. В. Малик ; за наук. ред. проф. В. П. Беха. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – 208 с.
5. *Бондаревич І. М.* Духовна цілісність особистості: дійсне і перспектива : монографія / І. М. Бондаревич ; за наук. ред. проф. В. П. Беха. – Запоріжжя : ЗНТУ, 2008. – 162 с.
6. *Найчук А. В.* Філософсько-педагогічна думка України: динаміка у цивілізаційному вимірі : монографія / А. В. Зайчук ; за наук. ред. проф. В. П. Беха. – К. : вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – 209 с.
7. *Омельченко Н. О.* Соціальний хаос: самоорганізація соціальних

- систем : монографія / Н. О. Омельченко. – Запоріжжя : Вид-во Запорізького національного університету, 2008. – 200 с.
8. *Іванілов О. В.* Принцип альтернативності у модернізації політичних систем / О. В. Іванілов. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 178 с.
  9. *Камінська О. В.* Раціональне та ірраціональне в управлінні навчальним закладом : монографія / О. В. Каменська ; за наук. ред. В. П. Бега ; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 192 с.
  10. *Курган Я. М.* Принцип спадкоємності в розвитку політичних систем : монографія / Я. М. Курган ; за наук. ред. В. П. Бега ; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 195 с.
  11. *Ігнат'єв В. А.* Націософія: соціально-філософський аналіз: монографія / В. А. Ігнат'єв ; за наук. ред. В. П. Бега ; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 209 с.

Колективні монографії

1. Человеческая личность как детерминанта модернизации педагогических технологий // Шлях до високої духовності: колективна монографія / за заг. ред. В. П. Бега, М. П. Лукашевича, І. Є. Колеснікової. – Запоріжжя : Просвіта, 1999. – С. 6-59.
2. Методологія дослідження соціальних проблем вищої школи // Вища школа України: методологічні та соціально-виховні проблеми модернізації : монографія / за заг. ред. Андрущенко В. П., Михальченка М. І., Кременя В. Г. – К. : ДЦССМ, Запоріжжя : ЗДУ, 2002. – С. 109-184.
3. Заключне слово // Вища школа України: методологічні та соціально-виховні проблеми модернізації : монографія / під загальною редакцією Андрущенко В. П., Михальченка М. І., Кременя В. Г. – К. : ДЦССМ; Запоріжжя : ЗДУ, 2002. – С. 430-432.
4. Генезис соціальних проблем вищої школи // Глобалізація і Болонський процес: проблеми і технології : колективна монографія. – К. : МАУП, 2005. – С. 102-113.

5. Трансформація політичних систем у постсоціалістичному просторі / уклад. Г. О. Нестеренко ; за ред. В. П. Беха. – К. : Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2006. – 364 с.
6. Вища школа України: методологічні та соціально-виховні проблеми модернізації : монографія / під загальною редакцією Андрущенко В. П., Михальченка М. І., Кременя В. Г. – К. : ДЦССМ; Запоріжжя : ЗДУ, 2002. – 440 с.
7. Студентство у дзеркалі соціології (за результатами соціологічного дослідження підготовки студентів НПУ імені М. П. Драгоманова у 2004 році) / Бех В. П., Ярошенко А. О., Крохмаль Н. В. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – 265 с.
8. Саморегуляційна парадигма освіти / В. П. Бех, Ю. В. Бех // Модернізація вищої освіти в Україні і світі: десять років наукового пошуку : колективна монографія / за ред. Андрущенко В. П., Лугового В. І., Степка М. Ф. – К.; Харків : ХНУА, 2009. – С. 376-392.
9. Саморегуляція соціального організму країни : монографія / В. П. Бех (голова), Н. В. Крохмаль, Г. О. Нестеренко ; за ред. В. П. Беха ; Мін-во освіти і науки, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 650 с.
10. Аутопоезис соціальних систем : монографія / за науковою ред. В. П. Беха / В. П. Бех ; Мін-во освіти і науки, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 752 с.
11. Соціальні системи у дискурсі синергетичної парадигми : колективна монографія / за наук. ред. В. П. Беха. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 490 с.

Науково-дослідні роботи на замовлення МОН України

1. Аналитическая записка по результатам социсследования: “Нравственное сознание: состояние и изменение под влиянием перестройки и обновления общественной жизни” / В. И. Воловик, В. П. Бех // Нравственное сознание: состояние и изменение под влиянием перестройки и обновления общественной жизни. – М. :

- АОН ЦК КПСС, 1988. – С. 3-7.
2. Характер индивидуальных и групповых потребностей и факторов их оптимизации в условиях обновления всех сфер общественной жизни : научный отчет по гостеме № 01.910041/11 / Министерство образования Украины, НИС Запорожского государственного университета; В. П. Бех [руководитель НИР]. – Запорожье, 1994. – 86 с.
  3. Социальная технология включения средних школ в рыночные отношения : научный отчет по НИР № 01.9340186660 / Министерство образования Украины, НИС Запорожского государственного университета ; В. П. Бех [руководитель НИР]. – Запорожье, 1995. – 80 с.
  4. Соціальний організм країни : науковий звіт з НДР № 0197U012793 / Міністерство освіти і науки України, Запорізький державний університет ; В. П. Бех [керівник НДР]. – Запоріжжя, 1998. – 80 с.
  5. Онтогенез соціального організму країни : науковий звіт з НДР № 0100U001733 / Міністерство освіти і науки України. Запорізький державний університет ; В. П. Бех [керівник НДР]. – Запоріжжя, 2002. – 80 с.
  6. Саморегуляція соціального організму країни : науковий звіт з НДР № 0105U000447 / Міністерство освіти і науки України. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; В. П. Бех [керівник НДР]. – К., 2007.
  7. Громадські організації як чинник демократизації суспільства : науковий звіт з НДР № 0108U000361 / Міністерство освіти і науки України. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; В. П. Бех [керівник НДР]. – К., 2010. – 218 с.

Наукові рецензії

1. Бех В. П. // *Нова парадигма : журнал наукових праць* / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 45. – С. 225-228. – рец. на кн. : Лутай В. С. *Основной вопрос современной философии. Синергетический подход.* – К., 2004.
2. Бех В. П. // *Нова парадигма : журнал наукових праць* / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 59. – С. 221-223. – рец. на кн. : Андрущенко В. П. *Організоване*

суспільство. Проблема організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть. Досвід соціально-філософського аналізу. – К.: Атлант ЮЕМСі, 2006. – 502 с.

3. *Бех В. П.* Рецензія на цикл робіт С. Д. Максименка, В. В. Клименка, А. В. Толстоухова “Психологічні механізми зародження, становлення, здійснення особистості, поданих на Державну премію в галузі науки і техніки у 2010 році” / В. П. Бех // *Гілея* : зб. наук. праць. – К., 2010. – Вип. 36. – С. 504-510.

Навчально-методичні посібники

1. Методологические аспекты применения диалектического метода в преподавании общественных дисциплин / М. Р. Деряпа, В. П. Бех. – Запорожье : Изд-во УМЛ Запорожского обкома Компартии Украины, 1987.
2. Учебный план, планы семинарских занятий по курсу “Теория и методика социологических исследований / С. Л. Катаев, В. П. Бех. – Запорожье : Изд-во УМЛ Запорожского обкома Компартии Украины, 1987.
3. Учебный план, планы семинарских занятий по курсу “Актуальные проблемы развитого социализма / В. П. Бех. – Запорожье : Изд-во УМЛ Запорожского обкома Компартии Украины, 1985.
4. Учебный план, планы семинарских занятий по курсу “Научный коммунизм / В. П. Бех. – Запорожье : Изд-во УМЛ Запорожского обкома Компартии Украины, 1982.
5. Учебный план, планы семинарских занятий по курсу “Теория и методика социологических исследований / С. Л. Катаев, В. П. Бех. – Запорожье : Изд-во УМЛ Запорожского обкома Компартии Украины, 1988.
6. Активные методы обучения в системе политической учебы / В. П. Бех. – Запорожье : Изд-во УМЛ Запорожского обкома Компартии Украины, 1982.
7. Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліть. – К.: УДЦССМ, 2001. – 344 с. – (Соціальна робота. Книга I).

8. Соціальна робота : хрестоматія. – К. : ДЦССМ, 2001. – 396 с. – (Соціальна робота. Книга 3).
9. Природа, сутність, зміст та форма соціальної роботи // Соціальна робота : навчальний посібник. – К. : ДЦССМ, 2002. – С. 120-144. – (Соціальна робота. Книга 2.)
10. Філософсько-методологічні засади розбудови системи соціальної роботи // Соціальна робота : навчальний посібник. – К. : ДЦССМ, 2002. – С. 145-200. – (Соціальна робота. Книга 2)
11. Елементи повної системи соціальної роботи // Соціальна робота : навчальний посібник. – К. : ДЦССМ, 2002. – С. 201-276. – (Соціальна робота. Книга 2.)
12. Структура та механізм функціонування системи соціальної роботи // Соціальна робота : навчальний посібник. – К. : ДЦССМ, 2002. – С. 277-287. – (Соціальна робота. Книга 2.)
13. Система соціальної роботи як орган соціального організму країни. Закон саморуху видового (антропогенного) соціального організму // Соціальна робота : навчальний посібник. – К. : ДЦССМ, 2002. – С. 288-299. (Соціальна робота. Книга 2.)
14. Соціальна робота : навчальний посібник // Соціальна робота: навчальний посібник. – К. : ДЦССМ, 2002. – 440 с. – (Соціальна робота. Книга 2.)
15. Соціальна робота : короткий енциклопедичний словник. – К. : ДЦССМ, 2002. – 536 с. – (Соціальна робота. Книга 4).
16. Соціальна робота : збірник навчальних програм. – К. : ДЦССМ, 2002. – 332 с. – (Соціальна робота. Книга 5).
17. Менеджмент соціальної роботи на макрорівні // Соціальна робота. Менеджмент соціальної роботи : навчальний посібник. – К. : ДЦССМ, 2003. – С. 114-227. – (Соціальна робота Книга 7).
18. Менеджмент навчально-виховної діяльності як предмет філософії освіти / В. П. Бех, Ю. В. Бех // Філософія освіти : навчальний посібник / за заг. ред. В. Андрущенко, І. Предборської. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 329 с.

Концепції

1. Концепция подготовки специалиста “Социолог” : шифр специальности № 7040201 / Запорожский государственный университет, 1994.
2. Концепция подготовки специалиста “Социальная работа” : шифр специальности № 7040203 / Запорожский государственный университет, 1994.
3. Воспитание как элемент социального организма. Концепція національного виховання і шляхи її реалізації // Наук.-практ. конференція ЗДУ, 25-26 травня 1995 р. – Запоріжжя, 1995. – Ч. 2. – С. 23-25.
4. Школа життєтворчості особистості : наук.-метод. збірник / ред. кол. : В. М. Доній (голова), Г. М. Несен (заст. голови), Г. Г. Ермаков (наук. ред.) [та ін.]. – К. : ІСДО, 1995. – С. 459-463.
5. Концепция: “Запорожский центр изучения проблем образования” / Запорожское областное управление народным образованием. – Запорожье, 1995. – 54 с.
6. Конституция организма страны как фактор детерминации Конституции Украины. Главе Администрации Президента Украины, Конституционная Комиссия Украины. – Запорожье, 1995 (Ответ Секретаря ККУ – 05.06.95).
7. Концепция научно-методологического обеспечения становления системы саморегуляции социального организма Украины / Отдел науки и образования Администрации Президента Украины, Киев, ноябрь 1995.
8. Концепция создания факультета управления в Запорожском госуниверситете / Запорожский госуниверситет. – Запорожье, 1995.
9. Основы системной подготовки и переподготовки управленческих кадров в Запорожской области / Запорожская областная госадминистрация. Апрель 1996 г.
10. Концепція створення у структурі НПУ імені М. П. Драгоманова Інституту соціальної роботи та управління / Міністерство освіти і науки України, НПУ імені М. П. Драгоманова – К., 2004.
11. Концепція створення у структурі НПУ імені М. П. Драгоманова Інституту соціології, психології та управління / В. П. Бех, В. Б. Євтух ; Міністерство освіти і науки України, НПУ імені М. П. Драгоманова. – К., 2007.

Статті

1. Система и механизм социального обеспечения личности” // Научные труды. – София : АОНСУ при ЦК БСП, 1990. – (болгарською мовою).
2. Гуманітарна освіта – пошуки концепції : круглий стіл в ЦГО АН України, 1-2 грудня 1992, Київ // Рідна школа. – 1993. – № 6. – С. 66-71.
3. Философско-социологическое обеспечение социальной политики и социального развития Нижнего Поднепровья” // Культурологічний вісник 94 : науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. – Запоріжжя, 1994. – Вип. 1. – С. 89-98.
4. Наукові основи розробки стратегії поведінки суб’єкту ринку / В. П. Бех, В. І. Воловик // Культурологічний вісник 94. Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. – Запоріжжя, 1994. – Вип. 1. – С. 106-112.
5. Вариационная модель общественных отношений как основа разработки стратегии поведения субъекта рынка / В. П. Бех, В. І. Воловик // Нові технології навчання : науково-методичний збірник / ред. кол. : В. Ю. Биков (голов. ред.) [та ін.]. – К. : ІСДО, 1994. – Вип. 2. – С. 56-59.
6. Соціальний організм навчальної форми: теоретичні та практичні аспекти // Культурологічний вісник 95 : науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. – Запоріжжя, 1995. – Вип. 2. – С. 88-97.
7. Евристична модель соціального організму як фактор створення технології системної діагностики навчальної форми // Вопросы социологической диагностики высших учебных заведений. – Запорожье, 1995. – Вып. 1. – С. 48-55.
8. Мы все учились по немного... в ЗГУ открывается новое отделение “Социальная работа” // МИГ. – 1995. – № 19.
9. Соціальний організм навчальної форми. // Школа життєтворчості особистості : наук.-метод. збірник / ред. кол. : В. М. Доній (голова), Г. М. Несен (заст. голови), Г. Г. Ермаков (наук. ред.) [та ін.]. – К. : ІСДО, 1995. – С. 310-314.
10. Генезис и содержание предмета социологии // Константы. – Херсон, 1995. – № 1. – С. 77-89.
11. К вопросу о кибернетическом аспекте воспитания. // Актуальные проблемы воспитательной работы в вузе. – Запорожье, 1996. –

- Вып. 1. – С. 52-60.
12. Орієнтири визначає опитування // Запорізька правда. – 1996. – 23 січня. – № 13.
  13. Оптимизации общественной жизни как центральная проблема теории познания в XXI веке // Нова парадигма : гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1996. – Вип. 1. – С. 6-13.
  14. Квантово-волновая природа социального мира // Культурологічний вісник 95 : науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. – Запоріжжя, 1996. – Вип. 3. – С. 83-95.
  15. Запорожцы о социальном самочувствовании трудовых коллективов приватизированных предприятий и путях выхода из кризиса // Культурологічний вісник 96 : науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. – Запоріжжя, 1996. – Вип. 3. – С. 114-117.
  16. К вопросу о природе социального мира // Нова парадигма : гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1997. – Вип. 2. – С. 6-13.
  17. Сущность социального мира // Нова парадигма : гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1997. – Вип. 3. – С. 3-9.
  18. Концепция социального организма как фактор оптимизации общественной жизни // Придніпровський науковий вісник : науковий журнал. – 1997. – № 14 (25). – С. 16-20.
  19. Содержание социального мира // Нова парадигма : гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1997. – Вип. 4. – С. 3-10.
  20. Еще раз о квантово-волновой природе социального мира // Придніпровський науковий вісник : науковий журнал. – 1997. – № 30 (41). – С. 34-37
  21. О созидательном потенциале духовного наследия Запорожского козачества // Запорозьке козацтво в пам'ятках історії та культури : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 2-4 жовтня 1997 р.). – Секція III, IV, V. – Запоріжжя : РА “Тандем–У”, 1997. – С. 205-211.
  22. К вопросу о потенциале запорожского казачества в становлении социального организма Украины // Нова парадигма : гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1997. – Вип. 5. – С. 4-11.
  23. Соціальне управління з позицій XXI століття // Запорізька правда. – 1997. – 18 июля. – С. 4.

24. Где и как готовить кадры управления для Украины XXI века? // Деловой город, – 1997. – № 10(14). – С. 6-8.
25. Научная религия и религиозная наука: пути познания эволюции социального мира // Международная научно-практическая духовно-светская конференция “Аще возможно, будьте в мире со всеми” 9-12 января 1997. – Запорожье: “Запорожье”, 1997. – С. 75-85.
26. Науково-релігійне осягнення шляхів еволюції соціального світу / В. П. Бех, М. М. Сидоренко // Гуманітарна освіта: фактор світової інтеграції: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Чернівці: “Митець”, 1997. – Ч. 1. – С. 20-28.
27. Форма социального мира // Нова парадигма: гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1997. – Вип. 6. – С. 3-9.
28. Философская рефлексия социального мира: природа, сущность и содержание // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – К.; Запоріжжя: “ЕТТА-ПРЕСС”, 1998. – Вип. 1. – С. 11-29.
29. Ідея соціального організму як імператив національної безпеки // Культурологічний вісник 98: науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. – Запоріжжя, 1998. – Вип. 4. – С. 119-134.
30. Социальный организм как диалектическое противоречие между личностью и обществом // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – К.; Запоріжжя; Одеса: “ЕТТА-ПРЕСС”, 1998. – Вип. 2. – С. 4-12.
31. Обоснование мировоззренческого подхода к разработке социальных технологий оптимизации социального организма // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – К.; Запоріжжя; Одеса: “ЕТТА-ПРЕСС”, 1998. – Вип. 3. – С. 150-158.
32. Социальный организм как диалектическое противоречие между личностью и обществом // Нова парадигма: гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1998. – Вип. 7. – С. 4-10.
33. До питання про походження системи саморегуляції соціального організму країни // Нова парадигма: гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1998. – Вип. 9. – С. 4-10.
34. Інформаційний метаболізм як онтологічна основа взаємозв'язку гілок державної влади // Актуальні проблеми розвитку суспільної думки та практики управління: збірник наукових праць ЗІДМУ. – Запоріжжя, 1998. – Вип. 4. – С. 58-64.

35. Механізм саморегуляції соціального організму країни як об'єктивна основа розподілу та інтеграції органів влади / В. П. Бех, М. П. Лукашевич // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї / редкол. : М. І. Михальченко, Ф. М. Рудич. – К. : Вид-во Укр.-фін. Ін-ту менедж. і бізнесу, 1999. – С. 41-63.
36. Морфологічна та функціональна специфіка проектування соціальних організацій // Нова парадигма : гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1999. – Вип. 10. – С. 4-8.
37. Соціальний організм як екіпотенційна система функціональних конструкцій // Нова парадигма : гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1999. – Вип. 11. – С. 4-10.
38. Стан та особливості взаємовідносин гілок влади в Україні // Нова парадигма : гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1999. – Вип. 12. – С. 4-10.
39. Системний підхід до проектування та аналізу соціального організму країни // Культурологічний вісник–99 : науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. – Запоріжжя, 1999. – Вип. 5. – С. 90-124.
40. Саморегуляція соціального організму країни як об'єктивна основа децентралізації державної влади // Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету. – Запоріжжя : “Тандем–У”, 1999. – Вип. VIII. – С. 210-221.
41. Форма соціального миру // Студент–98. Проблеми і перспективи виховної роботи в сучасному вищому навчальному закладі : матеріали науково-практичної конференції. Травень 1998 р. – Запоріжжя, 1999. – С. 31-40.
42. Гуманітарна політика держави – засіб досягнення злагоди у громадянському суспільстві // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2000. – Вип. 14. – С. 125-129.
43. Евристична модель соціального організму країни // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – К.; Запоріжжя; Одеса : ЗДУ, 2000. – Вип. 4. – С. 5-26.
44. Нотатки про технологічний аспект інтеграції взаємодії гілок влади в Україні // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – К.; Запоріжжя; Одеса : ЗДУ, 2000. – Вип. 5. – С. 274-286.
45. Протистояння та взаємодія гілок влади в Україні у світлі теорії саморегуляції соціальних процесів // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2000. – Вип. 15. – С. 100-113.

46. Национальная идея: смысл и механизм действия // Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету. – Запоріжжя : РА “Тандем – У”, 2000. – Вип. XI. – С. 82-100.
47. Бум юристов и экономистов продолжается, а к политике, искусству и религии – интерес вялый / В. П. Бех, Р. А. Додонов // МИГ. – 2000. – 22 июня. – С. 10.
48. Механізм узгодження інтересів гілок влади або шляхи подолання кризи в системі саморегуляції соціального організму України // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2000. – Вип. 16. – С. 103-116.
49. Ідея соціального організму як імператив концепції національної безпеки України напередодні ХХІ століття / В. П. Бех, М. П. Лукашевич // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї / редкол. : М. Михальченко, В. Андрущенко, Ф. Рудич. – К., 2000. – С. 223-242.
50. Характер и содержание научной революции в условиях наступления информационной цивилизации // Студент – 2000: каким ему быть? : материалы научно-практической конференции. 13-14 апреля 2000 г. – Запорожье : ЗГУ, 2000. – С. 26-30.
51. Концепція соціального організму: проблемне поле сучасної соціології // Соціологічна наука і освіта в Україні : зб. наук. пр. / уклад. В. І. Судаков, М. В. Туленков. – К. : МАУП, 2000. – С. 30-31.
52. Концепція соціального організму: проблемне поле сучасної соціології // Культурологічний вісник 2000 : науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. – Запоріжжя, 2000. – Вип. 6. – С. 56-65.
53. Інтенсифікація освіти як ведуча тенденція інформаційної фази розвитку соціального світу // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2001. – Вип. 20. – С. 6-15.
54. Гуманітарний розвиток країни: внутрішня політика держави у сучасному глобалізованому світі // Державна політика в гуманітарній сфері. – Івано-Франківськ : Плай, 2001. – С. 3-9.
55. Світоглядно-ідеологічні та методологічні засади розробки нової концепції політичної системи України // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2001. – Вип. 21. – С. 71-79
56. Гуманітарна політика держави – засіб досягнення злагоди в громадянському суспільстві // На шляху до суспільної злагоди / упор. Ю. Ж. Шайгородський. – К. : Український центр політичного менеджменту, 2001. – С. 37-42.
57. Нотатки про гуманітарний аспект реформування політичної

- системи України // Культурологічний вісник 2001 : науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. – Запоріжжя, 2001. – Вип. 7. – С. 71-75.
58. Космологічна платформа розбудови державності України // Ідеологія державотворення і суспільствознавча наука : тези доповідей на Всеукраїнській науково-теоретичній конференції, присвяченій 10-річчю незалежності України, 31 травня 2001 року. – Запоріжжя : Просвіта, 2001. – С. 19-24
59. Система соціальної роботи: досвід створення, практика функціонування та методологічні вимоги до розбудови // Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліть. – К. : УДЦССМ, 2001. – С. 146-206.
60. Управління соціальною роботою в Україні / В. П. Бех, І. І. Мигович // Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліть. – К. : УДЦССМ, 2001. – С. 271-296.
61. Післямова: концептуальне поле навчального курсу “Теорія і практика соціальної роботи” // Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліть. – К. : УДЦССМ, 2001. – С. 327-336.
62. Адаптаційні можливості людини у контексті формування інформаційної цивілізації / В. П. Бех, С.Є. Мартинюк // Інфоенергетичні технології адаптаційних процесів життєдіяльності на початку III тисячоліття : збірник наукових праць. – К.; Кривий Ріг : ЗАТ “ЗТНВФ “КОЛО”, 2001. – С. 42-47.
63. Фундаменталізація чи комерціалізація вищої освіти? // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2002. – Вип. 23. – С. 6-11.
64. Діяльнісна природа соціальної роботи // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2002. – Вип. 23. – С. 158-167.
65. Сутність та зміст соціальної роботи // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2002. – Вип. 24. – С. 143-149.
66. Морфогенетичний аспект формування та контури потенційного поля функціонування опозиції в Україні / В. П. Бех, М. П. Лукашевич // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї / редкол. : І. Ф. Курас, М. І. Михальченко, Ф. М. Рудич, В. П. Горбатенко, В. П. Андрущенко, І. О. Кресіна. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. – С. 48-57.
67. Регіоналістика: онтологічна сутність явища та пошуки методологічних засад його освоєння // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2002. – Вип. 25. – С. 6-23.

68. Дрейф системи вищої освіти у вирі міжцивілізаційного зсуву // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2002. – Вип. 26. – С. 11-20.
69. Соціальна проблеми вищої школи: світоглядно-методологічний вимір // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – Запоріжжя; К. : ЗДУ, 2002. – Вип. 15. – С. 6-13.
70. Соціальна проблема вищої школи: сутність, зміст, структура та форма // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – К.; Запоріжжя; Одеса. – ЗДУ, 2002. – Вип. 16. – С. 6-25.
71. Цілісність соціальної роботи: методологічні, теоретичні та праксеологічні аспекти // Соціальна робота в Україні на початку XXI століття: проблеми теорії і практики : матеріали доповідей на Міжнародній науково-практичній конференції 29-31 жовтня 2002 року. – К., 2002. – С. 29-47.
72. Розробка імітаційної моделі соціального організму країни – важливий напрям підвищення ефективності державного управління // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2002. – Вип. 26. – С. 137-148.
73. До питання про взаємовідносини державної влади та опозиції в Україні після виборів 2002 року // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2002. – Вип. 28. – С. 116-120.
74. Украинский выбор в динамическом нейтралитете // Перекур. – 2002. – 31 декабря. – С. 2.
75. Цілісність соціальної роботи: методологічні, теоретичні та праксеологічні аспекти // Соціальна робота в Україні : теорія і практика. – 2002. – № 1. – С. 25-41.
76. Науково-освітній потенціал країни як онтологічна основа розбудови державності України // Влада. Людина. Закон. – Запоріжжя, 2002. – № 10. – С. 103-104.
77. Інтелектуальний потенціал як онтологічна основа розбудови державності України // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2002. – Вип. 9. – С. 47-52.
78. Науково-освітній потенціал як онтологічна основа розбудови державності України // Проблеми інтеграції науково-освітнього потенціалу в державотворчому процесі. – Тернопіль; Севастополь; Суми, 2002. – С. 50-55.
79. Концепція соціального організму: проблемне поле сучасної соціології // Соціальні технології : актуальні проблеми теорії та практики. – Одеса : Астропринт, 2002. – Вип. 17/18. – С. 4-26.
80. Зміни у владній піраміді // Запорізька правда. – 2003. – 3 квітня.
81. Імітаційна модель соціального організму країни у дискурсі

- державного управління / В. П. Бех, М. П. Лукашевич // Сучасна українська політика: політики і політологи про неї / редкол.: І. Ф. Курас, М. І. Михальченко, Ф. М. Рудич, В. П. Горбатенко, В. П. Андрущенко, І. О. Кресіна, І. В. Щербенко (вчений секретар) – укр. рос. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. – 396 с.
82. Круглий стіл з проблем соціологічного забезпечення політичної реформи та розбудови державності України // Нова парадигма: альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2003. – Вип. 31. – С. 6-31.
83. Людинотворчий вимір підготовки працівників силових структур в умовах європейського вибору // Нова парадигма: альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2003. – Вип. 32. – С. 120-133.
84. Інноваційний потенціал Михайла Драгоманова у вимірі розбудови української державності // Матеріали перших Міжнародних драгомановських читань. 30 вересня – 2 жовтня 2003 р. / укл. Г. І. Волинка, В. П. Сергієнко, Л. Л. Макаренко. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2003. – Вип. 1. – С. 9-39.
85. І політика має бути на добру долю педагогікою // Освіта. – 2003. – 24 вересня – 1 жовтня. – № 44. – С. 4.
86. Гуманізація розвитку особи і суспільства як інструмент розбудови української державності // Проблеми інтеграції науково-освітнього потенціалу в державотворчому процесі. – Тернопіль; Севастополь; Бахчисарай, 2003. – С. 44-51.
87. Сучасні тенденції розвитку соціологічні знання // Нова парадигма: альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2003. – Вип. 33. – С. 6-18.
88. Ідеї Михайла Драгоманова у вимірі розбудови української державності. // Нова парадигма: альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2003. – Вип. 33. – С. 33-42.
89. Соціальна робота // Наша газета+. – 2003. – 21 листопада, № 45. – С. 4.
90. Імператив концепції національної безпеки у ХХІ столітті // Політичний менеджмент. – 2003. – № 3. – С. 13-26.
91. Теоретико-методологічні засади гуманітарної підготовки працівників органів внутрішніх справ у Україні в умовах європейського вибору // Збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конференції (11-12 квітня 2003 р.) / за заг. ред. докт. філософ. (УВУ Мюнхен), докт. істор. наук, проф. С. Д. Сворака. – К.: Вид-во НАВСУ, 2003. – С. 3-14.
92. Управлінська підготовка соціального працівника у дзеркалі профілактики адеиктивної поведінки молоді // Підготовка соціальних працівників/соціальних педагогів до профілактики

- адиктивної поведінки молоді: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Черкаси: Черкаський національний університет, 2004. – С. 19-26.
93. Теоретико-методологічні засади гуманітарної підготовки педагогічних кадрів у вимірі європейського вибору України // Освіта. – 2004. – 25 лютого – 3 березня. – № 10 (5086). – С. 5-6.
94. Соціальна робота у вимірі саморозгортання громадянського суспільства / В. П. Бех, О. В. Горпинич // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – К., 2004. – № 1. – С. 5-20.
95. Організаційна свідомість: питання, припущення, гіпотези / В. П. Бех, О. М. Токар // Нова парадигма: журнал наукових праць. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – Вип. 36. – С. 36-46.
96. Організаційна свідомість: до постановки проблеми / В. П. Бех, Г. В. Козловські // Нова парадигма: журнал наукових праць. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – Вип. 37. – С. 11-15.
97. Теоретико-методологічні засади гуманітарної підготовки педагогічних кадрів у вимірі європейського вибору України // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління: зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – № 1 (23). – С. 3-19.
98. Соціальний організм: природа, сутність, зміст і механізм дії // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 7. Релігієзнавство, Культурологія. Філософія: зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – № 3 (16). – С. 3-12.
99. Гуманітарна підготовка педагогічних кадрів: теоретико-методологічний вимір // Міжнародна науково-практична конференція “Актуальні проблеми особистісно-орієнтованого навчально-виховного процесу в системі безперервної освіти”, 13-15 травня 2004 р. м. Кременець. Актуальні проблеми гуманітарної освіти: зб. наук. праць / за заг. ред. А. М. Локамовича, Г. В. Онкович. – К.; Кременець: КОГПУ імені Тараса Шевченка, 2004. – С. 7-10.
100. Гуманізація розвитку особи і суспільства як інструмент розбудови української державності // Проблеми інтеграції науково-освітнього потенціалу в державотворчому процесі. – Тернопіль, 2004. – Вип. 3. – С. 53-61.
101. Теоретико-методологічні засади гуманітарної підготовки педагогічних кадрів у вимірі європейського вибору України // Болонський процес: тенденції, проблеми, перспективи / укл. В. П. Бех, Ю. Л. Маліновський: за ред. академіка В. П. Андрущенка.

- К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – С. 88-95.
102. Научно-методологические основы освоения социального мира // *Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех.* – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – Вип. 40. – С. 230-248.
103. Київська духовна Академія як філософська школа // *Людина і політика : український соціально-гуманітарний науковий журнал*, 2004. – № 5(35). – С. 145-148.
104. Философия социального мира. Мировоззренческие и идеологические аспекты изучения социального мира // *Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех.* – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 41. – С. 193-223.
105. Научно-методологические основы освоения проблемы социального мира // *Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех.* – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 42. – С. 212-232.
106. Менеджмент соціальної роботи у дзеркалі соціальної політики України // *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління.* – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – С. 143-168.
107. Кадровий потенціал менеджменту соціальної роботи // *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління.* – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – С. 121-135.
108. На шляху до європейського простору вищої освіти // *Пам'ять століть.* – *Історичний науковий та літературний журнал.* – 2005. – березень–квітень. – № 2 (53). – С. 57-63.
109. Актуальні напрями модернізації педагогічної освіти у вирі міжцивілізаційного зсуву соціального світу // *Педагогіка духовності: поступ у третє тисячоліття : матеріали міжнародної наукової конференції 19 квітня 2005 р. / укл. Л. Л. Макаренко, О. П. Симоненко.* – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – С. 17–25.
110. Гносеологический анализ социального мира. Генезис социального явления. // *Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех.* – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 43. – С. 209-228.
111. 45 процентов учителей Киева – это наши выпускники. // *Комсомольская правда в Украине.* – 2005 года. – № 68 (2106/23502), 19 апреля. – С. 11.

112. Гносеологический анализ социального мира. Квантово–волновая природа социального мира // *Нова парадигма : журнал наукових праць* / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 44. – С. 197-228.
113. 150 тисяч учителів за 170 років. // *Сучасна освіта*. – 2005. – № 4 (18). – С. 16–17.
114. Гносеологический анализ социального мира. Сущность социального мира. // *Нова парадигма : журнал наукових праць* / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 45. – С. 200-224.
115. Гносеологический анализ социального мира. Содержание социального мира. // *Нова парадигма : журнал наукових праць* / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 46. – С. 204-228.
116. Соборність українського козацтва у вимірі сучасної педагогіки / В. Бех, Ю. Руденко // *Освіта*. – 2005. – № 33 (5163). – С. 10-17.
117. Энергоинформационная природа личности: гипотезы, проблемы, находки и решения // *Нова парадигма : журнал наукових праць* / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 47.
118. Содержание социального мира // *Нова парадигма : журнал наукових праць* / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 47. – С. 108-232.
119. Методологічний лаг сучасної теорії пізнання соціального світу та алгоритм його подолання // *Методологія соціального пізнання: здобутки й проблеми: матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної конференції 25 травня 2005 р.* – К.; Запоріжжя : Просвіта, 2005. – С. 2-15.
120. Дві протилежні тенденції у методології дослідження соціального світу на початку ХХІ століття / В. П. Бех, Ю. В. Бех // *Культурологічний вісник : науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни*. – Запоріжжя, 2005. – Вип. 15. – С. 69-75.
121. Гносеологический анализ социального мира. Форма социального мира. // *Нова парадигма : журнал наукових праць* / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 48. – С. 216-238.
122. Гносеологический анализ социального мира. Социальный организм как противоречие между личностью и обществом // *Нова парадигма : журнал наукових праць* / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 49. – С. 219-229.
123. Витоки соціальних проблем вищої школи // *Науковий часопис НПУ*

- імені М. П. Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – № 6 (19). – С. 3-31.
124. Філософія соціального мира // Нова парадигма : журнал наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 50. – С. 189-229.
125. Основные результаты гносеологического анализа социального мира // Нова парадигма : журнал наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 51. – С. 216-230.
126. Фірма у дискурсі організмової ідеї / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 53. – С. 228-232.
127. Аутопоезис личности в контексте современной образовательной парадигмы / В. П. Бех, І. Е. Колесникова // Нова парадигма : журнал наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 54. – С. 14-26.
128. Дискурс організмової ідеї / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 54. – С. 227-231.
129. Ідея соціального організму у скарбниці філософсько-теоретичної спадщини / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 55. – С. 224-228.
130. Дискурс організмової ідеї / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 56. – С. 226-230.
131. Філософський вимір соціального організму країни: ідея, сутність, зміст та механізм дії // Вісник ЖДТУ. Філософські науки. – 2006. – № 1. – С. 11-23.
132. Філософська форма функціонування ідеї соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 57. – С. 225-229.
133. Мовний дискурс соціального розвитку. Драгомановська спадщина і сучасність // Другі Міжнародні драгомановські читання : матеріали. 27–28 жовтня 2006 р. / укл. Г. І. Волинка, Л. Л. Макаренко, О. П. Симоненко. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 1. – С. 16-23. – 196 с.
134. Соціальна політика як стратегія менеджменту соціальної роботи // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління :

- зб. наукових праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 4. – С. 3-20.
135. Кадрова політика як технологія формування та розвитку кадрового потенціалу менеджменту // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – К., 2006. – № 1. – С. 165-172.
136. Визрівання теоретичної форми ідеї соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 58. – С. 223-227.
137. Механізм ціннісно-сислової детермінації управління навчальним закладом / В. П. Бех, Л. М. Семененко // Практична філософія. – 2006. – № 4 (22). – С. 18-26.
138. Соціальна функція мови у вимірі драгомановської спадщини і сучасність // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 59. – С. 3-10.
139. Світоглядно-ідеологічні підстави осягнення ідеї соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – Вип. 59. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – С. 212-220.
140. Ідея соціального організму як імператив концепції національної безпеки України у ХХІ столітті // Україна дипломатична : науковий щорічник. – Вип. 7. – К. : ІВЦ “Планета”, 2006. – С. 103-118.
141. Дискурс організмової ідеї: світоглядно-ідеологічні підстави осягнення ідеї соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 60. – С. 211-218.
142. З вірою в народ // Вища освіта України. – 2006. – № 4. – С. 98-99.
143. Науково-релігійне осягнення шляхів еволюції соціального світу // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – № 10 (23). – С. 3-7.
144. Актуальні проблеми розвитку соціологічної науки і освіти у дискурсі формування суспільства знань // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 61. – С. 188-193.
145. Дискурс організмової ідеї: світоглядно-ідеологічні підстави осягнення ідеї соціального організму (закінчення) / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. –

Вип. 61. – С. 224-230.

146. Гомеостат як орган саморегуляції життєдіяльності начального закладу / В. П. Бех, Л. М. Семененко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – № 11 (21). – С. 96-101.
147. Витоки формування проблем вищої школи / В. П. Бех, І. В. Малик // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – № 11 (21). – С. 11-17.
148. Методологічний підхід до досягнення соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 6. – С. 220-236.
149. Смислогенез як механізм енергоінформаційного формування особистості у дискурсі традицій громадянського суспільства // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 63. – С. 8-18.
150. Методологічний підхід до досягнення соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 63. – С. 218–224.
151. Методологічний підхід до досягнення соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 64. – С. 220-226.
152. Інформаційна єдність соціальних систем як онтологічна основа сучасного інтеграційного процесу // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 65. – С. 7-32.
153. Сучасна вітчизняна соціологічна наука і освіта у дискурсі формування суспільства знань // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – № 12 (25). – С. 214-218.
154. Евристичний потенціал ціннісно-сислової детермінації управління навчальним закладом / В. П. Бех, Л. М. Семененко // Вісник Житомирського державного технічного університету. Філософські науки. – 2007. – Вип. II. – С. 125-139.
155. Гуманітарна підготовка педагогічних кадрів // Відкритий урок. Пляеди. – К., 2007. – № 2-3. – С. 16-20.

156. Методологічний підхід до осягнення соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 66. – С. 221-229.
157. Методологічний підхід до осягнення соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 67. – С. 226-229.
158. Методологічний підхід до осягнення соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 68. – С. 221-228.
159. Методологічний підхід до осягнення соціального організму організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 69. – С. 215-226.
160. Методологічний підхід до осягнення соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – Вип. 70. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – С. 213-221
161. “Політична матриця” громадянського суспільства (досвід країн вишеградської групи та України) // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 70. – С. 221-225.
162. Менеджмент соціальної роботи та мікрорівні // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – С. 113-124.
163. Соціальний організм – організаційна форма існування соціального світу / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 71. – С. 226-234.
164. Соціальний організм – організаційна форма існування соціального світу / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 72. – С. 226-234.
165. Соціальний організм – організаційна форма існування соціального світу / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 73. – С. 223-230.
166. Структура системи соціальної роботи // Гуманітарний вимір аграрної освіти : матеріали науково-практичної конференції :

- збірник наукових статей. – К. : “Міленіум”, 2007. – С. 239-268. – 340 с.
167. Соціальна політика як стратегія менеджменту соціальної роботи // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – № 7. – С. 185-191.
168. Соціальний організм – організаційна форма існування соціального світу / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – Вип. 74. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 74. – С. 227-233.
169. Соціальний організм – організаційна форма існування соціального світу / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 75. – С. 213-221.
170. Соціальний організм та його атрибутивні характеристики / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма: Журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 76. – С. 213-223.
171. Саморегуляційна парадигма освіти як процес і продукт концептуалізації управління галуззю / В. П. Бех, Ю. В. Бех // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 77. – С. 3-16.
172. Соціальний організм та його атрибутивні характеристики / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 77. – С. 222-228.
173. Соціальний організм та його атрибутивні характеристики / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 78. – С. 230-237.
174. Соціальна мінливість / В. П. Бех, О. І. Аверіна // Вісник Житомирського державного технічного університету. Філософські науки. – 2008. – Вип. III. – С. 10-23.
175. Функціональний аспект соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 79. – С. 228-234.
176. Саморегуляція соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 80. – С. 213-225.

177. Саморегуляційна парадигма освіти в епоху становлення світового громадянського суспільства / В. П. Бех, Ю. В. Бех // Вища освіта України : теоретичний та науково-методичний часопис. – 2008. – № 4 (додаток). – С. 14-20.
178. Соціальний організм та його атрибутивні характеристики // Нова парадигма: Журнал наукових праць / В. П. Бех, А. В. Гашенко / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 81. – С. 211-224.
179. Системний аналіз соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 82. – С. 206-211.
180. Системний аналіз соціального організму Евристична модель родового соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 83. – С. 209-218.
181. Системний аналіз соціального організму. Евристична модель родового соціального організму / В. П. Бех А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 84. – С. 225-234.
182. Організаційна свідомість як критерій соціальної зрілості і джерело самореалізації дитини / В. П. Бех, Г. В. Козловські // Вісник Інституту розвитку дитини. – Вип. 1 Серія: Філософія, педагогіка, психологія : збірник наукових праць. – К., 2009. – С. 28-35.
183. Системний аналіз соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 85. – С. 237-249.
184. Соціально-філософський сенс поняття “система внутрішньофірмових цінностей / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 86. – С. 225-239.
185. Природа, сутність, зміст і форма корпоративних цінностей / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 87. – С. 232-241.
186. Природа, сутність, зміст і форма корпоративних цінностей / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 88. – С. 230-242.

187. Генезис, елементи, структура та провідна функція внутрішньофірмових цінностей / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 89. – С. 206-218.
188. Історичні традиції у модерному вимірі / В. П. Бех, Г. І. Волинка, Н. Г. Мозкова // Пам'ять століть. – 2009. – № 5-6. – С. 26-37.
189. Морфологічний аналіз культурологічного ядра фірми / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 90. – С. 230-243.
190. Морфологічний аналіз культурологічного ядра фірми / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 91. – С. 212-222.
191. Невмируще джерело людської мудрості // Духовні студії. – К. : ІВЦ “Планета”, 2010. – № 1. – С. 10-11.
192. Корпоративна культура як критерій практичного оволодіння робітником цінностями фірми / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 92. – С. 205-213.
193. Механізм впливу внутрішньофірмової системи цінностей на поведінку особистості / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 93. – С. 209-214.

Тези

1. Элементы научной организации труда в студенческих строительных отрядах // Студенческие строительные отряды: опыт, проблемы, перспективы. – Алма-Ата, 1971.
2. Система социального обеспечения перестройки и формирование общественного сознания в условиях предприятий, организаций и учреждений // Тезисы докладов Всесоюзной научно-практ. конференции в г. Кривом Роге, 5-7 апреля 1988 “Общественное сознание и перестройка”. – Кривой Рог : Изд-во “Криворожсталь”, 1988.
3. К вопросу о сущности и механизме социального обеспечения

- идеологической работы партийных организаций // Политическое сознание трудящихся в условиях перестройки. – Черновцы, 1988.
4. Социальное обеспечение перестройки общественного сознания // Ленинские чтения: “Общественное сознание и перестройка”. – М. : АОН ЦК КПСС, 1988. – Ч. 1.
  5. Система социального обеспечения перестройки – важный фактор развития творческой активности трудящихся // Молодежь и творчество: социально-философские проблемы. Ч. 3. Социальное творчество. Социальное развитие молодежи в условиях перестройки: тезисы выступлений участников VIII Всесоюзных философских чтений молодых ученых. – М. : ЦК ВЛКСМ ФО СССР, 1988.
  6. Об экологическом аспекте усиления социальной направленности экономического региона // Рациональное использование, охрана, воспроизводство биологических ресурсов и экологическое воспитание: тезисы респ. науч. конф., 27-29 сентября 1988. – Запорожье: Изд-во “Коммунар”, 1989.
  7. Объективные предпосылки становления механизма самоуправления // Политическое сознание трудящихся и перестройка: тезисы респ. науч.-практич. конф., 26-27 мая 1989. – Казань, 1989.
  8. К вопросу об общественном организме формации // Общественное сознание и общественные отношения в условиях перестройки: материалы Всесоюзной науч.-практ. конф. в г. Черновцы, 15-17 мая 1990 г. – Москва; Черновцы, 1990. – Т. 1.
  9. Некоторые вопросы формирования новой концепции идеологической работы КПСС в процессе углубления демократизации социализма // Проблемы формирования общественного сознания в современной идеологической ситуации: материалы Всесоюзной науч.-практ. конф. в г. Белгороде, 14-15 ноября 1989 г. – М. : АОН ЦК КПСС, 1990. – Ч. 1.
  10. Социология и социальное. // “Социологические исследования”, 1992. – № 1. – С. 189.
  11. К вопросу об уровнях социологической науки // Изменяющийся мир и проблема гуманитарного образования в высшей школе: материалы украинской науч.-практ. конф. – Бердянск, 1992. – Вып. 2.
  12. Механизм мотивации как способ преобразования духовных потребностей личности в производственную деятельность / В. П. Бех, В. Д. Мигуля // Изменяющийся мир и проблема гуманитарного образования в высшей школе: материалы украинской науч.-практ. конф. – Бердянск, 1992. – Вып. 2.
  13. Философская рефлексия социокультурной динамики как момент

- розробки стратегії оновлення України // Соціокультурні аспекти становлення державності в Україні” : тези доповідей респ. наук.-практ. конф., 23-24 березня 1993. – Запоріжжя, 1993.
14. К вопросу о сущности и содержании “политического” // Политика и власть : научно-практ. конф. 20–21 апреля 1993 : тезисы докладов и сообщений. – Запорожье, 1993. – Ч. 3. – С. 13-14.
  15. Математическое моделирование биосоциальных явлений / В. П. Бех, М. Ю. Скибін // Тези доповідей наукових конференцій викладачів і студентів університету. – Запоріжжя, 1993. – Вип. 3. – Ч. 3. – С. 138-139.
  16. Модель механизма духовной деятельности субъекта рынка в границах экономической формации // Духовна діяльність та її специфіка” : тези доповідей міжнародної наукової конф. – 5-6 жовтня 1993. – Запоріжжя, 1993. – Ч. 1. – С. 25-26.
  17. Вариационная модель ансамбля общественных отношений как основа разработки стратегии поведения субъекта рынка / В. П. Бех, В. І. Воловик // “Духовна діяльність та її специфіка” : тези доповідей міжнародної наукової конф. – 5-6 жовтня 1993. – Запоріжжя, 1993. – Ч. 1. – С. 53-55.
  18. К вопросу о сущности и содержании “духовного” // “Духовна діяльність та її специфіка” : тези доповідей міжнародної наукової конф. 5–6 жовтня 1993. – Запоріжжя, 1993. – Ч. 3.
  19. До питання про формування здорового образу життя у робітників комбінату “Запорожсталь” / В. П. Бех, С. С. Волкова, Л. П. Сущенко // Матеріали наук.-практ. конф. “Актуальні проблеми з оздоровчої фізкультури в навчальних закладах України” : тези доповідей та повідомлень, 21–23 жовтня 1993. – Кіровоград, 1993. – С. 97.
  20. Освоение характера духовной культуры совокупного работника как фактор оптимизации развития общественных процессов” / В. П. Бех, В. И. Воловик, В. Д. Мигуля // Тези міжнародної науково-практ. конф. “До прогресу в економіці через освіту”, 19-23 жовтня 1992 р. – Запоріжжя, 1993. – С. 107-108.
  21. Кризисное общество: причины, состояние и тенденции // Матеріали респ. наук.-практ. конф. “Кризисное суспільство: політика, соціологія, соціальна психологія”, 21-22 квітня 1994 р. : тези доповідей і виступів. – Запоріжжя, 1994. – Ч. 1. – С. 11.
  22. Генезис та зміст предмета соціології // Нові технології навчання : науково-методичний збірник / ред. кол. : В. Ю. Биков (голов. ред.) [та ін.]. – К. : ІСДО, 1994. – Вип. 2. – С. 30-33.
  23. К вопросу о социологической структуре личности // Матеріали респ. наук.-практ. конф. “Кризисное суспільство: політика, соціологія, соціальна психологія”, 21-22 квітня 1994 р. : тези доповідей і

- виступів. – Запоріжжя, 1994. – Ч. 3. – С. 32-33.
24. Социальное проектирование как средство преодоления кризиса в образовании // Матеріали респ. наук.-практ. конф. “Кризове суспільство: політика, соціологія, соціальна психологія”, 21-22 квітня 1994 р. : тези доповідей і виступів. – Запоріжжя, 1994. – Ч. 3. – С. 10-11.
  25. Методологические проблемы к изучению проблемы формирования здорового образа жизни / В. П. Бех, С. С. Волкова, Л. П. Сущенко // Материалы 3 межреспубликанской научн.-практ. конф. “Физическая культура и здоровый образ жизни”, 17-18 мая 1994 г. – Липецк, 1994. – С. 3.
  26. Экологический аспект развития цивилизации // Непрерывное образование и воспитание населения городов. Концептуальные и научно-метод. Аспекты проблемы : тезисы докладов международного научно-метод. симпозиума, 14-16 сентября 1994 года. – Запорожье, 1994. – С. 45-46.
  27. Социальный организм Украины: сущность и элементы // Загальноукраїнська наук.-практ. конф. “Менталітет та протиріччя сучасного українського суспільства: політологічні, соціологічні, культурологічні аспекти”, 27-28 жовтня 1994 року : тези доповідей та виступів. – Запоріжжя, 1994. – Ч. 1. – С. 9.
  28. Духовний універсум: форми функціонування та стадії саморозгортання // Універсум людини: мислення, культура, наука : наукова конф. пам'яті заслуженого діяча науки України, докт. філос. наук. проф. М. О. Парника. 19-20 жовтня 1994, I секція. – К. : ЦГО, 1994. – С. 26-27.
  29. Соціальний організм: сутність і явище // Тези доповідей наукових конференцій викладачів і студентів університету. – Запоріжжя, 1994. – Вип. 4. – Ч. 2. – С. 179-180.
  30. Простейший социальный организм: сущность и формы // Проблемы экономики и совершенствования подготовки экономических кадров в условиях перехода к рынку : тезисы докладов международной науч.-практ. конф., 3-4 июня 1995 года. – Запоріжжя, 1995. – Ч. 2. – С. 94-95.
  31. Морфологическая структура интеллекта человека как основа изучения его менталитета // Загальноукраїнська наук.-практ. конф. “Сучасна криза і шляхи її подолання: політологічний, соціологічний та культурологічний аспекти”, 27-28 квітня 1995 року : тези доповідей та виступів. – Запоріжжя, 1995. – Ч. 1. – С. 34-35.
  32. Семантическая модель человеческой личности как средство изучения ее ментальности // Человек как объект интегрированной

- антропологии : международный сборник исследовательских работ. СовГТУ. – Севастополь, 1995. – Вып. 1. – С. 93-95.
33. Модель человеческой личности как основа для разработки технологии социальной диагностики // Проблемы социодиагностики в переходный период : материалы международной научно-практ. конф. 28-29 ноября 1996 года. – Кривой Рог, 1996. – С. 66-68.
  34. К вопросу об оптимизации движения Украины к открытому обществу // Збірник наукових праць з гуманітарних наук. – Запоріжжя, 1998. – Випуск 1-2. – С. 221-223.
  35. До питання про тенденції у підготовці кадрів управління // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 1999. – Вип. 13. – С. 110-112.
  36. К вопросу о месте и роли всенародного референдума в системе саморегуляции социального организма страны // Народне волевиявлення в Україні: історія і сучасність : тези доповідей науково-практичної конференції, 5 квітня 2000. – Запоріжжя : ЗДУ, 2000. – С. 24-25.
  37. Головні тенденції у галузі освіти кадрів управління на порозі ХХІ століття // збірник наукових праць з гуманітарних наук Запорізької державної інженерної академії. – Випуск № 4. – Запоріжжя : ЗДІА, 2000. – С. 74-75.
  38. Фактори забезпечення сталості розвитку регіону // Вісник Азовського регіонального інституту управління. Стратегії і технології стійкого розвитку регіону. – Бердянськ, 2001. – Вип. 3. – С. 15-17.
  39. Розробка імітаційної моделі соціального організму країни – важливий напрям підвищення ефективності державного управління // Информация, анализ, прогноз – стратегические рычаги эффективного государственного управления : материалы III Международной науч.-практ. конференции. – К. : Укр. ИНТЭИ, 2002. – С. 207-210.

Хронологічний покажчик

1971

1. Элементы научной организации труда в студенческих строительных отрядах // Студенческие строительные отряды: опыт, проблемы, перспективы. – Алма-Ата, 1971.

1982

1. Активные методы обучения в системе политической учебы. – Запорожье: Изд-во УМЛ Запорожского обкома Компартии Украины, 1982.
2. Учебный план, планы семинарских занятий по курсу “Научный коммунизм – Запорожье: Изд-во УМЛ Запорожского обкома Компартии Украины, 1982.

1985

1. Учебный план, планы семинарских занятий по курсу “Актуальные проблемы развитого социализма. – Запорожье: Изд-во УМЛ Запорожского обкома Компартии Украины, 1985.

1987

1. Методологические аспекты применения диалектического метода в преподавании общественных дисциплин / М. Р. Деряпа, В. П. Бех. – Запорожье: Изд-во УМЛ Запорожского обкома Компартии Украины, 1987.

2. Учебный план, планы семинарских занятий по курсу “Теория и методика социологических исследований” / С. Л. Катаев, В. П. Бех. – Запорожье : Изд-во УМЛ Запорожского обкома Компартии Украины, 1987.

1988

1. Аналитическая записка по результатам социологического исследования: “Нравственное сознание: состояние и изменение под влиянием перестройки и обновления общественной жизни” / В. И. Воловик, В. П. Бех, // Нравственное сознание: состояние и изменение под влиянием перестройки и обновления общественной жизни. – М. : АОН ЦК КПСС, 1988. – С. 3-7.
2. Объективные предпосылки становления механизма самоуправления // Политическое сознание трудящихся и перестройка : тезисы респ. науч.-практич. конф., 26-27 мая 1989. – Казань, 1989.

1989

1. К вопросу о сущности и механизме социального обеспечения идеологической работы партийных организаций // Политическое сознание трудящихся в условиях перестройки. – Черновцы, 1988.
2. Об экологическом аспекте усиления социальной направленности экономического региона // Рациональное использование, охрана, воспроизводство биологических ресурсов и экологическое воспитание : тезисы респ. науч. конф., 27-29 сентября 1988. – Запорожье : Изд-во “Коммунар”, 1989.
3. Система социального обеспечения перестройки – важный фактор развития творческой активности трудящихся // Молодежь и творчество: социально-философские проблемы. – Ч. 3 : Социальное творчество. Социальное развитие молодежи в условиях перестройки : тезисы выступлений участников VIII Всесоюзных философских чтений молодых ученых. – М. : ЦК ВЛКСМ ФО СССР, 1988.
4. Система социального обеспечения перестройки и формирование общественного сознания в условиях предприятий, организаций и учреждений // Тезисы докладов Всесоюзной научно-практ.

конференции в г. Кривом Роге, 5-7 апреля 1988 “Общественное сознание и перестройка”. – Кривой Рог : Изд-во “Криворожсталь”, 1988.

5. Социальное обеспечение перестройки общественного сознания // Ленинские чтения: “Общественное сознание и перестройка”. – М. : АОН ЦК КПСС, 1988. – Ч. 1.
6. Учебный план, планы семинарских занятий по курсу “Теория и методика социологических исследований / С. Л. Катаев, В. П. Бех. – Запорожье : Изд-во УМЛ Запорожского обкома Компартии Украины, 1988.

1990

1. К вопросу об общественном организме формации // Общественное сознание и общественные отношения в условиях перестройки : материалы Всесоюзной науч.-практ. конф. в г. Черновцы, 15-17 мая 1990 г. – Москва; Черновцы, 1990. – Т. 1.
2. Некоторые вопросы формирования новой концепции идеологической работы КПСС в процессе углубления демократизации социализма // Проблемы формирования общественного сознания в современной идеологической ситуации : материалы Всесоюзной науч.-практ. конф. в г. Белгороде, 14-15 ноября 1989 г. – М. : АОН ЦК КПСС, 1990. – Ч. 1.
3. Система и механизм социального обеспечения личности” // Научные труды. – София : АОНСУ при ЦК БСП, 1990. – (болгарською мовою).
4. Социално осигуряване на формирането на личността : дис. ... канд. социол. наук / Академия суспільних наук і соціального управління при Болгарській соціалістичній партії. – Софія, 1990.
5. Социальное обеспечение формирования личности : автореф. дис. ... канд. полит. наук / Специализир. науч. совет по политич. наукам при высш. аттестац. комиссии. – София, 1990. – 28 с.

1992

1. К вопросу об уровнях социологической науки // Изменяющийся мир и проблема гуманитарного образования в высшей школе :

- материалы украинской науч.-практ. конф. – Бердянск, 1992. – Вып. 2.
2. Механизм мотивации как способ преобразования духовных потребностей личности в производственную деятельность / В. П. Бех, В. Д. Мигуля // Изменяющийся мир и проблема гуманитарного образования в высшей школе”: материалы украинской науч.-практ. конф. – Бердянск, 1992. – Вып. 2.
  3. Социология и социальное. // “Социологические исследования”, 1992, № 1. – С. 189.

1993

1. Вариационная модель ансамбля общественных отношений как основа разработки стратегии поведения субъекта рынка / В. П. Бех, В. І. Воловик // “Духовна діяльність та її специфіка”: тези доповідей міжнародної наукової конф. – 5-6 жовтня 1993. – Запоріжжя, 1993. – Ч. 1. – С. 53-55.
2. Гуманітарна освіта – пошуки концепції : круглий стіл в ЦГО АН України, 1-2 грудня 1992, Київ // Рідна школа. – 1993. – № 6. – С. 66-71.
3. До питання про формування здорового образу життя у робітників комбінату “Запорозжсталь” / В. П. Бех, С. С. Волкова, Л. П. Сущенко // Матеріали наук.-практ. конф. “Актуальні проблеми з оздоровчої фізкультури в навчальних закладах України”: тези доповідей та повідомлень, 21-23 жовтня 1993. – Кіровоград, 1993. – С. 97.
4. Философская рефлексия социокультурной динамики как момент разработки стратегии обновления Украины // Соціокультурні аспекти становлення державності в Україні”: тези доповідей респ. наук.-практ. конф., 23-24 березня 1993. – Запоріжжя, 1993.
5. К вопросу о сущности и содержании “духовного” // “Духовна діяльність та її специфіка”: тези доповідей міжнародної наукової конф. 5-6 жовтня 1993. – Запоріжжя, 1993. – Ч. 3.
6. К вопросу о сущности и содержании “политического” // Политика и власть : научно-практ. конф. 20-21 апреля 1993 : тезисы докладов и сообщений. – Запорожье, 1993. – Ч. 3. – С. 13-14.

7. Математическое моделирование биосоциальных явлений / В. П. Бех, М. Ю. Скибін // Тези доповідей наукових конференцій викладачів і студентів університету. – Запоріжжя, 1993. – Вип. 3. – Ч. 3. – С. 138-139.
8. Модель механизма духовной деятельности субъекта рынка в границах экономической формации // Духовна діяльність та її специфіка” : тези доповідей міжнародної наукової конф. – 5-6 жовтня 1993. – Запоріжжя, 1993. – Ч. 1. – С. 25-26.
9. Освоение характера духовной культуры совокупного работника как фактор оптимизации развития общественных процессов” / В. П. Бех, В. И. Воловик, В. Д. Мигуля // Тези міжнародної науково-практ. конф. “До прогресу в економіці через освіту”, 19–23 жовтня 1992 р. – Запоріжжя, 1993. – С. 107-108.

1994

1. Вариационная модель общественных отношений как основа разработки стратегии поведения субъекта рынка / В. П. Бех, В. І. Воловик // Нові технології навчання : науково-методичний збірник / ред. кол. : В. Ю. Биков (голов. ред.) [та ін.]. – К. : ІСДО, 1994. – Вип. 2. – С. 56-59.
2. Генезис та зміст предмета соціології // Нові технології навчання : науково-методичний збірник / ред. кол. : В. Ю. Биков (голов. ред.) [та ін.]. – К. : ІСДО, 1994. – Вип. 2. – С. 30-33.
3. Духовний універсум: форми функціонування та стадії саморозгортання // Універсум людини: мислення, культура, наука : наукова конф. пам’яті заслуженого діяча науки України, докт. філос. наук. проф. М. О. Парника. 19-20 жовтня 1994, І секція. – К. : ЦГО, 1994. – С. 26-27.
4. К вопросу о социологической структуре личности // Матеріали респ. наук.-практ. конф. “Кризове суспільство: політика, соціологія, соціальна психологія”, 21-22 квітня 1994 р. : тези доповідей і виступів. – Запоріжжя, 1994. – Ч. 3. – С. 32-33.
5. Концепция подготовки специалиста “Социальная работа” : шифр специальности № 7040203 / Запорожский государственный университет, 1994.

6. Концепция подготовки специалиста “Социолог” : шифр специальности № 7040201 / Запорожский государственный университет, 1994.
7. Кризисное общество: причины, состояние и тенденции // Матеріали респ. наук.-практ. конф. “Кризове суспільство: політика, соціологія, соціальна психологія”, 21-22 квітня 1994 р. : тези доповідей і виступів. – Запоріжжя, 1994. – Ч. 1. – С. 11.
8. Методологические проблемы к изучению проблемы формирования здорового образа жизни / В. П. Бех, С. С. Волкова, Л. П. Сущенко // Материалы 3 межреспубликанской научн.-практ. конф. “Физическая культура и здоровый образ жизни”, 17-18 мая 1994 г. – Липецк, 1994. – С. 3.
9. Наукові основи розробки стратегії поведінки суб’єкту ринку / В. П. Бех, В. І. Воловик // Культурологічний вісник 94. Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. – Запоріжжя, 1994. – Вип. 1. – С. 106-112.
10. Социальное проектирование как средство преодоления кризиса в образовании // Кризове суспільство: політика, соціологія, соціальна психологія : матеріали респ. наук.-практ. конф. 21-22 квітня 1994 р. : тези доповідей і виступів. – Запоріжжя, 1994. – Ч. 3. – С. 10-11.
11. Социальный организм Украины: сущность и элементы // Загальноукраїнська наук.-практ. конф. “Менталітет та протиріччя сучасного українського суспільства: політологічні, соціологічні, культурологічні аспекти”, 27-28 жовтня 1994 року : тези доповідей та виступів. – Запоріжжя, 1994. – Ч. 1. – С. 9.
12. Соціальний організм: сутність і явище // Тези доповідей наукових конференцій викладачів і студентів університету. – Запоріжжя, 1994. – Вип. 4. – Ч. 2. – С. 179-180.
13. Философско-социологическое обеспечение социальной политики и социального развития Нижнего Поднепровья” // Культурологічний вісник 94 : науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. – Запоріжжя, 1994. – Вип. 1. – С. 89-98.
14. Характер индивидуальных и групповых потребностей и факторов их оптимизации в условиях обновления всех сфер общественной жизни : научный отчет по гостеме № 01.910041/11 / Министерство образования Украины, НИС Запорожского

государственного университета ; В. П. Бех [руководитель НИР]. – Запорожье, 1994. – 86 с.

15. Экологический аспект развития цивилизации // Непрерывное образование и воспитание населения городов. Концептуальные и научно-метод. Аспекты проблемы: тезисы докладов международного научно-метод. симпозиума, 14-16 сентября 1994 года. – Запорожье, 1994. – С. 45-46.

1995

1. Воспитание как элемент социального организма. Концепція національного виховання і шляхи її реалізації // Наук.-практ. конференція ЗДУ, 25-26 травня 1995 р. – Запоріжжя, 1995. – Ч. 2. – С. 23-25.
2. Генезис и содержание предмета социологии // Константы. – Херсон, 1995. – № 1. – С. 77-89.
3. Евристична модель соціального організму як фактор створення технології системної діагностики навчальної форми // Вопросы социологической диагностики высших учебных заведений. – Запорожье, 1995. – Вып. 1. – С. 48-55.
4. Конституция организма страны как фактор детерминации Конституции Украины. Главе Администрации Президента Украины, Конституционная Комиссия Украины. – Запорожье, 1995 (Ответ Секретаря ККУ – 05.06.95).
5. Концепция научно-методологического обеспечения становления системы саморегуляции социального организма Украины / Отдел науки и образования Администрации Президента Украины, Киев, ноябрь 1995.
6. Концепция создания факультета управления в Запорожском госуниверситете / Запорожский госуниверситет. – Запорожье, 1995.
7. Концепция: “Запорожский центр изучения проблем образования” / Запорожское областное управление народным образованием. – Запорожье, 1995. – 54 с.
8. Морфологическая структура интеллекта человека как основа изучения его менталитета // Загальноукраїнська наук.-практ. конф. “Сучасна криза і шляхи її подолання: політологічний, соціологічний та культурологічний аспекти”, 27-28 квітня

- 1995 року : тези доповідей та виступів. – Запоріжжя, 1995. – Ч. 1. – С. 34-35
9. Мы все учились по немного... в ЗГУ открывается новое отделение “Социальная работа” // МИГ. – 1995. – № 19.
  10. Простейший социальный организм: сущность и формы // Проблемы экономики и совершенствования подготовки экономических кадров в условиях перехода к рынку : тезисы докладов международной науч.-практ. конф., 3-4 июня 1995 года. – Запоріжжя, 1995. – Ч. 2. – С. 94-95.
  11. Семантическая модель человеческой личности как средство изучения ее ментальності // Человек как объект интегрированной антропологии : международный сборник исследовательских работ. СовГТУ. – Севастополь, 1995. – Вып. 1. – С. 93-95.
  12. Социальная технология включения средних школ в рыночные отношения : научный отчет по НИР № 01.9340186660 / Министерство образования Украины, НИС Запорожского государственного университета; В. П. Бех [руководитель НИР]. – Запорожье, 1995. – 80 с.
  13. Соціальний організм навчальної форми. // Школа життєтворчості особистості : наук.-метод. збірник / ред. кол. : В. М. Доній (голова), Г. М. Несен (заст. голови), Г. Г. Ермаков (наук. ред.) [та ін.]. – К. : ІСДО, 1995. – С. 310-314.
  14. Соціальний організм навчальної форми: теоретичні та практичні аспекти // Культурологічний вісник 95 : науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. – Запоріжжя, 1995. – Вип. 2. – С. 88-97.
  15. Школа життєтворчості особистості : наук.-метод. збірник / ред. кол. : В. М. Доній (голова), Г. М. Несен (заст. голови), Г. Г. Ермаков (наук. ред.) [та ін.]. – К. : ІСДО, 1995. – С. 459-463.

1996

1. Запорожцы о социальном самочувствовании трудовых коллективов приватизированных предприятий и путях выхода из кризиса // Культурологічний вісник 96 : науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. – Запоріжжя, 1996. – Вип. 3. – С. 114-117.

2. К вопросу о кибернетическом аспекте воспитания. // Актуальные проблемы воспитательной работы в вузе. – Запорожье, 1996. – Вып. 1. – С. 52-60.
3. Квантово-волновая природа социального мира // Культурологічний вісник 95 : науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряниці. – Запоріжжя, 1996. – Вип. 3. – С. 83-95.
4. Модель человеческой личности как основа для разработки технологии социальной диагностики // Проблемы социодиагностики в переходный период : материалы международной научно-практ. конф. 28-29 ноября 1996 года. – Кривой Рог, 1996. – С. 66-68.
5. Оптимизации общественной жизни как центральная проблема теории познания в XXI веке // Нова парадигма : гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1996. – Вип. 1. – С. 6-13.
6. Орієнтири визначає опитування // Запорізька правда. – 1996. – 23 січня. – № 13.
7. Основы системной подготовки и переподготовки управленческих кадров в Запорожской области / Запорожская областная госадминистрация. Апрель 1996 г.

1997

1. Где и как готовить кадры управления для Украины XXI века? // Деловой город, – 1997. – № 10(14). – С. 6-8.
2. Еще раз о квантово-волновой природе социального мира // Придніпровський науковий вісник : науковий журнал. – 1997. – № 30 (41). – С. 34-37
3. К вопросу о потенциале запорожского казачества в становлении социального организма Украины // Нова парадигма : гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1997. – Вип. 5. – С. 4-11.
4. К вопросу о природе социального мира // Нова парадигма : гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1997. – Вип. 2. – С. 6-13.

5. Концепция социального организма как фактор оптимизации общественной жизни // Придніпровський науковий вісник : науковий журнал. – 1997. – № 14 (25). – С. 16-20.
6. Науково-релігійне осягнення шляхів еволюції соціального світу / В. П. Бех, М. М. Сидоренко // Гуманітарна освіта: фактор світової інтеграції : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Чернівці : “Митець”, 1997. – Ч. 1. – С. 20-28.
7. Научная религия и религиозная наука: пути познания эволюции социального мира // Международная научно-практическая духовно-светская конференция “Аще возможно, будьте в мире со всеми” 9-12 января 1997. – Запорожье : “Запорожье”, 1997. – С. 75-85.
8. О созидательном потенциале духовного наследия Запорожского козачества // Запорозьке козацтво в пам’ятках історії та культури : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 2-4 жовтня 1997 р.). – Секція III, IV, V. – Запоріжжя : РА “Тандем-У”, 1997. – С. 205-211.
9. Содержание социального мира // Нова парадигма : гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1997. – Вип. 4. – С. 3-10.
10. Соціальне управління з позицій ХХІ століття // Запорізька правда. – 1997. – 18 июля. – С. 4.
11. Сущность социального мира // Нова парадигма : гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1997. – Вип. 3. – С. 3-9.
12. Форма социального мира // Нова парадигма : гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1997. – Вип. 6. – С. 3-9.

1998

1. До питання про походження системи саморегуляції соціального організму країни // Нова парадигма : гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1998. – Вип. 9. – С. 4-10.
2. Ідея соціального організму як імператив національної безпеки // Культурологічний вісник 98 : науково-теоретичний щорічник

- Нижньої Наддніпрянщини. – Запоріжжя, 1998. – Вип. 4. – С. 119-134.
3. Інформаційний метаболізм як онтологічна основа взаємозв'язку гілок державної влади // Актуальні проблеми розвитку суспільної думки та практики управління : збірник наукових праць ЗІДМУ. – Запоріжжя, 1998. – Вип. 4. – С. 58-64.
  4. К вопросу об оптимизации движения Украины к открытому обществу // Збірник наукових праць з гуманітарних наук. – Запоріжжя, 1998. – Випуск 1-2. – С. 221-223.
  5. Обоснование мировоззренческого подхода к разработке социальных технологий оптимизации социального организма // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – К.; Запоріжжя; Одеса : “ЭТТА – ПРЕСС”, 1998. – Вип. 3. – С. 150-158.
  6. Социальный организм как диалектическое противоречие между личностью и обществом // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – К.; Запоріжжя; Одеса : “ЭТТА–ПРЕСС”, 1998. – Вип. 2. – С. 4-12.
  7. Социальный организм как диалектическое противоречие между личностью и обществом // Нова парадигма : гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1998. – Вип. 7. – С. 4-10.
  8. Социальный организм: философско-методологический анализ / В. П. Бех. – Запорожье : “Тандем–У”, 1998. – 186 с.
  9. Соціальний організм країни : науковий звіт з НДР № 0197U012793 / Міністерство освіти і науки України, Запорізький державний університет; В. П. Бех [керівник НДР]. – Запоріжжя, 1998. – 80 с.
  10. Философская рефлексия социального мира: природа, сущность и содержание // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – К.; Запоріжжя : “ЭТТА–ПРЕСС”, 1998. – Вип. 1. – С. 11-29.
  11. Человек и Вселенная: когнитивный анализ / В. П. Бех. – Запорожье : “Тандем–У”, 1998. – 148 с.

1999

1. До питання про тенденції у підготовці кадрів управління // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 1999. – Вип. 13. – С. 110-112.
2. Механізм саморегуляції соціального організму країни як об'єктивна основа розподілу та інтеграції органів влади / В. П. Бех, М. П. Лукашевич // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї / редкол. : М. І. Михальченко, Ф. М. Рудич. – К. : Вид-во Укр.-фін. Ін-ту менедж. і бізнесу, 1999. – С. 41-63.
3. Морфологічна та функціональна специфіка проектування соціальних організмів // Нова парадигма : гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1999. – Вип. 10. – С. 4-8.
4. Саморегуляція соціального організму країни як об'єктивна основа децентралізації державної влади // Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету. – Запоріжжя : “Тандем-У”, 1999. – Вип. VIII. – С. 210-221.
5. Системний підхід до проектування та аналізу соціального організму країни // Культурологічний вісник-99 : науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпрянщини. – Запоріжжя, 1999. – Вип. 5. – С. 90-124.
6. Соціальний організм країни / В. П. Бех. – Запоріжжя : ЗДУ, 1999. – 306 с.
7. Соціальний організм країни : монографія. – Запоріжжя : ЗДУ, 1999. – 186 с.
8. Соціальний організм як екіпотенційна система функціональних конструкцій // Нова парадигма : гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1999. – Вип. 11. – С. 4-10.
9. Соціальний організм: теоретико-методологічний аналіз : автореф. дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.03 / Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України. – К., 1999. – 35 с.
10. Соціальний організм: теоретико-методологічний аналіз : дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.03 / Запорізький держ. ун-т. – Запоріжжя, 1999. – 375 л. – Бібліогр.: л. 362–375.

11. Стан та особливості взаємовідносин гілок влади в Україні // Нова парадигма : гуманітарний журнал молодих вчених Запорізького регіону. – Запоріжжя, 1999. – Вип. 12. – С. 4-10.
12. Философия социального мира: гносеологический анализ / В. П. Бех. – Запорожье : “Тандем–У”, 1999. – 284 с.
13. Форма социального мира // Студент–98. Проблеми і перспективи виховної роботи в сучасному вищому навчальному закладі : матеріали науково-практичної конференції. Травень 1998 р. – Запоріжжя, 1999. – С. 31-40.
14. Человеческая личность как детерминанта модернизации педагогических технологий // Шлях до високої духовності : колективна монографія / за заг. ред. В. П. Беха, М. П. Лукашевича, І. Є. Колеснікової. – Запоріжжя : Просвіта, 1999. – С. 6-59.
15. Шлях до високої духовності : монографія / зав. ред. В. П. Беха, М. П. Лукашевича, І. Є. Колеснікової. – К. : Просвіта, 1999. – 210 с.

2000

1. Бум юристов и экономистов продолжается, а к политике, искусству и религии – интерес вялый / В. П. Бех, Р. А. Додонов // МИГ. – 2000. – 22 июня. – С. 10.
2. Генезис соціального організму країни : монографія. – 2-е вид. доп. – Запоріжжя: Просвіта, 2000. – 288 с.
3. Генезис соціального організму країни : монографія / В. П. Бех. – 2-е вид. доп. – Запоріжжя : Просвіта, 2000. – 288 с.
4. Головні тенденції у галузі освіти кадрів управління на порозі ХХІ століття // збірник наукових праць з гуманітарних наук Запорізької державної інженерної академії. – Випуск № 4. – Запоріжжя : ЗДІА, 2000. – С. 74-75.
5. Гуманітарна політика держави – засіб досягнення злагоди у громадянському суспільстві // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2000. – Вип. 14. – С. 125-129.
6. Евристична модель соціального організму країни // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – К.; Запоріжжя; Одеса : ЗДУ, 2000. – Вип. 4. – С. 5-26.

7. Ідея соціального організму як імператив концепції національної безпеки України напередодні ХХІ століття / В. П. Бех, М. П. Лукашевич // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї / редкол. : М. Михальченко, В. Андрущенко, Ф. Рудич. – К., 2000. – С. 223-242.
8. К вопросу о месте и роли всенародного референдума в системе саморегуляции социального организма страны // Народне волевиявлення в Україні: історія і сучасність : тези доповідей науково-практичної конференції, 5 квітня 2000. – Запоріжжя : ЗДУ, 2000. – С. 24-25.
9. Концепція соціального організму: проблемне поле сучасної соціології // Соціологічна наука і освіта в Україні : зб. наук. пр. / уклад. В. І. Судаков, М. В. Туленков. – К. : МАУП, 2000. – С. 30-31.
10. Концепція соціального організму: проблемне поле сучасної соціології // Культурологічний вісник 2000 : науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. – Запоріжжя, 2000. – Вип. 6. – С. 56-65.
11. Механізм узгодження інтересів гілок влади або шляхи подолання кризи в системі саморегуляції соціального організму України // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2000. – Вип. 16. – С. 103-116.
12. Национальная идея: смысл и механизм действия // Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету. – Запоріжжя : РА “Тандем – У”, 2000. – Вип. XI. – С. 82-100.
13. Нотатки про технологічний аспект інтеграції взаємодії гілок влади в Україні // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – К.; Запоріжжя; Одеса : ЗДУ, 2000. – Вип. 5. – С. 274-286.
14. Протистояння та взаємодія гілок влади в Україні у світлі теорії саморегуляції соціальних процесів // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2000. – Вип. 15. – С. 100-113.
15. Характер и содержание научной революции в условиях наступления информационной цивилизации // Студент – 2000: каким ему быть? : материалы научно-практической конференции. 13-14 апреля 2000 г. – Запорожье : ЗГУ, 2000. – С. 26-30.
16. Человек и Вселенная: когнитивный анализ : монографія / В. П. Бех. – 2-е изд. доп. – Запорожье : Просвита, 2000. – 148 с.

2001

1. Адаптаційні можливості людини у контексті формування інформаційної цивілізації / В. П. Бех, С. Є. Мартинюк // Інфоенергетичні технології адаптаційних процесів життєдіяльності на початку III тисячоліття : збірник наукових праць. – К.; Кривий Ріг : ЗАТ “ЗТНВФ “КОЛО”, 2001. – С. 42-47.
2. Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліть. – К. : УДЦССМ, 2001. – 344 с. – (Соціальна робота. Книга I).
3. Гуманітарна політика держави – засіб досягнення злагоди в громадянському суспільстві // На шляху до суспільної злагоди / упор. Ю. Ж. Шайгородський – К. : Український центр політичного менеджменту, 2001. – С. 37-42.
4. Гуманітарний розвиток країни: внутрішня політика держави у сучасному глобалізованому світі // Державна політика в гуманітарній сфері. – Івано-Франківськ : Плай, 2001. – С. 3-9.
5. Інтенсифікація освіти як ведуча тенденція інформаційної фази розвитку соціального світу // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2001. – Вип. 20. – С. 6–15.
6. Космологічна платформа розбудови державності України // Ідеологія державотворення і суспільствознавча наука : тези доповідей на Всеукраїнській науково-теоретичній конференції, присвяченій 10-річчю незалежності України, 31 травня 2001 року. – Запоріжжя : Просвіта, 2001. – С. 19-24.
7. Нотатки про гуманітарний аспект реформування політичної системи України // Культурологічний вісник 2001 : науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряниці. – Запоріжжя, 2001. – Вип. 7. – С. 71-75.
8. Післямова: концептуальне поле навчального курсу “Теорія і практика соціальної роботи” // Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліть. – К. : УДЦССМ, 2001. – С. 327-336.
9. Світоглядно-ідеологічні та методологічні засади розробки нової концепції політичної системи України // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2001. – Вип. 21. – С. 71-79.

10. Система соціальної роботи: досвід створення, практика функціонування та методологічні вимоги до розбудови // Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліть. – К. : УДЦССМ, 2001. – С. 146-206.
11. Соціальна робота / редкол. : В. П. Андрущенко, В. П. Бех, М. П. Лукашевич [та ін.] ; Ін-т вищої освіти АПН України, Держ. Центр соціальних служб для молоді. – К. : УДЦССМ, 2001. – Кн. 1 : Актуальні проблеми теорії і практики соціальної роботи на межі тисячоліть: монографія. – 344 с.
12. Соціальна робота : хрестоматія. – К. : ДЦССМ, 2001. – 396 с. – (Соціальна робота. Книга 3)
13. Управління соціальною роботою в Україні / В. П. Бех, І. І. Мигович // Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліть. – К. : УДЦССМ, 2001. – С. 271-296.
14. Фактори забезпечення сталості розвитку регіону // Вісник Азовського регіонального інституту управління. Стратегії і технології стійкого розвитку регіону. – Бердянськ, 2001. – Вип. 3. – С. 15-17.

2002

1. Вища школа України: методологічні та соціально-виховні проблеми модернізації : монографія / під загальною редакцією Андрущенка В. П., Михальченка М. І., Кременя В. Г. – К. : ДЦССМ; Запоріжжя : ЗДУ, 2002. – 440 с.
2. Діяльнісна природа соціальної роботи // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2002. – Вип. 23. – С. 158-167.
3. До питання про взаємовідносини державної влади та опозиції в Україні після виборів 2002 року // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2002. – Вип. 28. – С. 116-120.
4. Дрейф системи вищої освіти у вирі міжцивілізаційного зсуву // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2002. – Вип. 26. – С. 11-20.
5. Елементи повної системи соціальної роботи // Соціальна робота : навчальний посібник. – К. : ДЦССМ, 2002. – С. 201-276. – (Соціальна робота. Книга 2).

6. *Заключне слово // Вища школа України: методологічні та соціально-виховні проблеми модернізації: монографія / під загальною редакцією Андрущенка В. П., Михальченка М. І., Кременя В. Г. – К.: ДЦССМ; Запоріжжя: ЗДУ, 2002. – С. 430-432.*
7. *Інтелектуальний потенціал як онтологічна основа розбудови державності України // Нова парадигма: альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2002. – Вип. 9. – С. 47-52.*
8. *Концепція соціального організму: проблемне поле сучасної соціології // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – Одеса: Астропринт, 2002. – Вип. 17/18. – С. 4-26.*
9. *Методологія дослідження соціальних проблем вищої школи // Вища школа України: методологічні та соціально-виховні проблеми модернізації: монографія / за заг. ред. Андрущенка В. П., Михальченка М. І., Кременя В. Г. – К.: ДЦССМ, Запоріжжя: ЗДУ, 2002. – С. 109-184.*
10. *Морфогенетичний аспект формування та контури потенційного поля функціонування опозиції в Україні / В. П. Бех, М. П. Лукащевич // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї / редкол.: І. Ф. Курас, М. І. Михальченко, Ф. М. Рудич, В. П. Горбатенко, В. П. Андрущенко, І. О. Кресіна. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. – С. 48-57.*
11. *Науково-освітній потенціал країни як онтологічна основа розбудови державності України // Влада. Людина. Закон. – Запоріжжя, 2002. – № 10. – С. 103-104.*
12. *Науково-освітній потенціал як онтологічна основа розбудови державності України // Проблеми інтеграції науково-освітнього потенціалу в державотворчому процесі. – Тернопіль; Севастополь; Суми, 2002. – С. 50-55.*
13. *Онтогенез соціального організму країни: науковий звіт з НДР № 0100U001733 / Міністерство освіти і науки України. Запорізький державний університет; В. П. Бех [керівник НДР]. – Запоріжжя, 2002. – 80 с.*
14. *Природа, сутність, зміст та форма соціальної роботи // Соціальна робота: навчальний посібник. – К.: ДЦССМ, 2002. – С. 120-144. – (Соціальна робота. Книга 2).*

15. Регіоналістика: онтологічна сутність явища та пошуки методологічних засад його освоєння // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2002. – Вип. 25. – С. 6-23.
16. Розробка імітаційної моделі соціального організму країни – важливий напрям підвищення ефективності державного управління // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2002. – Вип. 26. – С. 137-148.
17. Розробка імітаційної моделі соціального організму країни – важливий напрям підвищення ефективності державного управління // Информация, анализ, прогноз – стратегические рычаги эффективного государственного управления : материалы III Международной науч.-практ. конференции. – К. : Укр. ИНТЭИ, 2002. – С. 207-210.
18. Система соціальної роботи як орган соціального організму країни. Закон саморуху видового (антропогенного) соціального організму // Соціальна робота : навчальний посібник. – К. : ДЦССМ, 2002. – С. 288-299. (Соціальна робота. Книга 2).
19. Соціальна проблема вищої школи: сутність, зміст, структура та форма // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – К.; Запоріжжя; Одеса. – ЗДУ, 2002. – Вип. 16. – С. 6-25.
20. Соціальна проблеми вищої школи: світоглядно-методологічний вимір // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – Запоріжжя; К. : ЗДУ, 2002. – Вип. 15. – С. 6-13.
21. Соціальна робота / редкол. : В. П. Андрущенко, В. І. Астахова, В. П. Бех [та ін.] ; Ін-т вищої освіти АПН України, Держ. центр соціальних служб для молоді. – К.: УДЦССМ, 2002. – Кн. 4 : Короткий енциклопедичний словник: навчальний посібник. – 535 с.
22. Соціальна робота в Україні: теорія і практика : наук.-методичний журнал / редкол. : С. В. Толстоухова, І. М. Пінчук, В. П. Бех та ін. – К., 2002. – № 1, жовтень-грудень. – 104 с.
23. Соціальна робота / редкол. : В. П. Андрущенко, В. П. Бех [та ін.] ; Ін-т вищої освіти АПН України. Запорізький держ ун-т. Держ. Центр соц. Служб для молоді. – К. : УДЦССМ, 2002. – Кн. 6 : Вища освіта України: методологічні та соціально-виховні проблеми модернізації. – 440 с.
24. Соціальна робота / редкол. : В. П. Андрущенко, В. І. Астахова, В. П. Бех [та ін.] ; Ін-т вищої освіти АПН України, Держ. Центр

- соціальних служб для молоді. – К. : УДЦССМ, 2002. – Кн. 3 : Хрестоматія: навчальний посібник. – 396 с.
25. Соціальна робота : збірник навчальних програм. – К. : ДЦССМ, 2002. – 332 с. – (Соціальна робота. Книга 5).
  26. Соціальна робота : короткий енциклопедичний словник. – К. : ДЦССМ, 2002. – 536 с. – (Соціальна робота. Книга 4).
  27. Соціальна робота : навчальний посібник // Соціальна робота : навчальний посібник. – К. : ДЦССМ, 2002. – 440 с. – (Соціальна робота. Книга 2).
  28. Структура та механізм функціонування системи соціальної роботи // Соціальна робота : навчальний посібник. – К. : ДЦССМ, 2002. – С. 277-287. – (Соціальна робота. Книга 2).
  29. Сутність та зміст соціальної роботи // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2002. – Вип. 24. – С. 143-149.
  30. Украинский выбор в динамическом нейтралитете // Перекур. – 2002. – 31 декабря. – С. 2.
  31. Філософсько-методологічні засади розбудови системи соціальної роботи // Соціальна робота : навчальний посібник. – К. : ДЦССМ, 2002. – С. 145-200. – (Соціальна робота. Книга 2).
  32. Фундаменталізація чи комерціалізація вищої освіти? // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2002. – Вип. 23. – С. 6-11.
  33. Цілісність соціальної роботи: методологічні, теоретичні та праксеологічні аспекти // Соціальна робота в Україні на початку XXI століття: проблеми теорії і практики : матеріали доповідей на Міжнародній науково-практичній конференції 29-31 жовтня 2002 року. – К., 2002. – С. 29-47.
  34. Цілісність соціальної роботи: методологічні, теоретичні та праксеологічні аспекти // Соціальна робота в Україні : теорія і практика. – 2002. – № 1. – С. 25-41.

2003

1. Гуманізація розвитку особи і суспільства як інструмент розбудови української державності // Проблеми інтеграції науково-освітнього потенціалу в державотворчому процесі. – Тернопіль; Севастополь; Бахчисарай, 2003. – С. 44-51.

2. Зміни у владній піраміді // Запорізька правда. – 2003. – 3 квітня.
3. І політика має бути на добру долю педагогікою // Освіта. – 2003. – 24 вересня – 1 жовтня. – № 44. – С. 4.
4. Ідеї Михайла Драгоманова у вимірі розбудови української державності. // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2003. – Вип. 33. – С. 33-42.
5. Імітаційна модель соціального організму країни у дискурсі державного управління / В. П. Бех, М. П. Лукашевич // Сучасна українська політика : політики і політологи про неї / редкол. : І. Ф. Курас, М. І. Михальченко, Ф. М. Рудич, В. П. Горбатенко, В. П. Андрущенко, І. О. Кресіна, І. В. Щербенко (вчений секретар) – укр. рос. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. – 396 с.
6. Імператив концепції національної безпеки у ХХІ столітті // Політичний менеджмент. – 2003. – № 3. – С.13-26.
7. Інноваційний потенціал Михайла Драгоманова у вимірі розбудови української державності // Матеріали перших Міжнародних драгомановських читань. 30 вересня – 2 жовтня 2003 р. / укл. Г. І. Волинка, В. П. Сергієнко, Л. Л. Макаренко. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2003. – Вип. 1. – С. 9-39.
8. Інститут соціальної роботи та управління // Нова парадигма. Філософія. Соціологія. Політологія : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – Запоріжжя, 2003. – Вип. 33. – С. 232.
9. Кафедра політології Запорізького державного університету // Нова парадигма. Філософія. Соціологія. Політологія : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – Запоріжжя, 2003. – Вип. 34. – С. 240.
10. Круглий стіл з проблем соціологічного забезпечення політичної реформи та розбудови державності України // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2003. – Вип. 31. – С. 6-31.
11. Людинотворчий вимір підготовки працівників силових структур в умовах європейського вибору // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2003. – Вип. 32. – С. 120-133.
12. Менеджмент соціальної роботи на макрорівні // Соціальна робота. Менеджмент соціальної роботи : навчальний посібник. – К. : ДЦССМ, 2003. – С. 114-227. – (Соціальна робота Книга 7).
13. Соціальна робота // Наша газета+. – 2003. – 21 листопада, № 45. – С. 4.

14. Соціальна робота / В. П. Андрущенко, В. І. Астахова, В. П. Бех [та ін.] ; Ін-т вищої освіти АПН України. – К., 2003. – Кн. 7 : Менеджмент соціальної роботи. – 276 с.
15. Сучасні тенденції розвитку соціологічні знання // Нова парадигма : альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2003. – Вип. 33. – С. 6-18.
16. Теоретико-методологічні засади гуманітарної підготовки працівників органів внутрішніх справ у Україні в умовах європейського вибору // Збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конференції (11-12 квітня 2003 р.) / за заг. ред. докт. філософ. (УВУ Мюнхен), докт. істор. наук, проф. С. Д. Сворак. – К. : Вид-во НАВСУ, 2003. – С. 3-14.

2004

1. Болонський процес: тенденції, проблеми, перспективи / укл. В. П. Бех, Ю. Л. Маліновський: за ред. академіка В. П. Андрущенко. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – 221 с.
2. Гуманізація розвитку особи і суспільства як інструмент розбудови української державності // Проблеми інтеграції науково-освітнього потенціалу в державотворчому процесі. – Тернопіль, 2004. – Вип. 3. – С. 53-61.
3. Гуманітарна підготовка педагогічних кадрів: теоретико-методологічний вимір // Міжнародна науково-практична конференція “Актуальні проблеми особистісно-орієнтованого навчально-виховного процесу в системі безперервної освіти”, 13-15 травня 2004 р. м. Кременець. Актуальні проблеми гуманітарної освіти : зб. наук. праць / за заг. ред. А. М. Локамовича, Г. В. Онкович. – К.; Кременець : КОГПУ імені Тараса Шевченка, 2004. – С. 7-10.
4. Кадровий потенціал менеджменту соціальної роботи // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – С. 121-135.
5. Київська духовна Академія як філософська школа // Людина і політика : український соціально-гуманітарний науковий журнал, 2004. – № 5 (35). – С. 145-148.

6. Концепція створення у структурі НПУ імені М. П. Драгоманова Інституту соціальної роботи та управління / Міністерство освіти і науки України, НПУ імені М. П. Драгоманова – К., 2004.
7. *Крохмаль Н. В.* Історичні форми саморегуляції соціального процесу / Н. В. Крохмаль ; за наук. ред. проф. В. П. Беха. – Запоріжжя : Просвіта, 2004. – 144 с.
8. Менеджмент соціальної роботи у дзеркалі соціальної політики України // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – С. 143-168.
9. Моральний розвиток особистості в історико-педагогічному осмисленні // Рідна школа. – 2004. – № 1. – С. 16-19.
10. Научно-методологические основы освоения социального мира // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – Вип. 40. – С. 230-248.
11. Організаційна свідомість: до постановки проблеми / В. П. Бех, Г. В. Козловські // Нова парадигма : журнал наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – Вип. 37. – С. 11-15.
12. Організаційна свідомість: питання, припущення, гіпотези / В. П. Бех, О. М. Токар // Нова парадигма : журнал наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – Вип. 36. – С. 36-46.
13. Педагогічна позиція як предмет наукового осмислення // Інноваційні пошуки в сучасній освіті : посібник. – К. : Логос, 2004. – С. 20-28.
14. Соціальна робота у вимірі саморозгортання громадянського суспільства / В. П. Бех, О. В. Горпинич // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – К., 2004. – № 1. – С. 5-20.
15. Соціальний організм: природа, сутність, зміст і механізм дії // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 7. Релігієзнавство, Культурологія. Філософія : зб. наукових праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – № 3 (16). – С. 3-12.
16. Студентство у дзеркалі соціології (за результатами соціологічного дослідження підготовки студентів НПУ імені М. П. Драгоманова у 2004 році) / Бех В. П., Ярошенко А. О.,

- Крохмаль Н. В. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – 265 с.
17. Теоретико-методологічні засади гуманітарної підготовки педагогічних кадрів у вимірі європейського вибору України // Освіта. – 2004. – 25 лютого – 3 березня. – № 10 (5086). – С. 5-6
  18. Теоретико-методологічні засади гуманітарної підготовки педагогічних кадрів у вимірі європейського вибору України // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління : зб. наукових праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – № 1 (23). – С. 3-19.
  19. Теоретико-методологічні засади гуманітарної підготовки педагогічних кадрів у вимірі європейського вибору України // Болонський процес: тенденції, проблеми, перспективи / укл. В. П. Бех, Ю. Л. Маліновський ; за ред. академіка В. П. Андрущенко. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – С. 88-95
  20. Управлінська підготовка соціального працівника у дзеркалі профілактики адекватної поведінки молоді // Підготовка соціальних працівників/соціальних педагогів до профілактики адекватної поведінки молоді : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Черкаси : Черкаський національний університет, 2004. – С. 19-26.
  21. Философия социального мира. Введение // Нова парадигма. Філософія. Соціологія / гол. ред. В. П. Бех. – К. : НПУ, 2004. – Вип. 40. – С. 230-247. – Літ. : 10 н.

2005

1. 150 тисяч учителів за 170 років. // Сучасна освіта. – 2005. – № 4 (18). – С. 16–17.
2. 45 процентов учителей Киева – это наши выпускники. // Комсомольская правда в Украине. – 2005 года. – № 68 (2106/23502), 19 апреля. – С. 11.
3. Актуальні напрями модернізації педагогічної освіти у вирі міжцивілізаційного зсуву соціального світу // Педагогіка духовності: поступ у третє тисячоліття : матеріали міжнародної наукової конференції 19 квітня 2005 р. / укл. Л. Л. Макаренко,

- О. П. Симоненко. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – С. 17-25.
4. Бех В. П. // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 45. – С. 225-228. – рец. на кн. : Лутай В. С. Основной вопрос современной философии. Синергетический подход. – К., 2004.
  5. Витоки соціальних проблем вищої школи // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – № 6 (19). – С. 3-31.
  6. Воловик Г. В. // Культурологічний вісник : науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. – Запоріжжя, 2005. – Вип. 15. – С. 166-167. – рец. на кн. : Бех В. П. Фірма у дискурсі організмової ідеї / В. Бех, А. Гашенко. – Суми : ВТД “Університетська книга”, 2006. – 376 с.
  7. Генезис соціальних проблем вищої школи // Глобалізація і Болонський процес: проблеми і технології: колективна монографія. – К. : МАУП, 2005. – С. 102-113.
  8. Генезис соціальних проблем вищої школи [Соціально-педагогічні аспекти Болонського процесу] // Освіта і управління: науково-практичний журнал / АН вищої школи України, Українсько-американський гуманітарний інститут “Вісконсінський Міжнародний Університет”. – К. : “Віпол”, 2005. – Т. 8, № 3/4. – С. 195-201.
  9. Гносеологический анализ социального мира. Генезис социального явления. // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 43. – С. 209-228.
  10. Гносеологический анализ социального мира. Квантово-волновая природа социального мира // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 44. – С. 197-228.
  11. Гносеологический анализ социального мира. Содержание социального мира. // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 46. – С. 204-228.
  12. Гносеологический анализ социального мира. Социальный организм как противоречие между личностью и обществом // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех.

- К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 49. – С. 219-229.
13. Гносеологический анализ социального мира. Сущность социального мира. // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 45. – С. 200-224.
  14. Гносеологический анализ социального мира. Форма социального мира. // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 48. – С. 216-238.
  15. Дві протилежні тенденції у методології дослідження соціального світу на початку ХХІ століття / В. П. Бех, Ю. В. Бех // Культурологічний вісник : науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. – Запоріжжя, 2005. – Вип. 15. – С. 69-75.
  16. Кадровий потенціал менеджменту соціальної роботи // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер.11: Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління : до 170-річного ювілею / М-во освіти і науки України, НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К. : НПУ, 2005. – Вип. 3. – С. 121-135. – Бібліогр. в кінці ст.
  17. Методологічний лаг сучасної теорії пізнання соціального світу та алгоритм його подолання // Методологія соціального пізнання: здобутки й проблеми : матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної конференції 25 травня 2005 р. – К.; Запоріжжя : Просвіта, 2005. – С. 2-15.
  18. Методологічні протиріччя у дослідженні соціального світу на початку ХХІ століття / Бех В. П., Бех Ю. В. // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія : збірник наукових праць. – К. : НПУ, 2005. – №5 (18). – С.11 -21.
  19. Мироззренческие и идеологические аспекты изучения социального мира // Нова парадигма. Філософія. Соціологія. Політологія : журнал наукових праць / гол. ред. В. П. Бех.– К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 41. – С. 193-223.
  20. На шляху до європейського простору вищої освіти // Пам'ять століть. – Історичний науковий та літературний журнал. – 2005. – березень–квітень. – № 2 (53). – С. 57-63.

21. Научно-методологические основы освоения проблемы социального мира // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 42. – С. 212-232.
22. Основные результаты гносеологического анализа социального мира // Нова парадигма : журнал наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 51. – С. 216-230.
23. Професори Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: 1997-2005: Біографічний довідник: до 170-річчя ювілею / НПУ імені М. П. Драгоманова ; за ред. В. П. Андрущенко ; упоряд. В. П. Бех, Г. І. Волинка. – К. : НПУ, 2005. – 227 с.
24. Рец. на кн. : Лутай В. С. Основной вопрос современной философии. Синергетический подход. – К., 2004 // Нова парадигма. Філософія. Соціологія. Політологія : журнал наукових праць / гол. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 45. – С. 225-228.
25. Соборність українського козацтва у вимірі сучасної педагогіки / В. Бех, Ю. Руденко // Освіта. – 2005. – № 33 (5163). – С. 10-17.
26. Содержание социального мира // Нова парадигма. Філософія. Соціологія. Політологія : журнал наукових праць / НПУ ім. М. П. Драгоманова, Творче об'єднання “Нова парадигма”. – К. : НПУ, 2005. – Вип. 46. – С. 204-228.
27. Содержание социального мира // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 47. – С. 108-232.
28. Студентство у дзеркалі соціології: за результатами соціологічного дослідження підготовки студентів НПУ ім. М. П. Драгоманова у 2004 р. / М-во осв. і науки України, НПУ ім. М. П. Драгоманова ; В. П. Бех, А. О. Ярошенко, Н. В. Крохмаль ; за ред. В. П. Андрущенко. – К. : НПУ, 2005. – 265 с.
29. Теоретико-методологічні засади гуманітарної підготовки педагогічних кадрів у вимірі європейського вибору України / В. П. Бех // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова: до 170-річного ювілею. Сер. 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління. – К. : НПУ, 2004. – Вип. 1 (23). – С. 3-19.

30. Философия социального мира // Новая парадигма : журнал научных работ. – К. : Вид-во НПУ имени М. П. Драгоманова, 2005. – Вып. 50. – С. 189-229.
31. Философия социального мира: основные результаты гносеологического анализа социального мира. Концепция ноосоциогенеза как идея философского объяснения жизнедеятельности социального организма // Новая парадигма. Философия. Социология. Политология : журнал научных работ. – Киев : НПУ, 2005. – Вып. 51. – С. 216-230. – Лит.: 6 н. (Завершення. Початок див. у журналі “Нова парадигма”, вип. 40-50).
32. Философия социального мира. Гносеологический анализ социального мира. Содержание социального мира (продолжение) // Новая парадигма. Философия. Социология. Политология : журнал научных работ / НПУ им. М. П. Драгоманова, Творче об'єднання “Нова парадигма”. – К. : НПУ, 2005. – Вып. 47. – С. 208-232.
33. Философия социального мира. Мировоззренческие и идеологические аспекты изучения социального мира // Новая парадигма : журнал научных работ / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ имени М. П. Драгоманова, 2005. – Вып. 41. – С. 193-223.
34. Философский анализ происхождения социальных проблем высшей школы // Высшая освіта України. – К. : Інститут вищої освіти АПН України. – 2005. – № 3. – С. 13-20.
35. Энергоинформационная природа личности: гипотезы, проблемы, находки и решения // Новая парадигма : журнал научных работ / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ имени М. П. Драгоманова, 2005. – Вып. 47.
36. Энергоинформационная природа личности: гипотезы, проблемы, находки и решения // Новая парадигма : журнал научных работ / гол. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ имени М. П. Драгоманова, 2005. – Вып. 42. – С. 6-15.

2006

1. Аутопозис личности в контексте современной образовательной парадигмы / В. П. Бех, И. Е. Колесникова // Новая парадигма : журнал научных работ. – К. : Вид-во НПУ имени М. П. Драгоманова, 2006. – Вып. 54. – С. 14-26.

2. Бех В. П. // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 59. – С. 221-223. – рец. на кн. : Андрущенко В. П. Організоване суспільство. Проблема організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть. Досвід соціально-філософського аналізу. – К. : Атлант ЮЕмСі, 2006. – 502 с.
3. Бех В. П. Фірма в дискурсі організмової ідеї : монографія / В. П. Бех, А. В. Гашенко. – Суми : ВТД “Університетська книга”, 2006. – 376 с.
4. Визрівання теоретичної форми ідеї соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 58. – С. 223-227.
5. Волинка Г. І. Щедрий ужинок вченого і педагога // Пам’ять століть. – 2006. – № 1. – С. 196-198
6. Воловик Г. В. // Ноосфера і цивілізація. – Донецьк, 2006. – Випуск 3 (6). – С. 144-145. – рец. на кн. : Бех В. П. Фірма у дискурсі організмової ідеї / В. Бех, А. Гашенко. – Суми : ВТД “Університетська книга”, 2006. – 376 с.
7. Денисенко А. В. Історична пам’ять України. // Літературна Україна. – 2006. – № 50 (5188). – 28 грудня. – С. 6.
8. Дискурс організмової ідеї / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма: Журнал наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 54. – С. 227-231.
9. Дискурс організмової ідеї / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 56. – С. 226-230.
10. Дискурс організмової ідеї: світоглядно-ідеологічні підстави осягнення ідеї соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 60. – С. 211-218.
11. З вірою в народ // Вища освіта України. – 2006. – № 4. – С. 98-99.
12. Ідея соціального організму у скарбниці філософсько-теоретичної спадщини / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 55. – С. 224-228.

13. Ідея соціального організму як імператив концепції національної безпеки України у ХХІ столітті // Україна дипломатична : науковий щорічник. – Вип. 7. – К. : ІВЦ “Планета”, 2006. – С. 103-118.
14. Кадрова політика як технологія формування та розвитку кадрового потенціалу менеджменту // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – К., 2006. – № 1. – С. 165-172.
15. Механізм ціннісно-сислової детермінації управління навчальним закладом / В. П. Бех, Л. М. Семененко // Практична філософія. – 2006. – № 4 (22). – С. 18-26.
16. Мовний дискурс соціального розвитку. Драгомановська спадщина і сучасність // Другі Міжнародні драгомановські читання : матеріали. 27-28 жовтня 2006 р. / укл. Г. І. Волинка, Л. Л. Макаренко, О. П. Симоненко. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 1. – С. 16-23. (196 с.)
17. Напрями модернізації педагогічної освіти // Вісник : збірник наукових статей НПУ імені М. П. Драгоманова: матеріали звітно-наукової конференції викладачів: до 170-річного ювілею. – К. : НПУ, 2006. – Вип. 8. – С. 214-220. – Бібліогр. в кінці ст.
18. Науково-релігійне осягнення шляхів еволюції соціального світу // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – № 10 (23). – С. 3-7.
19. Рец. на монографію Андрущенко В. П. “Організоване суспільство. Проблема організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть. Досвід соціально-філософського аналізу” // Нова парадигма. Філософія. Соціологія. Політологія: журнал наукових праць / гол. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 59. – С. 221-223.
20. Світоглядно-ідеологічні підстави осягнення ідеї соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – Вип. 59. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – С. 212-220.
21. Соціальна політика як стратегія менеджменту соціальної роботи // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління : зб. наукових праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 4. – С. 3-20.

22. Соціальна робота і формування громадянського суспільства : навчальний посібник. – К. : Вища школа, 2006. – 553 с.
23. Соціальна функція мови у вимірі драгомановської спадщини і сучасність // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 59. – С. 3-10.
24. Трансформація політичних систем у постсоціалістичному просторі / уклад. Г. О. Нестеренко ; за ред. В. П. Беґа. – К. : Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2006. – 364 с.
25. Філософська форма функціонування ідеї соціального організму / В. П. Бех, А. В. Ґашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 57. – С. 225-229.
26. Філософський вимір соціального організму країни: ідея, сутність, зміст та механізм дії // Вісник ЖДТУ. Філософські науки. – 2006. – № 1. – С. 11-23.
27. Фірма в дискурсі організмової ідеї / В. П. Бех, А. В. Ґашенко // Нова парадигма. Філософія. Соціологія. Політологія : журнал наукових праць / гол. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 53. – С. 228-231.
28. Фірма в дискурсі організмової ідеї // Нова парадигма. Філософія. Соціологія. Політологія: журнал наукових праць / гол. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 55. – С. 224-228.
29. Фірма в дискурсі організмової ідеї: монографія / Бех В. П., Ґашенко А. В. – Суми : ВТД „Університетська книга”, 2006. – 376 с.
30. Фірма в дискурсі організмової ідеї: передмова / В. П. Бех, А. В. Ґашенко // Нова парадигма. Філософія. Соціологія. Політологія : журнал наукових праць / гол. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ, 2006. – Вип. 53. – С. 227.
31. Фірма у дискурсі організмової ідеї / В. П. Бех, А. В. Ґашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 53. – С. 228-232.
32. Халамендик В. Б. Інфраструктура соціальної роботи: теоретико-методологічний аналіз / передмова : В. П. Бех, с. 4-5. – Запоріжжя : Дике Поле, 2006. – 262 с.

2007

1. “Політична матриця” громадянського суспільства (досвід країн вишеградської групи та України). // *Нова парадигма : журнал наукових праць* / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 70. – С. 221-225.
2. Актуальні проблеми розвитку соціологічної науки і освіти у дискурсі формування суспільства знань // *Нова парадигма : журнал наукових праць* / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 61. – С. 188-193.
3. *Бойчук М. А.* Влада і громадянське суспільство: механізми взаємодії / М. А. Бойчук ; за наук. ред. проф. В. П. Беха. – К. : ТОВ “Атлант ЮЕмСі”, 2007. – 207 с.
4. Витоки формування проблем вищої школи / В. П. Бех, І. В. Малик // *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія.* – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – № 11 (21). – С. 11-17.
5. Гомеостат як орган саморегуляції життєдіяльності начального закладу / В. П. Бех, Л. М. Семененко // *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія.* – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – № 11 (21). – С. 96-101.
6. Гуманітарна підготовка педагогічних кадрів // *Відкритий урок. Плянди.* – К., 2007. – № 2-3. – С. 16-20.
7. Дискурс організмової ідеї: методологічний підхід до досягнення соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // *Нова парадигма. Філософія. Соціологія. Політологія : журнал наукових праць* / гол. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 62. – С. 220-226. – Літ.: 4 н.
8. Дискурс організмової ідеї: світоглядно-ідеологічні підстави досягнення ідеї соціального організму (закінчення) / В. П. Бех, А. В. Гашенко // *Нова парадигма : журнал наукових праць* / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 61. – С. 224-230.
9. Евристичний потенціал ціннісно-сміслової детермінації управління навчальним закладом / В. П. Бех, Л. М. Семененко // *Вісник Житомирського державного технічного університету. Філософські науки.* – 2007. – Вип. II. – С. 125-139.

10. Інформаційна єдність соціальних систем як онтологічна основа сучасного інтеграційного процесу // *Нова парадигма : журнал наукових праць /* голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 65. – С. 7-32.
11. Кадровий потенціал менеджменту соціальної роботи // *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління.* – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 5, ч. 1. – С. 13-19.
12. *Козловська Г. В. Організаційна свідомість: індивідуальне і суспільне : монографія /* Г. В. Козловська ; за наук. ред. проф. В. П. Бега. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – 203 с.
13. Концепція створення у структурі НПУ імені М. П. Драгоманова Інституту соціології, психології та управління / В. П. Бех, В. Б. Євтух ; Міністерство освіти і науки України, НПУ імені М. П. Драгоманова. – К., 2007.
14. *Малик І. В. Технократизм в освіті ХХІ століття : монографія /* І. В. Малик ; за наук. ред. проф. В. П. Бега. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – 208 с.
15. Менеджмент соціальної роботи та мікрорівні // *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління.* – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – С. 113-124.
16. Методологічний підхід до досягнення соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // *Нова парадигма : журнал наукових праць /* голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 6. – С. 220-236.
17. Методологічний підхід до досягнення соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // *Нова парадигма : журнал наукових праць /* голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 63. – С. 218-224.
18. Методологічний підхід до досягнення соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // *Нова парадигма : журнал наукових праць /* голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 64. – С. 220-226.
19. Методологічний підхід до досягнення соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // *Нова парадигма : журнал наукових праць /* голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 66. – С. 221-229.

20. Методологічний підхід до осягнення соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 67. – С. 226-229.
21. Методологічний підхід до осягнення соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 68. – С. 221-228.
22. Методологічний підхід до осягнення соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – Вип. 70. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – С. 213-221.
23. Методологічний підхід до осягнення соціального організму організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 69. – С. 215-226.
24. Привітання учасників конференції // Майбутнє Європейського Союзу та перспективи європейської інтеграції України : матеріали II Міжнародної студентської науково-практичної конференції, (18 трав. 2007 р.) / ред. рада : В. П. Андрущенко [та ін.]. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – С. 3-4.
25. Саморегуляція соціального організму країни : науковий звіт з НДР № 0105U000447 / Міністерство освіти і науки України. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; В. П. Бех [керівник НДР]. – К., 2007.
26. Смилогенез як механізм енергоінформаційного формування особистості у дискурсі традицій громадянського суспільства // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 63. – С. 8-18.
27. Соціальна політика як стратегія менеджменту соціальної роботи // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – № 7. – С. 185-191.
28. Соціальна політика як стратегія менеджменту соціальної роботи // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – № 7. – С. 185-191.

29. Соціальний організм – організаційна форма існування соціального світу / В. П. Бех, А. В. Гашенко // *Нова парадигма : журнал наукових праць* / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 71. – С. 226-234.
30. Соціальний організм – організаційна форма існування соціального світу / В. П. Бех, А. В. Гашенко // *Нова парадигма : журнал наукових праць* / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 72. – С. 226-234.
31. Соціальний організм – організаційна форма існування соціального світу / В. П. Бех, А. В. Гашенко // *Нова парадигма : журнал наукових праць* / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 73. – С. 223-230.
32. Структура системи соціальної роботи // *Гуманітарний вимір аграрної освіти : матеріали науково-практичної конференції : збірник наукових статей*. – К. : “Міленіум”, 2007. – С. 239-268. – 340 с.
33. Сучасна вітчизняна соціологічна наука і освіта у дискурсі формування суспільства знань // *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія*. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – № 12 (25). – С. 214-218.

2008

1. *Бондаревич І. М. Духовна цілісність особистості: дійсне і перспектива : монографія* / І. М. Бондаревич ; за наук. ред. проф. В. П. Беха. – Запоріжжя : ЗНТУ, 2008. – 162 с.
2. *Методичні рекомендації щодо оформлення рефератів і курсових робіт* / Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; ред. : В. П. Бех, Н. В. Крохмаль. – 2-ге вид., доп. та перероб. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – 59 с.
3. *Найчук А. В. Філософсько-педагогічна думка України: динаміка у цивілізаційному вимірі : монографія* / А. В. Зайчук ; за наук. ред. проф. В. П. Беха. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – 209 с.
4. *Наукова школа академіка АПН України, доктора філософських наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України*

- Віктора Андрущенко: “Соціально-філософські проблеми розвитку людини, освіти і культури” / Мін-во освіти і науки України. Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова; голов. ред. В. П. Андрущенко; відп. ред. В. П. Бех. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – 202 с.
5. *Омельченко Н. О.* Соціальний хаос: самоорганізація соціальних систем: монографія / Н. О. Омельченко. – Запоріжжя: Вид-во Запорізького національного університету, 2008. – 200 с.
  6. Професори Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова: біобібліографічний довідник 1944-2009 рр. / укл.: Г. І. Волинка, О. С. Падалка, Л. Л. Макаренко; ред. рада: В. П. Андрущенко, ... В. П. Бех, ... Г. І. Волинка, ... В. Б. Євтух, ... О. С. Падалка та ін.; за заг. ред. В. П. Андрущенко [та ін.]. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – 407 с. – Серія “Вчені НПУ імені М. П. Драгоманова”. (До 175-річчя з дня заснування Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова).
  7. Саморегуляційна парадигма освіти в епоху становлення світового громадянського суспільства / В. П. Бех, Ю. В. Бех // Вища освіта України: теоретичний та науково-методичний часопис. – 2008. – № 4 (додаток). – С. 14-20.
  8. Саморегуляційна парадигма освіти як процес і продукт концептуалізації управління галуззю / В. П. Бех, Ю. В. Бех // Нова парадигма: журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 77. – С. 3-16.
  9. Саморегуляція соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма: журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 80. – С. 213-225.
  10. Соціальна мінливість / В. П. Бех, О. І. Аверіна // Вісник Житомирського державного технічного університету. Філософські науки. – 2008. – Вип. III. – С. 10-23.
  11. Соціальний організм – організаційна форма існування соціального світу / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма: журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – Вип. 74. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 74. – С. 227-233.

12. Соціальний організм – організаційна форма існування соціального світу / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 75. – С. 213-221.
13. Соціальний організм та його атрибутивні характеристики / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 76. – С. 213-223.
14. Соціальний організм та його атрибутивні характеристики / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 77. – С. 222-228.
15. Соціальний організм та його атрибутивні характеристики / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 78. – С. 230-237.
16. Соціальний організм та його атрибутивні характеристики // Нова парадигма : журнал наукових праць / В. П. Бех, А. В. Гашенко / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 81. – С. 211-224.
17. Функціональний аспект соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 79. – С. 228-234.

2009

1. Андрущенко В. П. // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 86. – С. 222-224. – рец. на кн. : Бех В. П. Функціональна модель особистості: пошуки полікультурних детермінант поведінки / В. Бех, Є. Шалімова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 255 с.
2. Бех В. П. Саморегуляція соціального організму навчального закладу : монографія / В. П. Бех, Л. М. Семененко. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 330 с.

3. Бех В. П. Технократизм у дискурсі проблем вищої школи : монографія / В. П. Бех, І. В. Малик ; за ред. В. П. Беха. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 263 с.
4. Бех В. П. Функціональна модель особистості: пошуки полікультурних детермінант поведінки : монографія / Бех В. П., Шалімова Є. О. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 255 с.
5. Бех Володимир Павлович // Професори Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: біобібліографічний довідник 1944-2009 рр. / укл. : Г. І. Волинка, О. С. Падалка, Л. Л. Макаренко ; ред. рада : В. П. Андрущенко, ... В. П. Бех, ... Г. І. Волинка, ... В. Б. Євтух, ... О. С. Падалка [та ін.] ; за заг. ред. В. П. Андрущенка [та ін.]. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – С. 99-100. – Серія “Вчені НПУ імені М. П. Драгоманова”. (До 175-річчя з дня заснування Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова).
6. Бех Володимир Павлович. Ноосоціогенез, самоорганізація і саморегуляція соціальних систем // Наукові школи Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова / укл. : Г. І. Волинка, О. С. Падалка, Л. Л. Макаренко ; за заг. ред. В. П. Андрущенка. – 2-ге видання, допов. і перероб. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 46-54.
7. Бех Володимир Павлович. Ноосоціогенез, самоорганізація і саморегуляція соціальних систем // Наукові школи Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова / укл. : Г. І. Волинка, О. С. Падалка, Л. Л. Макаренко ; за заг. ред. В. П. Андрущенка. – 2-ге видання, допов. і перероб. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 46-54.
8. Генезис, елементи, структура та провідна функція внутрішньофірмових цінностей / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 89. – С. 206-218.
9. Іванілов О. В. Принцип альтернативності у модернізації політичних систем / О. В. Іванілов. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 178 с.

10. Історичні традиції у модерному вимірі / В. П. Бех, Г. І. Волинка, Н. Г. Мозкова // Пам'ять століть. – 2009. – № 5-6. – С. 26-37.
11. Корпоративна культура як критерій практичного оволодіння робітником цінностями фірми / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 92. – С. 205-213.
12. Менеджмент навчально-виховної діяльності як предмет філософії освіти / В. П. Бех, Ю. В. Бех // Філософія освіти : навчальний посібник / за заг. ред. В. Андрущенко, І. Предборської. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 329 с.
13. Механізм впливу внутрішньофірмової системи цінностей на поведінку особистості / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 93. – С. 209-214.
14. Морфологічний аналіз культурологічного ядра фірми / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 90. – С. 230–243.
15. Морфологічний аналіз культурологічного ядра фірми / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 91. – С. 212-222.
16. Наукові школи Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова / укл. : Г. І. Волинка, О. С. Падалка, Л. Л. Макаренко ; ред. рада : В. П. Андрущенко, ... В. П. Бех, ... Г. І. Волинка, ... О. С. Падалка [та ін.]; за заг. ред. В. П. Андрущенко. – 2-ге видання, допов. і перероб. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 313 с. – (Серія “Вчені НПУ імені М. П. Драгоманова”. До 175-річчя НПУ імені М. П. Драгоманова).
17. Наш університет : Дорога до Храму: до 175-річчя Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова / В. П. Андрущенко. – К., 2009. – 412 с. (про В. П. Беха на с. 94, 99-102, 106, 119, 120, 123, 128, 206, 215, 231, 231, 246).
18. Організаційна свідомість як критерій соціальної зрілості і джерело самореалізації дитини / В. П. Бех, Г. В. Козловські // Вісник Інституту розвитку дитини. Вип. 1 Серія: Філософія,

педагогіка, психологія : збірник наукових праць. – К., 2009. – С. 28-35.

19. Природа, сутність, зміст і форма корпоративних цінностей / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 87. – С. 232-241.
20. Природа, сутність, зміст і форма корпоративних цінностей / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 88. – С. 230–242.
21. Саморегуляційна парадигма освіти / В. П. Бех, Ю. В. Бех // Модернізація вищої освіти в Україні і світі: десять років наукового пошуку : колективна монографія / за ред. Андрущенко В. П., Лугового В. І., Степка М. Ф. – К.; Харків : ХНУА, 2009. – С. 376-392.
22. Саморегуляція соціального організму навчального закладу / Бех В.П., Семененко Л. М. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 330 с.
23. Системний аналіз соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 85. – С. 237-249.
24. Системний аналіз соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 82. – С. 206-211.
25. Системний аналіз соціального організму Евристична модель родового соціального організму / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 83. – С. 209-218.
26. Системний аналіз соціального організму. Евристична модель родового соціального організму / В. П. Бех А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 84. – С. 225-234.
27. Соціально-філософський сенс поняття “система внутрішньофірмових цінностей / В. П. Бех, А. В. Гашенко // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. :

Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 86. – С. 225-239.

28. Технократизм у дискурсі проблем вищої школи / Бех В. П., Малик І. В. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 263 с.
29. Функціональна модель особистості: пошуки полікультурних детермінант поведінки : монографія / Бех В. П., Шалімова Є. О. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 255 с.

2010

1. *Бех В. П.* Рецензія на цикл робіт С. Д. Максименка, В. В. Клименка, А. В. Толстоухова. “Психологічні механізми зародження, становлення, здійснення особистості, поданих на Державну премію в галузі науки і техніки у 2010 році” / В. П. Бех // Гілея : зб. наук. праць. – К., 2010. – Вип. 36. – С. 504-510.
2. Громадські організації як чинник демократизації суспільства : науковий звіт з НДР № 0108U000361 / Міністерство освіти і науки України. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; В. П. Бех [керівник НДР]. – К., 2010.
3. *Ігнат'єв В. А.* Націософія: соціально-філософський аналіз : монографія / В. А. Ігнат'єв ; за наук. ред. В. П. Беґа ; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 209 с.
4. *Камінська О. В.* Раціональне та ірраціональне в управлінні навчальним закладом : монографія / О. В. Каменська ; за наук. ред. В. П. Беґа ; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 2010. – 192 с.
5. *Курган Я. М.* Принцип спадкоємності в розвитку політичних систем : монографія / Я. М. Курган ; за наук. ред. В. П. Беґа ; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 195 с.
6. Наґраждения: удостоены ордена “За заслуги” III степени – перший проректор Национального педуниверситета им. Драгоманова, доктор философских наук, профессор В. Бех

// 2000: еженедельник. – 2010. – 22-28 января, № 3 (494). – Держава, В8.

7. Невмируще джерело людської мудрості // Духовні студії. – К. : ІВЦ “Планета”, 2010. – № 1. – С. 10-11.
8. Саморегуляція соціального організму країни : монографія / В. П. Бех (голова), Н. В. Крохмаль, Г. О. Нестеренко ; за ред. В. П. Беґа ; Мін-во освіти і науки, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 650 с.

Публікації про автора

1. *Воловик Г. В.* // Культурологічний вісник : науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. – Запоріжжя, 2005. – Вип. 15. – С. 166-167. – рец. на кн. : Бех В. П. Фірма у дискурсі організмової ідеї / В. Бех, А. Гашенко. – Суми : ВТД “Університетська книга”, 2006. – 376 с.
2. *Волинка Г. І.* Щедрий ужинок вченого і педагога // Пам’ять століть. – 2006. – № 1. – С. 196-198.
3. *Воловик Г. В.* // Ноосфера і цивілізація. – Донецьк, 2006. – Випуск 3 (6). – С. 144-145. – рец. на кн. : Бех В. П. Фірма у дискурсі організмової ідеї / В. Бех, А. Гашенко. – Суми : ВТД “Університетська книга”, 2006. – 376 с.
4. *Денисенко А. В.* Історична пам’ять України // Літературна Україна. – 2006. – № 50 (5188). – 28 грудня. – С. 6.
5. *Андрущенко В. П.* // Нова парадигма : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 86. – С. 222-224. – рец. на кн. : Бех В. П. Функціональна модель особистості: пошуки полікультурних детермінант поведінки / В. Бех, Є. Шалімова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 255 с.
6. Бех Володимир Павлович. Ноосоціогенез, самоорганізація і саморегуляція соціальних систем // Наукові школи Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова / укл. : Г. І. Волинка, О. С. Падалка, Л. Л. Макаренко ; за заг. ред. В. П. Андрущенко. – 2-ге видання, допов. і перероб. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 46-54.
7. Наш університет : Дорога до Храму: до 175-річчя Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова / В. П. Андрущенко. – К., 2009. – 412 с. (про В. П. Беха на с. 94, 99-102, 106, 119, 120, 123, 128, 206, 215, 231, 231, 246).
8. Бех Володимир Павлович // Професори Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: біобібліографічний довідник 1944-2009 рр. / укл. : Г. І. Волинка, О. С. Падалка, Л. Л. Макаренко ; ред. рада : В. П. Андрущенко, ... В. П. Бех, ... Г. І. Волинка, ... В. Б. Євтух, ... О. С. Падалка [та ін.] ; за заг. ред. В. П. Андрущенко [та ін.]. – 2-ге вид., доп. і

перероб. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – С. 99-100. – Серія “Вчені НПУ імені М. П. Драгоманова”. (До 175-річчя з дня заснування Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова).

9. Інститут соціальної роботи та управління // Нова парадигма. Філософія. Соціологія. Політологія : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – Запоріжжя, 2003. – Вип. 33. – С. 232.
10. Кафедра політології Запорізького державного університету // Нова парадигма. Філософія. Соціологія. Політологія : журнал наукових праць / голов. ред. В. П. Бех. – Запоріжжя, 2003. – Вип. 34. – С. 240.

Миті життя...

Нас об'єднує бажання допомагати кожному студенту стати особистістю і висока відповідальність за долю драгоманівського університету

Відвідування Чорнобилю

На прийомі у Президента України з нагоди присудження звання “Заслужений діяч науки і техніки України” (2007)

Моя рідна кафедра (2009)

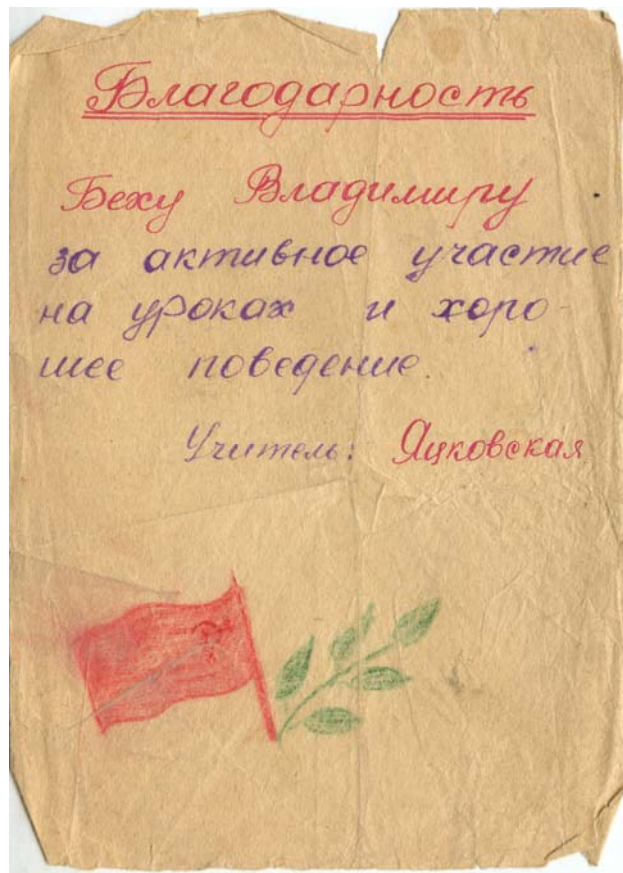
*Батько – Бех Павло Григорович (зліва)
у дні визволення Румунії (1944)*

Мама – Бех Ольга Моїсейвна (1965)

Перші кроки до знань (1958)

Перша нагорода (1969)

Разом з мамою завжди затишно (1975)

На Байкалі (1971)

Безкомпромісна боротьба (1970)

Служба в Армії (1976)

Офіцери мого полку у диких степах Казахстану (1976)

Моя 3-тя рота (1975)

*На зборах десантників у м. Пскові
з легендарним тренером збірної СРСР з хокею А. Тарасовим*

Армійські будні десантників (1978)

Актив ВКШ при ЦК ВЛКСМ у Прапора Перемоги (1978)

*У день захисту докторської дисертації
в Інституті філософії імені В. Г. Корецького НАН України (1999)*

*Батьківська школа – виживання у горах – корисна для доньки
(Крим, 2003)*

Студентський капусник (Запоріжжя, 2004)

Коли козацький куліш солодший за мед (Хортиця, 2005)

У високих горах Карпат (2005)

*Відвідування історичних місць – наше сімейне хоббі
(м. Каменець-Подільська фортеця, 2006)*

На Карловому мосту у Празі (2006)

Новий рік у Карнатах (2007)

У гостях у Швейка (Прага, 2007)

З дружиною у Каневі (2008)

Біля відомого Самсона (Італія, 2008)

У Каменець-Подільському замку (2009)

Ректорат університету вітає Почесного професора Л. М. Кравчука (2007)

Зустріч з легендою світового боксу – Віталієм Кличком (2008)

Зустріч з відомою американською фігуристкою Квін (2009)

У колі митців (2009)

Серед ветеранського активу НПУ імені М. П. Драгоманова (2009)

Задушевна розмова з майором Віхром (2009)

З аксакалами університету завжди цікаво

На прийомі у його святості Філарета (2009)

**Почесна відзнака “ТРУДОВА СЛАВА”
за вагомий внесок у справу розбудови України та розробку
інтелектуальних засад інформаційного суспільства**

Catalogue of the «Space-Earth» starry sky
Каталог звездного Неба «Космос-Земля»

CERTIFICATE СЕРТИФИКАТ

To testify that Mr./Ms. **Бех Володимир Павлович**
Свідчить, що **Бех Володимир Павлович**
is the single owner of star denomination
являється єдиним власником наведеної

STAR

Magnitude
Зоряної величини **10.4**

Declination $\delta = +48^{\circ}49'12.8$
Склоненням

Ascension $\alpha = 05^h49^m54.79$
Правим восходженням

From the constellation **ВОЗНИЦЬКИЙ**
Из созвездия

The star is assigned
the following name **Bekh Vladimir Pavlovich**
Звезде присвоєно имя

№ 1312 Series 10 Дата реєстрації в каталозі **12.01.2006 г.**
Серія

АО «Космос-Земля», г. Москва, Россия
Президент АО, астроном-любитель
Г.С.Тимош

J.S.C. "Space-Earth", Moscow, Russia
President of J.S.C., amateur astronomer
Gennadiy Timosh
28.06.94

Lunar Deed

From the recognized authority of the Sovereign Worlds of Hope, (a.k.a. The Lunar Embassy) this document represents the issuing of real property on the Moon of Earth.

This deed is for the Lunar property listed below:

Lunar land description:
Number of acres issued 1

Area L - 7, Quadrant Charis, Lot Number 3029
This property is located 004 squares south and 804 squares east of the Extreme northwest corner of the recognized Lunar chart.
In addition, this property is located near the crater Huggins.

This deed is recorded at the Sovereign Worlds of Hope (a.k.a. The Lunar Embassy), Gardnerville, Nevada, United States of America, and in the name(s) of: Бех Володимир Павлович
from hereinafter known as owner of the above described property on the surface of the Moon of Earth. This deed can be sold, traded, transferred, willed, subdivided, consigned or gifted at the discretion of the current registered owner.

This document conforms to all the Celestial Property regulations as set forth by "Head Cheese," (Dennis M. Hope) and shall be considered in proper order when his signature and seal are affixed to this document.

This sale and transfer approved by the Board of Realtor:
The Omnipotent Ruler of the Lighted Lunar Surface.

"Head Cheese"

14.01.2009
Date

Transfer of Ownership

<u>Бех Володимир Павлович</u>	<u>14.01.2009</u>
TRANSFEREE NAME	DATE
TRANSFEREE NAME	DATE
TRANSFEREE NAME	DATE
TRANSFEREE NAME	DATE

This is one of 54 (Fifty-Four) Sovereign Worlds of Hope

The Sovereign
Established 1980
Worlds of Hope

Lunar Embassy
1980-1984-1993
Gardnerville, NV 89412
775-855-3472

Студентська Рада НПУ ім. М.П. Драгоманова

Вселенський масштаб

З М І С Т

ВЕРТИКАЛЬ ВЧЕНОГО І ПЕДАГОГА	3
ВОЛОДИМИР БЕХ. Людина. Керівник. Науковець.	9
БІОГРАФІЧНА ДОВІДКА	18
КОЛО НАУКОВИХ ІНТЕРЕСІВ	32
“Нова парадигма” – як атрактор формування теорії ноосоціогенезу самоорганізації і саморегуляції соціального світу	46
ПОСЛІДОВНИКИ НАУКОВОЇ ШКОЛИ	50
ДОКТОРИ І КАНДИДАТИ НАУК, ПІДГОТОВЛЕНІ В. П. БЕХОМ	50
<i>Халамендик В. Б.</i> Інфраструктура соціальної роботи: філософсько-методологічний аналіз	50
<i>Шавкун І. Г.</i> Менеджмент як соціокультурне явище: соціально-філософський аналіз.....	51
<i>Дубінін В. В.</i> Інтереси народу як предмет соціально-філософського аналізу	52
<i>Сущенко Л. П.</i> Здоровий спосіб життя людини як об’єкт соціального пізнання	53
<i>Мартинюк С. Є.</i> Генезис інформаційної цивілізації.....	54
<i>Шейко О. С.</i> Традиція як фактор саморозвитку суспільства	55
<i>Волобуєв В. В.</i> Внутрішньофірмова ідеологія: соціально-філософський аналіз.....	55
<i>Крохмаль Н. В.</i> Історичні форми саморегуляції соціального процесу	56

<i>Гашенко А. В.</i> Внутрішньофірмова система цінностей: соціально-філософський аналіз	56
<i>Горпинич О. В.</i> Соціальна робота як фактор формування громадянського суспільства.....	57
<i>Чайка І. Ю.</i> Системна цілісність суспільства як фактор його прогресивного розвитку.....	58
<i>Аверіна О. І.</i> Мінливість соціальних систем: теоретико-методологічний аналіз	58
<i>Маловічко О. В.</i> Організаційний потенціал держави у дискурсі глобалізації та інформатизації	59
<i>Ємельяненко Є. О.</i> Стратегічне мислення в моделюванні політичної поведінки: соціально-філософський аналіз	60
<i>Мирошниченко С. А.</i> Саморозпад соціальних систем: теоретико-методологічний аналіз	60
<i>Бірюкова Т. Ф.</i> Болонський імператив підготовки майбутніх менеджерів	61
<i>Семененко Л. М.</i> Ціннісно-смілова детермінація управління навчальним закладом	62
<i>Найчук А. В.</i> Філософсько-педагогічна думка України в контексті світової: цивілізаційна взаємодія	63
<i>Малик І. В.</i> Філософський дискурс технократизму в освітніх концепціях ХХІ століття.....	63
<i>Невмержицька О. О.</i> Студентське самоуправління у контексті демократизації вищої освіти України.....	64
<i>Камінська О. В.</i> Раціональне й ірраціональне в управлінні навчальним закладом.....	65
<i>Яблуневська А. О.</i> Педагогічні традиції та новаторство в управлінні навчальним закладом.....	66
<i>Козловська Г. В.</i> Організаційна свідомість: діалектика індивідуального і суспільного.....	66

<i>Бондаревич І. М.</i>	
Духовна цілісність особистості як атрибут саморозгортання людини.....	67
<i>Колесникова І. Є.</i>	
Саморозгортання особистості в умовах інформаційного суспільства: соціально-філософський аналіз.....	67
<i>Бойчук М. А.</i>	
Влада і громадянське суспільство: механізми взаємодії.....	68
<i>Курган Я. М.</i>	
Принцип спадкоємності в розвитку демократичних політичних систем: аналіз теоретико-методологічних підходів.....	69
<i>Іванілов О. В.</i>	
Принцип альтернативності та його вплив на розвиток теорії і практики модернізації політичних систем	70
<i>Рябека О. Г.</i>	
Організації громадянського суспільства та їх роль у функціонуванні державної влади	71
<i>Кальцева С. І.</i>	
Системний аналіз традицій у політичному процесі	71
<i>Єрошудова О. В.</i>	
Політична субкультура хакерів: філософсько-політологічний аналіз.....	72
НАУКОВІ ПРАЦІ.....	73
Дисертаційні роботи	73
Одноосібні монографії.....	74
Монографії, що вийшли за науковою редакцією В. П. Беха	75
Колективні монографії.....	76
Науково-дослідні роботи на замовлення МОН України	77
Наукові рецензії.....	78
Навчально-методичні посібники	79
Концепції.....	81
Статті	82
Тези	99
ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПОКАЖЧИК.....	104
<i>Публікації про автора .....</i>	<i>145</i>
<i>Миті життя.....</i>	<i>147</i>

*Наукове видання
Інформаційне видання*

ВОЛОДИМИРА ПАВЛОВИЧА БЕХА

Серія “Вчені НПУ імені М. П. Драгоманова”

Головний редактор – Г. І. Волинка
Відповідальні редактори – А. А. Кравченко, Л. Л. Макаренко
Редактори бібліографічного покажчика – Л. В. Савенкова, Н. І. Тарасова
Технічні редактори – Т. С. Меркулова, Л. М. Прокопець
Оригінал-макет та обкладинка – Т. С. Меркулова

Підписано до друку **27 вересня 2010** р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Таймс. Друк офсетний.
Умов. друк. арк. 10,68. Облік. видав. арк. 6,78.
Наклад 1000 прим.
Віддруковано з оригіналів

ВИДАВНИЦТВО
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29. 10. 2002
(044) 239-30-26, 239-30-85